

Fremsat den 3. oktober 2018 af justitsministeren (Søren Pape Poulsen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v., retsplejeloven, straffeloven og lov om folkeskolen

(Forhold for indsatte i kriminalforsorgens institutioner, varetægtssurrogat m.v.)

§ 1

I lov om fuldbyrdelse af straf m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 1491 af 13. december 2017, som ændret ved § 1 i lov nr. 713 af 8. juni 2018, foretages følgende ændringer:

1. I § 53 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Besøg til en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de forbrydelser, der er nævnt i straffelovens 12. eller 13. kapitel, eller som kriminalforsorgen skønner at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal overværes af personalet i institutionen, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

2. I § 53, stk. 2, 2. pkt., der bliver stk. 3, 2. pkt., ændres »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn« til: »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme«.

3. I § 55, stk. 2, 2. pkt., ændres »stk. 3 eller stk. 4« til: »stk. 3-5«.

4. I § 55, stk. 3, indsættes efter »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn,«: »af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme,«.

5. I § 55 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»Stk. 5. Breve til og fra en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de forbrydelser, der er nævnt i straffelovens 12. eller 13. kapitel, eller som kriminalforsorgen skønner at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal gennemlæses, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til krimi-

nalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.«

Stk. 5-8 bliver herefter stk. 6-9.

6. I § 55, stk. 5, der bliver stk. 6, indsættes efter »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn,«: »af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme,«.

7. I § 55, stk. 6, 1. pkt., der bliver stk. 7, 1. pkt., ændres »stk. 5« til: »stk. 6«.

8. I § 57, stk. 2, ændres »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn« til: »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme, af hensyn til at forebygge kriminalitet.«

9. I § 57 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»Stk. 5. Telefonsamtaler til og fra en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de forbrydelser, der er nævnt i straffelovens 12. eller 13. kapitel, eller som kriminalforsorgen skønner at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal optages, påhøres eller aflyttes, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 6 og 7.

10. I § 57, stk. 6, 2. pkt., der bliver stk. 7, 2. pkt., ændres »stk. 3 og 4« til: »stk. 3-5«.

11. I § 60 indsættes efter stk. 9 som nyt stykke:

»Stk. 10. Kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse eller som i øvrigt forefindes i

kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.«

Stk. 10 bliver herefter stk. 11.

12. Efter *kapitel 10 a* indsættes:

»Kapitel 10 b

Kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte m.v.

§ 66 b. Kriminalforsorgen kan indsamle, behandle og videregive oplysninger om indsatte og personer, som indsatte har kontakt til, til andre myndigheder, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til kriminalforsorgens eller andre myndigheders indsats mod radikalisering og ekstremisme eller hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet taler herfor.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om kriminalforsorgens virksomhed efter stk. 1.«

13. I § 70, *stk. 1*, indsættes som 2. pkt.:

»For unge under 18 år fastsættes tidsrummet dog til højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.«

14. I § 70, *stk. 2*, indsættes som 3. pkt.:

»Unge under 18 år kan dog deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.«

15. I § 106, *stk. 1*, ændres »uforskyldt« til: »uforskyldt, jf. dog stk. 2,«.

16. I § 106 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Er anbringelse i forhørs-celle eller udelukkelse fra fællesskabet sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforsøelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforsøelse, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, hvis indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

17. I § 107 ændres »§ 1018 a« til: »§ 1018 a, jf. dog stk. 2«.

18. I § 107 indsættes som stk. 2:

»*Stk. 2.* Er et indgreb sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforsøelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforsøelse, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, hvis indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.«

19. I § 112, *nr. 2*, ændres »§ 55, stk. 5« til: »§ 55, stk. 6«.

§ 2

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1101 af 22. september 2017, som ændret bl.a. ved § 4 i lov nr. 713 af 8. juni 2018, og senest ved § 2 i lov nr. 715 af 8. juni 2018, foretages følgende ændringer:

1. I § 765 indsættes som stk. 7:

»*Stk. 7.* Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i institution eller hospital m.v. i medfør af stk. 2, nr. 3 eller 4, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

2. I § 775, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »strafcelle i indtil 4 uger eller inddragelse af arbejdspenge« til: »advarsel, bøde og strafcelle«.

3. I § 775 indsættes efter stk. 1 som nye stykker:

»*Stk. 2.* Ved ikendelse af strafcelle som disciplinærstraf fastsættes varigheden til et tidsrum af højst 4 uger. For unge under 18 år fastsættes tidsrummet dog til højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.

Stk. 3. Under anbringelse i strafcelle er varetægtsarrestanten udelukket fra fællesskab i institutionen. Unge under 18 år kan dog deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 4.

4. I § 776 indsættes efter 3. pkt. som nyt punktum:

»For indsatte i den undervisningspligtige alder fastsætter justitsministeren særlige regler om undervisning.«

5. Efter § 776 indsættes:

»**§ 776 a.** Kriminalforsorgen kan fotografere og optage fingeraftryk af varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 1, herunder om opbevaring og destruktion.«

6. I § 777 indsættes som stk. 2:

»*Stk. 2.* Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i hospital m.v. i medfør af stk. 1, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

7. I § 811 indsættes som stk. 3:

»*Stk. 3.* Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er indlagt på hospital for sindslidende m.v. i medfør af § 809, stk. 2, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

§ 3

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1156 af 20. september 2018, foretages følgende ændring:

1. I § 73 a indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er bragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

§ 4

I lov om folkeskolen, jf. lovbekendtgørelse nr. 1510 af 14. december 2017, som ændret ved § 13 i lov nr. 1746 af 27. december 2016, § 2 i lov nr. 397 af 2. maj 2018, § 2 i lov nr. 554 af 29. maj 2018 og § 9 i lov nr. 745 af 8. juni 2018, foretages følgende ændring:

1. I § 33, stk. 2, 1. pkt., ændres »eller i en gymnasieskole« til: », i en gymnasieskole eller i kriminalforsorgens institutioner«.

§ 5

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. februar 2019.

Stk. 2. § 1, nr. 15-18, finder anvendelse for indgreb, der er iværksat efter lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilliger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte mv.
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.1.3. Den foreslåede ordning
 - 2.2. Kriminalforsorgens undersøgelse af ulovlige elektroniske effekter
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.2.3. Den foreslåede ordning
 - 2.3. Øget kontrol med og mulighed for afskæring af terrordømte og radikaliseredes kommunikation
 - 2.3.1. Gældende ret
 - 2.3.1.1. Besøg
 - 2.3.1.2. Brevveksling
 - 2.3.1.3. Telefonsamtaler
 - 2.3.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.3.3. Den foreslåede ordning
 - 2.4. Fotografering og optagelse af fingeraftryk af varetægtsarrestanter
 - 2.4.1. Gældende ret
 - 2.4.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.4.3. Den foreslåede ordning
 - 2.5. Erstatning i anledning af indgreb over for indsatte under straffuldbyrkelse
 - 2.5.1. Gældende ret
 - 2.5.1.1. Indgreb med henblik på at undersøge og forebygge kriminalitet mv.
 - 2.5.1.2. Adgangen til erstatning
 - 2.5.1.3. Afgrænsning og øvrige forhold vedrørende erstatningsadgangen
 - 2.5.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.5.3. Den foreslåede ordning
 - 2.6. Begrænsning af brugen af strafcelle over for mindreårige
 - 2.6.1. Gældende ret
 - 2.6.1.1. Anvendelse af strafcelle over for afsonere i kriminalforsorgens institutioner
 - 2.6.1.2. Anvendelse af strafcelle over for varetægtsarrestanter
 - 2.6.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.6.3. Den foreslåede ordning
 - 2.7. Undervisning af indsatte i den undervisningspligtige alder
 - 2.7.1. Gældende ret
 - 2.7.1.1. Generel regulering af ret og pligt til undervisning
 - 2.7.1.2. Undervisning af varetægtsarrestanter
 - 2.7.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.7.3. Den foreslåede ordning
 - 2.8. Transport af arrestanter mv.
 - 2.8.1. Gældende ret
 - 2.8.1.1. Anvendelse af magt over for indsatte
 - 2.8.1.2. Anvendelse af sikringsmidler i forbindelse med transport af indsatte mv.
 - 2.8.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.8.3. Den foreslåede ordning
3. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention
4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Regeringen har sammen med Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti den 28. november 2017 indgået en ny aftale for kriminalforsorgens økonomi for 2018-2021. Efterfølgende har Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti tilsluttet sig aftalen.

Med den nye flerårsaftale sættes der fokus på at styrke sikkerheden for de ansatte i landets fængsler og på bekæmpelsen af bandekriminalitet. I den forbindelse lægges der bl.a. op til at styrke kriminalforsorgens sikkerheds- og efterrettingsarbejde.

Som led heri lægges der med lovforslaget op til at etablere en udtrykkelig lovgivningsmæssig ramme for, at kriminalforsorgen kan indsamle, behandle og videregive oplysninger om indsatte og personer, som indsatte har kontakt til, til andre myndigheder, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til kriminalforsorgens eller andre myndigheders indsats mod radikalisering og ekstremisme eller hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet taler herfor.

Lovforslaget lægger endvidere op til, at kriminalforsorgen gives mulighed for uden retskendelse at gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse, eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Med henblik på navnlig at styrke resocialiseringen af terror-dømte og radikaliserede foreslås det endvidere med lovforslaget, at disse indsatte skal have overværet deres besøg, gennemlæst deres breve og optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Lovforslaget indebærer endvidere, at kriminalforsorgen gives mulighed for at fotografere og optage fingeraftryk af varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation.

I flerårsaftalen er det desuden fastsat, at kriminalforsorgen skal overtage en væsentlig del af politiets opgaver med transport af bl.a. arrestanter, herunder unge og psykisk syge, der er anbragt i varetægtsurrogat, samt domfældte, der i medfør af straffelovens §§ 68-69 er anbragt i hospital for sindslidende eller i institutioner inden for det sociale område, herunder institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap. På den baggrund lægges der med lovforslaget op til, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at kriminalforsorgens personale skal have magtbeføjelser over for

alle de persongrupper, der fremover skal transporteres af kriminalforsorgen.

Lovforslaget lægger endvidere op til at ændre reglerne om erstatning i anledning af indgreb over for indsatte under straffuldbyrdelse, således at reglerne i højere grad kommer til at afspejle de særlige forhold, der gør sig gældende i forbindelse med kriminalforsorgens drift af fængsler mv. Lovforslaget indebærer på den baggrund, at kriminalforsorgen i højere grad vil have mulighed for at foretage indgreb over for indsatte med det formål at undersøge eller forebygge kriminalitet eller overtrædelse af reglerne i fængslerne uden at ifalde erstatningsansvar.

Derudover foreslås det med lovforslaget at begrænse anvendelsen af strafcelle som disciplinærstraf over for indsatte under 18 år. Lovforslaget indeholder således forslag til ændringer af straffuldbyrdelseslovens og retsplejelovens bestemmelser om den maksimale varighed af en strafcelleanbringelse og om mulighederne for at tillade begrænset fællesskab under udståelse af strafcelle for indsatte under 18 år. Begrænsningen vil dog ikke gælde i sager vedrørende vold mod personalet i kriminalforsorgens institutioner.

Endelig indeholder lovforslaget et tiltag, der har til formål at begrænse kriminalforsorgens pligt til at tilbyde undervisning til varetægtsarrestanter i den undervisningspligtige alder, idet det er forbundet med betydelige udfordringer at tilbyde denne målgruppe et undervisningsforløb, der med sikkerhed opfylder kravene i folkeskoleloven. Lovforslaget indeholder på den baggrund forslag til udvidelse af en bemyndigelsesbestemmelse i retsplejeloven, således at justitsministeren får mulighed for at fastsætte regler om undervisning, som indebærer en fravigelse af folkeskolelovens regler.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte mv.

2.1.1. Gældende ret

Lov nr. 410 af 27. april 2017 om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger (retshåndhævelsesloven) gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2016/680/EU af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med kompetente myndigheders behandling af personoplysninger med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af Rådets rammeafgørelse 2008/977/RIA (retshåndhævelsesdirektivet).

Det er i den forbindelse fastsat i retshåndhævelseslovens § 1, nr. 1, at loven gælder for bl.a. kriminalforsorgens behand-

ling af personoplysninger, der helt eller delvis foretages ved hjælp af automatisk databehandling, og på anden ikke-automatisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register, når behandlingen foretages med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner, herunder for at beskytte mod eller forebygge trusler mod den offentlige sikkerhed.

Behandling af personoplysninger må kun finde sted, når behandlingen er nødvendig for at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner, herunder for at beskytte mod eller forebygge trusler mod den offentlige sikkerhed, jf. retshåndhævelseslovens § 9.

Der må ikke behandles personoplysninger om race eller etnisk oprindelse, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssigt tilhørsforhold, genetiske data, biometriske data med det formål entydigt at identificere en fysisk person, helbredsoplysninger eller oplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering, jf. retshåndhævelseslovens § 10, stk. 1.

Under overholdelse af betingelserne i retshåndhævelsesloven kan der dog foretages behandling af oplysninger omfattet af § 10, stk. 1, når det er strengt nødvendigt og sker af hensyn til de formål, der er nævnt i retshåndhævelseslovens § 1, stk. 1, herunder for at beskytte den registreredes eller en anden fysisk persons vitale interesser, eller hvis behandlingen vedrører oplysninger, som tydeligvis er offentliggjort af den registrerede, jf. retshåndhævelseslovens § 10, stk. 2.

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser

Aftale om kriminalforsorgens økonomi 2018-2021 skaber en ramme for en moderne og stærk kriminalforsorg, som skal bidrage til, at Danmark er et trygt og sikkert samfund.

Aftalen sætter blandt flere områder fokus på at styrke sikkerheden og trygheden for de ansatte i fængslerne og på sikkerheds- og efterretningsarbejdet i kriminalforsorgen. Dette med henblik på at sikre, at bl.a. bandemedlemmer anbringes og håndteres under de rigtige forhold, så negativ adfærd og påvirkning i fængslerne modvirkes, og at tilskyndelse mv. til kriminalitet uden for fængslerne forhindres, samtidig med at de, som er motiverede herfor, tilbydes mulighed for exit.

Kriminalforsorgens sikkerhedsopgave har udviklet sig markant over de seneste år. Erfaringerne viser, at trusselsbilledet udvikler sig dynamisk og hurtigere end tidligere, og at sikkerhedsopgaverne i kriminalforsorgen bliver mere komplekse og mangearterede. Samtidig er forventningerne til kriminalforsorgens evne til håndteringen af sikkerhedsopgaverne stigende.

Det bemærkes i den forbindelse, at kriminalforsorgen løbende får kendskab til oplysninger, der har betydning for kriminalforsorgens arbejde, ligesom kriminalforsorgen kan være i besiddelse af oplysninger, der kan have betydning for andre myndigheders arbejde.

Kriminalforsorgen har imidlertid i dag ikke en egentlig sikkerheds- og efterretningsorganisation, der sikrer, at sådanne oplysninger systematisk og målrettet indsamles, bearbejdes, analyseres og eventuelt videregives til andre myndigheder.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at der er behov for, at kriminalforsorgen styrker efterretningsarbejdet og bliver bedre i stand til løbende at vurdere trusler samt risici og videregive oplysninger og vurderinger til andre myndigheder, herunder politiet, inden for de gældende rammer for behandling af personoplysninger.

Dette forudsætter, at kriminalforsorgen bliver i stand til bedre at kunne tilvejebringe, systematisere, bearbejde og analysere oplysninger, som kriminalforsorgens medarbejdere løbende kommer i besiddelse af. Kriminalforsorgen skal også blive bedre i stand til at udnytte de oplysninger, som tilvejebringes ved teknisk indsamling i kriminalforsorgens enkelte institutioner.

Der skal derfor gennemføres omfattende ændringer af kriminalforsorgens sikkerhedsorganisation. Det gælder ikke mindst i forhold til efterretningsarbejdet, hvor der f.eks. skal implementeres nye og mere proaktive arbejdsmetoder, implementeres ny it-understøttelse og gennemføres et løft af ledelses- og personalekompetencer.

Kriminalforsorgen skal således løbende kunne udarbejde nationale og lokale trusselsvurderinger og efterretningsanalyser på kriminalforsorgens område, herunder vedrørende enkelte indsatte og konkrete grupper af indsatte som f.eks. bandemedlemmer og personer, som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det.

Med henblik på at understøtte dette arbejde skal der etableres en ny efterretningsenhed i kriminalforsorgen, der skal forankre, drive og udvikle kriminalforsorgens efterretningsindsats.

Konkret vil det betyde, at kriminalforsorgen systematisk indhenter efterretninger til brug for sikkerhedsarbejdet med henblik på udarbejdelse af konkrete og generelle trusselsvurderinger inden for kriminalforsorgens område.

Kriminalforsorgens fremtidige sikkerheds- og efterretningsarbejde vil således have et sigte, der går ud over at sikre op-

retholdelse af den daglige orden og sikkerhed i kriminalforsorgens institutioner i almindelighed, ligesom kriminalforsorgen med henblik på at understøtte sikkerheden og trygheden i navnlig kriminalforsorgens institutioner vil kunne indhente oplysninger, i det omfang sådanne oplysninger efterspørges af andre myndigheder, herunder politiet.

I den forbindelse er det afgørende, at efterretningsanalyser og trusselsvurderinger af enkeltpersoner kan videregives til f.eks. politiet, såfremt kriminalforsorgen vurderer, at dette er nødvendigt for at understøtte kriminalforsorgens sikkerhedsarbejde eller andre myndigheders opgaver.

På den baggrund finder Justitsministeriet, at der i et nyt kapitel 10 b i straffuldbyrdsloven, herunder en ny bestemmelse i § 66 b, stk. 1, bør indsættes regler om kriminalforsorgens indsamling af oplysninger om indsatte mv., hvorefter kriminalforsorgen kan indsamle, behandle og videregive oplysninger om indsatte og personer, som indsatte har kontakt til, til andre myndigheder, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet eller hensyn til kriminalforsorgens eller andre myndigheders indsats mod radikaliserings og ekstremisme taler herfor.

Justitsministeriet finder endvidere, at der bør indsættes en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbyrdslovens § 66 b, stk. 2, hvorefter justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om kriminalforsorgens virksomhed efter stk. 1.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse forudsættes anvendt til at fastsætte eventuelle regler om den fremtidige organisering mv. af kriminalforsorgens sikkerheds- og efterretningsarbejde og samarbejdet med andre myndigheder herom.

2.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås som nævnt ovenfor, at der i straffuldbyrdsloven etableres grundlag for, at kriminalforsorgen kan indsamle, behandle og videregive personoplysninger om indsatte og personer, som indsatte har kontakt til, til andre myndigheder, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet eller hensyn til kriminalforsorgens eller andre myndigheders indsats mod radikaliserings og ekstremisme taler herfor.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet i kriminalforsorgens institutioner.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at de indsatte undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at indsatte begår kriminalitet under afsoningen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

For så vidt angår den nærmere forståelse af begreberne »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises i øvrigt til side 106 i betænkning om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. nr. 1181/1989 afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet.

Med begrebet »hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsbekæmpelse og kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Begreberne »radikaliserings« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikaliserings er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliserings kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål.

Radikaliserings kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Kriminalforsorgen vil med hjemmel i den foreslåede bestemmelse af egen drift kunne iværksætte efterretningsarbejde med henblik på at indsamle oplysninger, som kan videregives til andre myndigheder, herunder politiet og PET. Det bemærkes dog, at de indgreb, hvor der sker indsamling af oplysninger, skal gennemføres inden for de eksisterende lovgivningsmæssige rammer, herunder straffuldbyrdslo-

ven, og der gives således ikke med dette forslag adgang til at foretage yderligere eller mere intensive indgreb over for indsatte eller personer, som indsatte har kontakt til.

Det bemærkes, at kriminalforsorgens behandling af oplysninger som led i den foreslåede ordning ligeledes vil skulle ske inden for rammerne af retshåndhævelsesloven, herunder §§ 4, 9 og 10.

Justitsministeriet finder endvidere, at der bør indsættes en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbydelseslovens § 60 b, stk. 2, hvorefter justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om kriminalforsorgens virksomhed efter stk. 1.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse forudsættes anvendt til at fastsætte eventuelle regler om den fremtidige organisering mv. af kriminalforsorgens sikkerheds- og efterretningsarbejde som beskrevet i pkt. 2.1.2.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 12, og bemærkningerne hertil.

2.2. Kriminalforsorgens undersøgelse af ulovlige elektroniske effekter

2.2.1. Gældende ret

Efter straffuldbydelseslovens § 60, stk. 1, kan kriminalforsorgen uden retskendelse undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes, eller sikkerhedshensyn iagttages, herunder 1) når den indsatte indsættes i institutionen, 2) hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter, 3) før og efter besøg eller 4) før og efter fravær fra institutionen eller opholdsafdelingen.

Undersøgelse af den indsatte kan ligeledes finde sted efter reglerne i straffuldbydelseslovens kapital 10 a om anvendelse af kropsscannere, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 2.

Endvidere kan kriminalforsorgsområdet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn træffe bestemmelse om en nærmere undersøgelse af den indsatte person, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 3.

Undersøgelse må dog ikke gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 4.

Undersøgelse skal desuden foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 5.

Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om tilbageholdelse af effekter, der findes i den indsatte person, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 8.

Endvidere kan kriminalforsorgsområdet uden retskendelse gennemlæse og træffe bestemmelse om tilbageholdelse af breve og andre optegnelser, som findes i den indsatte person, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 9.

Begrebet »breve« omfatter breve til og fra indsatte, mens begrebet »andre optegnelser« omfatter dagbøger mv.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet i kriminalforsorgens institutioner.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at de indsatte undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at indsatte begår kriminalitet under afsoningen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

For så vidt angår den nærmere forståelse af begreberne »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises i øvrigt til side 106 i betænkning nr. 1181/1989 om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet.

Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af undersøgelser af den indsatte person og opholdsrum, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 10.

Straffuldbydelseslovens bestemmelser om undersøgelse af den indsatte person og opholdsrum mv. suppleres af bekendtgørelse nr. 1110 af 17. august 2016 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner (undersøgelsesbekendtgørelsen).

Efter § 1, stk. 2, i bekendtgørelsen finder straffuldbydelseslovens § 60 tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsatte person efter straffuldbyrdelseslovens § 60, eller indsatte pålægges at afgive urinprøve efter straffuldbyrdelseslovens § 60 a, skal den indsatte mundtligt orienteres om baggrunden for, at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette. Undersøgelse af den indsatte person ved anvendelse af kriminalforsorgens narkotikahunde kan kun gennemføres med den indsatte samtykke, jf. § 2 i bekendtgørelsen.

Når der er gennemført en undersøgelse af indsatte opholdsrum, skal den indsatte orienteres herom. Den indsatte skal efter anmodning orienteres om grunden til, at undersøgelsen er gennemført. Hvis undersøgelsen indebærer en fuldstændig gennemgang af den indsatte genstande i opholdsrummet, skal den indsatte enten overvære undersøgelsen eller efter undersøgelsen have tilbud om at få gennemgået undersøgelsen og dens resultat, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 5, stk. 1-3, i bekendtgørelsen.

Der skal deltage mindst to ansatte ved undersøgelser af indsatte person og opholdsrum efter straffuldbyrdelseslovens § 60. Hvis særlige omstændigheder gør det nødvendigt, kan en undersøgelse dog gennemføres af en enkelt ansat, jf. § 7, stk. 1, i bekendtgørelsen.

Følgende afgørelser, der er truffet af kriminalforsorgsområdet, kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen: 1) En afgørelse efter straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 1, om undersøgelse af den indsatte person, der indebærer afklædning, og 2) en afgørelse efter straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 3, om nærmere undersøgelse af den indsatte person, jf. § 10, stk. 1, i bekendtgørelsen.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

Kriminalforsorgen kan i dag uden retskendelse gennemlæse og træffe bestemmelse om tilbageholdelse af breve og andre optegnelser, som findes i den indsatte besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 9.

Imidlertid har kriminalforsorgen ikke en tilsvarende mulighed for at gøre sig nærmere bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse, eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Dette indebærer, at kriminalforsorgen i dag er henvist til at anmode politiet om bistand i forbindelse med undersøgelsen af indholdet af sådanne effekter. Politiets undersøgelse af de nævnte effekter vil skulle ske i overensstemmelse med retsplejelovens regler, hvilket som udgangspunkt forudsætter en retskendelse.

Justitsministeriet finder derfor, at der bør indsættes en ny bestemmelse i straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 10, hvorefter kriminalforsorgen uden retskendelse kan gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Idet der er tale om effekter, som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde, og som derfor – i modsætning til breve og andre optegnelser – i sig selv er ulovlige, finder Justitsministeriet, at der ikke bør stilles krav om, at kriminalforsorgen i det enkelte tilfælde skal godtgøre, at indgrebet er påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

2.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at kriminalforsorgen gives mulighed for uden retskendelse at gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Det bemærkes i den forbindelse, at kriminalforsorgen fortsat vil kunne anmode andre myndigheder, herunder politiet, om bistand i forbindelse med undersøgelsen af den fundne effekt.

Det kan dreje sig om teknisk bistand til at tilgå den fundne effekts indhold, ligesom det kan dreje sig om bistand af mere faglig karakter i forbindelse med vurderingen af, om indholdet af den fundne effekt har betydning for varetagelsen af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til at forebygge kriminalitet eller hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme.

Med udtrykket »indholdet« sigtes til alt, hvad der er lagret på eller kan tilgås via den elektroniske effekt.

Med udtrykket »elektroniske effekter« sigtes navnlig til mobiltelefoner, tablets, kameraer, bærbare computere, musikafspillere og lignende elektronisk udstyr. Det kan imidlertid også dreje sig om lagringsmedier, der ikke i sig selv er elektroniske, men som kræver tilslutning til elektronisk udstyr for at kunne anvendes. Som eksempler herpå kan nævnes harddisk, usb-stik, cd-rom og lignende lagringsenheder, der kan anvendes til opbevaring af data.

Det bemærkes, at der efter den foreslåede ordning ikke stilles krav om, at fundne ulovlige elektroniske effekter kan knyttes til en bestemt indsat eller til en bestemt gruppe af indsatte. Den omstændighed, at en elektronisk effekt er fundet i en af kriminalforsorgens institutioner er således tilstrækkeligt til at bringe den foreslåede ordning i anvendelse, hvis effekten ikke lovligt kan besiddes af indsatte i den på-

gældende institution eller hos den indsatte, hvor effekten er fundet.

Med udtrykket »som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde« sigtes til de regler, der følger af den til enhver tid gældende lovgivning og administrative regler udstedt i medfør heraf.

I den forbindelse bemærkes, at kriminalforsorgen i forhold til visse elektroniske effekter, som indsatte undtagelsesvis kan få tilladelse til at besidde, efter fast praksis betinger udleveringen af, at kriminalforsorgen uden retskendelse kan gøre sig bekendt med indholdet heraf. Denne ordning kan fortsætte uafhængigt af den foreslåede bestemmelse.

Det bemærkes endvidere, at den foreslåede ordning ikke vil have indflydelse på kriminalforsorgens praksis i forhold til at anmelde fundet af ulovlige elektroniske effekter til politiet.

Kriminalforsorgen vil med forslaget få adgang til uden retskendelse at gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, hvis betingelserne er opfyldt. Forslaget vil således – i sammenhæng med de lignende bestemmelser i straffuldbydelseslovens § 60 – udgøre en særegen undtagelse til grundlovens § 72, hvorefter bl.a. brud på post- og telefonhemmeligheden alene må ske efter en retskendelse, hvor ingen lov hjemler en særegen undtagelse.

Hvis lovforslaget vedtages, vil det administrativt blive fastsat, at kriminalforsorgen som udgangspunkt vil skulle orientere en indsat, hvis kriminalforsorgen har gjort sig bekendt med indholdet af en elektronisk effekt, som er fundet i en indsats besiddelse, og som den indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 11, og bemærkningerne hertil.

2.3. Øget kontrol med og mulighed for afskæring af terrordømte og radikaliseredes kommunikation

2.3.1. Gældende ret

2.3.1.1. Besøg

En indsat har ret til mindst ét ugentligt besøg af mindst én times varighed og så vidt muligt af to timers varighed, men der kan i den enkelte institution gives tilladelse til besøg i videre omfang, jf. straffuldbydelseslovens § 51, stk. 1.

Uanset stk. 1, har en indsat efter straffuldbydelseslovens § 51, stk. 2, ret til at modtage besøg af den advokat, der er beskikket for eller valgt af den pågældende som forsvarer i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller i

en verserende straffesag. Det samme gælder besøg i øvrigt af advokater, der efter retsplejelovens § 733, stk. 1, er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere.

Efter straffuldbydelseslovens § 51, stk. 3, har en udenlandsk indsat endvidere ret til samtale med hjemlandets diplomatiske eller konsulære repræsentanter.

Kriminalforsorgsområdet kan bestemme, at de besøgende skal indhente forudgående tilladelse til at besøge den indsatte, ligesom det kan gøres til et vilkår for en besøgstilladelse, at den besøgende lader sig undersøge, jf. straffuldbydelseslovens § 52.

Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes ret til besøg og om begrænsninger i denne ret ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet, herunder om adgang for kriminalforsorgsområdet til at træffe bestemmelse om forbud mod besøg af bestemte personer og om gennemførelse af besøg under overværelse af personale i institutionen, jf. straffuldbydelseslovens § 53, stk. 2. Det er i samme bestemmelse fastsat, at besøg af advokat altid skal være uoverværet.

For så vidt angår den nærmere forståelse af udtrykkene »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises til pkt. 2.2.1.

Straffuldbydelseslovens bestemmelser om besøg suppleres af bekendtgørelse nr. 852 af 28. juni 2017 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbekendtgørelsen).

Efter § 4, stk. 1, i bekendtgørelsen kan besøg af bestemte personer forbydes, og en meddelt besøgstilladelse inddrages, hvis dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Inden tilladelse til at besøge en indsat i et fængsel eller et arresthus meddeles, skal der til brug for sagen almindeligvis indhentes oplysninger om ansøgeren i Det Centrale Kriminalregister, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2.

Besøg er i almindelighed uoverværede, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1, men hvis det i enkelte tilfælde ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn findes påkrævet, kan det bestemmes, at besøg skal gennemføres under overværelse af personale i institutionen, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Ved besøg, der overværes af personale i institutionen, kan der stilles krav om, at samtalen skal føres på et sprog, som den, der overværer besøget, forstår. Hvis forholdene taler derfor, kan der anvendes tolk, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 4.

Besøg kan afbrydes, hvis dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller for at forebygge kriminalitet, jf. bekendtgørelsens § 7.

2.3.1.2. Brevveksling

En indsat har ret til brevveksling, jf. straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 1.

Kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse åbne og lukke breve til og fra den indsatte. Det sker i den indsattes påsyn bortset fra de tilfælde, der er omfattet af stk. 3 eller 4, jf. straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 2.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 3, kan gennemlæsning af breve til og fra den indsatte alene ske, hvis dette af kriminalforsorgsområdet skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

I tilfælde, hvor gennemlæsning har fundet sted, kan et brev tilbageholdes af kriminalforsorgen, hvis det af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen ikke bør afsendes, jf. straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 5.

For så vidt angår den nærmere forståelse af udtrykkene »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises til pkt. 2.2.1.

I straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 6, er det fastsat, at et tilsendt brev, der af grunde som opstillet i stk. 5 ikke bør udleveres, skal tilbagesendes. Et tilsendt brev kan dog tilbageholdes, hvis det af sikkerhedsmæssige hensyn anses for påkrævet.

Afsenderen skal gøres bekendt med tilbageholdelsen af brevet. Orientering af afsenderen kan dog undlades i indtil 4 uger, i det omfang formålet med tilbageholdelsen ellers ville forspildes, jf. straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 7.

Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes ret til brevveksling, jf. straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 8.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 56, stk. 1, har en indsat ret til ukontrolleret brevveksling med en række nærmere angivne danske og internationale myndigheder, institutioner og personer mv.

Justitsministeren fastsætter regler om ukontrolleret brevveksling, herunder om kontrol af afsenderens identitet, jf. straffuldbyrdelseslovens § 56, stk. 2. Efter samme bestemmelse kan justitsministeren endvidere fastsætte regler om adgang til ukontrolleret brevveksling med andre enkeltpersoner eller danske, udenlandske eller internationale offentlige myndigheder.

Straffuldbyrdelseslovens bestemmelser om brevveksling suppleres af bekendtgørelse nr. 853 af 28. juni 2017 om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbekendtgørelsen).

Efter bekendtgørelsens § 5 skal den indsatte, når der træffes afgørelse om gennemlæsning af breve efter straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 3, gøres bekendt hermed. Efter samme bestemmelse kan orientering af den indsatte dog undlades i indtil 4 uger i det omfang, formålet med gennemlæsningen ellers ville forspildes.

Når der træffes afgørelse om gennemlæsning og tilbageholdelse mv. af breve efter straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 3-7, skal der gøres notat om grunden hertil og resultatet af gennemlæsningen, jf. bekendtgørelsens § 6.

I bekendtgørelsens § 6 er det endvidere fastsat, at hvis afgørelsen vedrører tilbageholdelse af et brev efter straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 5, skal det fremgå af notatet, at den indsatte er orienteret om muligheden for at påklage afgørelsen til Direktoratet for Kriminalforsorgen og om fristen for at indgive klage i overensstemmelse med bekendtgørelsens regler herom.

I bekendtgørelsens § 6 er det endelig fastsat, at hvis en tilbageholdelse sker af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen, skal notatet tillige indeholde oplysning om, at den indsatte er vejledt om, at den endelige administrative afgørelse om tilbageholdelse kan kræves indbragt for retten i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens regler herom.

Breve, der tilbageholdes efter straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 4 og 5, opbevares af kriminalforsorgsområdet, jf. bekendtgørelsens § 7. Hvis indholdet af et tilbageholdt brev må antages at give politiet eller en anden af kriminalforsorgens myndigheder anledning til videre foranstaltning, afleveres det til vedkommende myndighed, jf. samme bestemmelse.

2.3.1.3. Telefonsamtaler

En indsat har, i det omfang det er praktisk muligt, ret til at føre telefonsamtaler, jf. straffuldbyrdslovens § 57, stk. 1.

Efter straffuldbyrdslovens § 57, stk. 2, kan adgangen til at føre telefonsamtaler nægtes, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen.

For så vidt angår den nærmere forståelse af udtrykkene »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises til pkt. 2.2.1.

I lukkede institutioner optages, påhøres eller aflyttes telefonsamtalen uden retskendelse, medmindre dette ikke findes nødvendigt af de i stk. 2 anførte hensyn. Såfremt samtalen optages, påhøres eller aflyttes, skal samtaleparterne forinden gøres bekendt hermed. Optagelser af telefonsamtaler slettes, senest 6 måneder efter at de er foretaget, jf. straffuldbyrdslovens § 57, stk. 3.

I straffuldbyrdslovens § 57, stk. 4, er det fastsat, at såfremt samtalen optages, påhøres eller aflyttes, skal samtaleparterne forinden gøres bekendt hermed, ligesom det er fastsat, at optagelser af telefonsamtaler slettes, senest 6 måneder efter at de er foretaget.

Efter straffuldbyrdslovens § 57, stk. 5, optages, påhøres eller aflyttes telefonsamtaler med en række nærmere angivne danske og internationale myndigheder, institutioner og personer mv. ikke.

Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler. Der kan endvidere fastsættes regler om optagelse af telefonsamtaler og om kontrol af optagelserne, jf. straffuldbyrdslovens § 57, stk. 6.

Straffuldbyrdslovens bestemmelser om telefonsamtaler suppleres af bekendtgørelse nr. 854 af 28. juni 2017 om adgangen til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (telefonbekendtgørelsen).

I bekendtgørelsens § 5, stk. 1, er det fastsat, at afgørelser om de indsattes adgang til at telefonere træffes af kriminalforsorgsområdet. Ved telefonsamtaler, der påhøres eller aflyttes af personale i institutionen, kan der stilles krav om, at samtalen skal føres på et sprog, som den, der påhører eller aflytter samtalen, forstår, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 2, og § 12, stk. 2.

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

Kriminalforsorgen har i de senere år oplevet udfordringer med radikalisering og ekstremisme i landets fængsler. Det gælder såvel i forhold til indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), som i forhold til indsatte, der ikke er dømt for de nævnte forbrydelser, men som er radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det.

Det er kriminalforsorgens vurdering, at indsatsen for at resocialisere sådanne indsatte kan blive vanskeliggjort, hvis de pågældende under afsoningen uhindret kan kommunikere med omverdenen.

Det er således kriminalforsorgens vurdering, at denne persongruppes uhindrede kontakt til omverdenen efter omstændighederne vil kunne fastholde den indsatte i et radikaliseret eller ekstremistisk miljø eller påvirke den indsatte til at blive en del af et sådant miljø.

Det er endvidere kriminalforsorgens vurdering, at den nævnte persongruppes kommunikation med én eller flere nærmere bestemte personer – uafhængig af kommunikationens nærmere indhold – efter omstændighederne vil kunne fastholde den indsatte i et radikaliseret eller ekstremistisk miljø eller påvirke den indsatte til at blive en del af et sådant miljø.

Det er i dag alene muligt henholdsvis at overvære og afskære denne gruppe af indsattes besøg, hvis det i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Endvidere kan henholdsvis gennemlæsning og tilbageholdelse af breve til og fra denne gruppe af indsatte i dag alene ske, hvis dette i det konkrete tilfælde skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

Hertil kommer, at der i dag ikke kan ske optagelse, påhøring eller aflytning af telefonsamtaler, hvis det alene er begrundet i hensynet til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme. På samme måde er der i dag ikke mulighed for at nægte en indsat at føre telefonsamtaler, hvis det alene er begrundet i hensynet til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme.

Justitsministeriet finder på den baggrund – og særligt for at understøtte kriminalforsorgens resocialiserende arbejde – at der er behov for at indføre en mulighed for henholdsvis øget

kontrol med og afskæring af terrordømte og radikaliseredes kommunikation med omverdenen.

Justitsministeriet finder, at initiativet bør gennemføres ved at indsætte nye bestemmelser i straffuldbyrdslovens § 53, stk. 2, § 55, stk. 5, og § 57, stk. 5, således at indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det, skal have henholdsvis overværet deres besøg, gennemlæst deres breve og optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Justitsministeriet finder endvidere, at initiativet bør gennemføres ved at gennemføre ændringer i straffuldbyrdslovens § 53, stk. 2, § 55, stk. 5, der med lovforslaget bliver til stk. 6, og § 57, stk. 2, således at den nævnte gruppe af indsatte efter omstændighederne helt kan afskæres fra at kommunikere med én eller flere nærmere angivne personer.

2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det, skal have overværet deres besøg, gennemlæst deres breve og optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det foreslås endvidere, at den nævnte gruppe af indsatte efter omstændighederne helt kan afskæres fra at kommunikere med én eller flere nærmere angivne personer. Det er således som nævnt under pkt. 2.3.2 oven for kriminalforsorgens vurdering, at den nævnte persongruppes kommunikation med én eller flere nærmere bestemte personer – uafhængig af kommunikationens nærmere indhold – efter omstændighederne vil kunne fastholde den indsatte i et radikaliseret eller ekstremistisk miljø eller påvirke den indsatte til at blive en del af et sådant miljø.

Det bemærkes, at en eller flere af de nævnte foranstaltninger vil kunne iværksættes, uanset hvilken af bestemmelserne i straffelovens 12. eller 13. kapitel den indsatte er dømt for overtrædelse af og uanset baggrunden herfor. Det er således ikke en betingelse, at den pådømte kriminalitet udspringer af f.eks. religiøs ekstremisme.

Det bemærkes endvidere, at en eller flere af de foreslåede foranstaltninger tillige vil kunne iværksættes, hvis kriminalforsorgen skønner, at den indsatte er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det.

Det bemærkes i den forbindelse, at afskæring af den nævnte persongruppes kommunikation med en eller flere nærmere angivne personer ikke er betinget af, at den indsatte eventuelt tidligere kommunikation med den eller de pågældende personer har haft et nærmere bestemt indhold eller at eventuelt tidligere kommunikation har været kontrolleret.

I forhold til de nævnte grupper af indsatte er det afgørende for at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse alene, at det ifølge kriminalforsorgens skøn er påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Ved vurderingen heraf vil kriminalforsorgen – afhængigt af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

Det bemærkes dog i den forbindelse, at ikke enhver ændring i den indsatte adfærd, der kan være tegn på radikalisering eller ekstremisme, vil udgøre et tilstrækkeligt grundlag for kriminalforsorgen til at iværksætte en eller flere af de foreslåede foranstaltninger. Der må således være tale om holdpunkter af en mere fast karakter, der sandsynliggør, at den indsatte er radikaliseret eller i risiko for at blive det.

Spørgsmålet om, hvorvidt det er påkrævet at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse må i øvrigt afgøres konkret i hver enkelt sag ud fra en samlet vurdering af de tilgængelige oplysninger om den indsatte. I denne vurdering kan bl.a. indgå oplysninger om den pådømte kriminalitet og kriminalforsorgens egne observationer under afsoning eller varetægtsfængsling, herunder observationer relateret til den indsatte adfærd, udtalelser, brug af litteratur, effekter, symboler og besøgende. Også oplysninger modtaget fra andre myndigheder vil kunne inddrages i vurderingen.

Det må endvidere overvejes i hvert enkelt tilfælde, om formålet med at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse vil kunne tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger. Eksempelvis vil der ikke være grundlag for at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse, hvis formålet kan opnås ved personalet i institutionens samtaler med den indsatte.

For så vidt angår den nærmere forståelse af udtrykkene »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises til pkt. 2.2.1.

Med begrebet »hensyn til at forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsbekæmpelse og kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Indsatsen mod radikaliserings og ekstremisme kan i denne forbindelse omfatte enhver form for resocialiserende påvirkning af den nævnte gruppe af indsatte i bredeste forstand, dvs. enhver indsats, der tager sigte på at anspre og understøtte den indsatte i at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Begreberne »radikaliserings« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikaliserings er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliserings kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål. Radikaliserings kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

De foreslåede foranstaltninger vil kunne finde anvendelse både i forhold til personer, der har – eller er i risiko for at udvikle – radikale eller ekstremistiske holdninger, men som ikke nødvendigvis søger at fremme disse gennem ulovlige midler, og i forhold til personer, der søger at fremme radikale og ekstreme holdninger gennem vold eller andre ulovlige midler.

Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil bero på kriminalforsorgens skøn. Ved vurderingen heraf vil kriminalforsorgen – afhængigt af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

2.3.3.1. Forslaget indebærer, at kriminalforsorgen skal tage stilling til, om en indsat, der tilhører den nævnte per-

songruppe, skal have overværet sine besøg, om den pågældendes breve skal gennemlæses, og om vedkommendes telefonsamtaler skal optages, påhøres eller aflyttes.

Det vil være personalet i den institution, hvor den indsatte er placeret, der vil skulle henholdsvis overvære besøg, gennemlæse breve og optage, påhøre eller aflytte telefonsamtaler.

Det foreslås i tilknytning hertil, at breve til og fra indsatte, der tilhører den relevante persongruppe under de nævnte omstændigheder, skal kunne åbnes uden, at det sker i den indsattes påsyn.

Det bemærkes, at anvendelsen af en eller flere af de foreslåede foranstaltninger ikke er betinget af, at den indsatte kommunikation med omverdenen har et nærmere bestemt indhold. Kommunikation, hvis indhold må formodes ikke at være af religiøs eller ekstremistisk karakter, vil således også kunne kontrolleres som led i den foreslåede ordning.

Kriminalforsorgen vil med forslaget få adgang til uden retskendelse at gennemlæse breve til og fra en indsat og optage, påhøre eller aflytte den pågældendes telefonsamtaler, hvis de beskrevne betingelser er opfyldt. Forslaget vil således – i sammenhæng med bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 2 og 4 – udgøre en særegen undtagelse til grundlovens § 72, hvorefter bl.a. brud på post- og telefonhemmeligheden alene må ske efter en retskendelse, hvor ingen lov hjemler en særegen undtagelse.

2.3.3.2. I de tilfælde, hvor der er tale om besøg af eller henholdsvis brevveksling og telefonsamtale med nærtstående, vil der være en vis formodning for, at det ikke er påkrævet at iværksætte en eller flere af de nævnte foranstaltninger.

Ved nærtstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at denne kan ligestilles med disse familiebånd.

Dette gælder dog ikke nærtstående, der er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, hvor de foreslåede foranstaltninger derfor vil kunne iværksættes.

Også i situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en nærtstående er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil en eller flere af de foreslåede foranstaltninger kunne iværksættes i forhold til denne persongruppe.

I situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en indsat har misbrugt eller vil misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående, vil de foreslåede foranstaltninger ligeledes kunne iværksættes i forhold til nærtstående.

Det bemærkes, at besøg af en advokat fortsat altid vil skulle være uoverværet, og at en indsat fortsat vil have ret til ukontrolleret brevveksling og telefonsamtaler med en række nærmere angivne danske og internationale myndigheder, institutioner og personer mv., herunder advokater i overensstemmelse med straffuldbyrdslovens regler herom. Disse regler er nærmere omtalt under pkt. 2.3.1 ovenfor.

2.3.3.3. Indsatte, der får gennemlæst deres breve og optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, vil skulle orienteres herom i overensstemmelse med de gældende regler i bekendtgørelse nr. 853 af 28. juni 2017 om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbekendtgørelsen) og bekendtgørelse nr. 854 af 28. juni 2017 om adgangen til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (telefonbekendtgørelsen).

Det bemærkes i den forbindelse, at institutionen i forbindelse med et overværet besøg i overensstemmelse med de gældende regler i bekendtgørelse nr. 852 af 28. juni 2017 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbekendtgørelsen), vil kunne træffe afgørelse om, at besøget skal afbrydes, hvis det findes påkrævet.

Hvis lovforslaget vedtages, vil det på samme måde administrativt blive fastsat, at en telefonsamtale skal afbrydes, hvis samtalen påhøres eller aflyttes, og det findes påkrævet.

Det bemærkes endvidere, at i tilfælde, hvor gennemlæsning af et brev har fundet sted, kan brevet efter omstændighederne tilbageholdes af kriminalforsorgsområdet, jf. straffuldbyrdslovens § 55, stk. 5.

Det bemærkes i den forbindelse, at brevets indhold ikke er afgørende for, om det kan tilbageholdes som led i den foreslåede ordning. Breve, hvis indhold ikke er af religiøs eller ekstremistisk karakter, vil således også kunne tilbageholdes alene med det formål at sikre, at der ikke er kontakt mellem en indsat og én eller flere nærmere bestemte personer.

Hvis lovforslaget vedtages, vil det administrativt blive fastsat, at kriminalforsorgens beslutning om, at besøg skal være overværet, breve gennemlæses og telefonsamtaler optages, påhøres eller aflyttes, i almindelighed ikke vil kunne påklages administrativt.

For så vidt angår besøg vil det dog administrativt blive fastsat, at kriminalforsorgens beslutning om forbud mod besøg af en nærtstående person og inddragelse af en tilladelse til besøg af en sådan person, vil kunne påklages administrativt. På samme måde vil det administrativt blive fastsat, at kriminalforsorgens beslutning om, at besøg af en nærtstående person skal overværes, vil kunne påklages administrativt.

For så vidt angår breve vil det på samme måde administrativt blive fastsat, at en beslutning om henholdsvis gennemlæsning og tilbageholdelse af brevveksling med nærtstående, vil kunne påklages administrativt.

For så vidt angår den nærmere forståelse af begrebet »nærtstående« henvises til det ovenfor under pkt. 2.3.3.2 anførte.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1-3, og 5-10, og bemærkningerne hertil.

2.4. Fotografering og optagelse af fingeraftryk af varetægtsarrestanter

2.4.1. Gældende ret

Kriminalforsorgen har ret til at fotografere og optage fingeraftryk af indsatte med henblik på senere identifikation, jf. straffuldbyrdslovens § 61, stk. 1.

Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 1, herunder om opbevaring og destruktion, jf. straffuldbyrdslovens § 61, stk. 2.

Straffuldbyrdslovens bestemmelser om fotografering og optagelse af fingeraftryk suppleres af bekendtgørelse nr. 417 af 9. april 2015 om fotografering og optagelse af fingeraftryk af indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring (fotobekendtgørelsen).

I bekendtgørelsens § 2, stk. 1, er det fastsat, at kriminalforsorgen skal sikre, at kriminalforsorgen råder over et vellignende fotografi af dømte, der udstår fængselsstraf eller forvaring.

I bekendtgørelsens § 4 er det fastsat, at en indsat kan idømmes disciplinærstraf, hvis den pågældende nægter at medvirke til fotografering.

Straffuldbyrdslovens § 61 og de administrative regler udstedt i medfør heraf gælder imidlertid alene for afsonere. Fotografering og optagelse af fingeraftryk hos varetægtsarrestanter er reguleret i retsplejelovens kapitel 72 om legemsindgreb, som giver politiet mulighed for at foretage legemsindgreb mod sigtede og andre som led i efterforskningen.

Efter retsplejelovens § 776 fastsætter justitsministeren nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at afgørelser, der er truffet af kriminalforsorgsområderne vedrørende varetægtsarrestanter, kan indbringes for Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Efter samme bestemmelse kan justitsministeren endvidere fastsætte regler om klagefrist, behandling af klagesager og opsættende virkning af klager. For arrestanter, der er isoleret efter rettens bestemmelse, fastsætter justitsministeren særlige regler om øget personalekontakt, udvidet adgang til besøg, særlig adgang til eneundervisning og bestemte typer af arbejde samt tilbud om regelmæssige og længerevarende samtaler med præster, læger, psykologer eller andre. Justitsministeren fastsætter endvidere regler om den bistand, der i øvrigt ydes varetægtsarrestanter for at begrænse de erhvervsmæssige, sociale og personlige ulemper, der følger af varetægten.

Justitsministeriet finder imidlertid, at der ikke er hjemmel i retsplejelovens § 776 til administrativt at fastsætte regler om, at kriminalforsorgen kan fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter.

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser

Kriminalforsorgen har peget på, at der – primært til brug for at hindre undvigelse og i tilfælde af eventuelle undvigelse – er behov for, at kriminalforsorgen får adgang til at fotografere og optage fingeraftryk af varetægtsarrestanter, på samme måde som det i dag er muligt i relation til afsonere, således at kriminalforsorgen ikke er henvist til at rekvirere et foto eller et fingeraftryk af den pågældende varetægtsarrestant hos politiet, hvilket efter omstændighederne kan være usmidigt. Samtidig sikres det, at kriminalforsorgen er i besiddelse af et foto af nyere dato af samtlige varetægtsarrestanter, og at kriminalforsorgen således kan foretage en entydig identifikation af hver enkelt varetægtsarrestant, således som det i dag er tilfældet for så vidt angår afsonere.

Justitsministeriet finder som nævnt, at der ikke er hjemmel i retsplejelovens regler til administrativt at fastsætte regler om, at kriminalforsorgen kan fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter, og at en adgang hertil derfor skal fastsættes ved lov.

Dette bør gennemføres ved at indsætte en ny bestemmelse som retsplejelovens § 776 a, stk. 1, således at kriminalforsorgen har ret til at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation.

Justitsministeriet finder endvidere, at de nærmere regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk

hos varetægtsarrestanter, herunder regler om opbevaring og destruktion, skal fastsættes administrativt af justitsministeren.

Dette bør gennemføres ved at indsætte en ny bestemmelse som retsplejelovens § 776 a, stk. 2, således at justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 1, herunder om opbevaring og destruktion.

2.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at kriminalforsorgen gives mulighed for at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation.

Det bemærkes, at den foreslåede ordning vil finde anvendelse, uanset grundlaget for varetægtsfængslingen og uanset den varighed, som varetægtsfængslingen på indsættelsestidspunktet forventes at have.

Det er således ikke en betingelse for den foreslåede ordnings anvendelse, at der eksisterer en særlig risiko for, at den pågældende vil unddrage sig varetægtsfængslingen, eller at varetægtsfængslingen forventes udstrakt over en given varighed.

Hvis lovforslaget vedtages, vil kriminalforsorgen få mulighed for at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation, ligesom justitsministeren vil få mulighed for at fastsætte nærmere regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk, herunder om opbevaring og destruktion.

Det bemærkes, at kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte som led i den foreslåede ordning vil skulle ske inden for rammerne af retshåndhævelsesloven, herunder §§ 4, 9 og 10.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

2.5. Erstatning i anledning af indgreb over for indsatte under straffuldbyrdelse

2.5.1. Gældende ret

2.5.1.1. Indgreb med henblik på at undersøge og forebygge kriminalitet mv.

Afsoningen i de danske fængsler skal foregå under ordnede forhold, på en sikkerhedsmæssig forsvarlig måde og med en så høj grad af tryk for de ansatte som muligt.

Der er derfor fastsat en lang række vilkår for afsoning i fængslerne, f.eks. om at indsatte ikke må være i besiddelse af genstande, der kan bruges som våben. Det er afgørende for at opretholde orden, sikkerhed og tryghed i de danske fængsler, at de ansatte også har adgang til at føre kontrol af sådanne vilkår, ligesom de ansatte hurtigt skal kunne reagere, når der er grund til at tro, at der foregår noget, der er strafbart eller i strid med reglerne i fængslerne.

Kriminalforsorgen har derfor mulighed for at foretage en række indgreb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner i medfør af straffuldbyrdelsesloven og administrative forskrifter, der er udstedt i medfør heraf. I det følgende er nævnt en række centrale foranstaltninger, der må betragtes som indgreb over for indsatte, men listen er ikke udtømmende.

Kriminalforsorgen kan således i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 1, undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages. Undersøgelsen efter § 60, stk. 1, kan også ske ved hjælp af kropsscanner, jf. § 66, stk. 1. Der er mulighed for at undersøge grupper af indsatte på tilfældige tidspunkter og steder.

Kriminalforsorgen har også adgang til at tage urinprøver for at kontrollere for indtag af euforiserende stoffer og foretage udåndingsprøver for at kontrollere for indtag af alkohol, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60 a. Prøverne kan foretages ud fra en saglig vurdering, herunder navnlig ud fra præventive hensyn. Det er ikke en betingelse, at det konkret kan påvises, at kontrollen er afgørende for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages.

Kriminalforsorgen har endvidere adgang til at foretage en nærmere undersøgelse af en indsat, herunder beføling af kroppens overflade og undersøgelse af kroppens hulrum, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 3, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter.

Det er i alle tilfælde et krav, at indgreb foretages i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, dvs. at andre mindre indgribende midler skal have været anvendt eller åbenbart være utilstrækkelige, jf. herved bl.a. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 4. Desuden skal indgrebet foretages i overensstemmelse med skånsomhedsprincippet, hvorefter et indgreb skal gennemføres så skånsomt som muligt, jf. herved bl.a. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 5.

Kriminalforsorgen har derudover adgang til foretage en række indgreb eller nægte indsatte goder eller lignende, hvis der er mistanke om, at den pågældende indsatte vil begå krimi-

nalitet, undvige eller lignende, såfremt kriminalforsorgen ikke griber ind eller nægter den indsatte godet.

Kriminalforsorgen har således bl.a. adgang til at overføre indsatte fra åbent til lukket fængsel, jf. straffuldbyrdelseslovens § 25, hvis der er særligt bestyrket mistanke om, at den pågældende har undvejet fængslet mv. Desuden kan der gives afslag på udgang, jf. § 46, hvis der f.eks. er bestemte grunde til at antage, at den indsatte vil begå ny kriminalitet under udgangen, eller der kan anvendes håndjern, jf. § 65, for f.eks. at hindre undvigelse.

Endvidere kan kriminalforsorgen anbringe indsatte i forhørs-celle i medfør af § 71, hvis der er begrundet mistanke om, at den indsatte har overtrådt bestemmelser, der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, herunder mistanke om vold eller trusler mod personale. Ydermere kan kriminalforsorgen udelukke en indsat fra fællesskab, hvis det f.eks. er nødvendigt for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd, jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 1, eller midlertidigt udelukke en indsat, hvis der f.eks. er grund til at antage, at den indsatte vil begå strafbar virksomhed, og hvor det bør undersøges nærmere, jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 3. Udelukkelse fra fællesskabet omfatter også anbringelse i observationscelle. Anvendelse af udelukkelse fra fællesskab er nærmere reguleret i bekendtgørelse nr. 429 af 9. april 2015 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v. i fængsler og arresthuse (bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab).

Hvornår der kan ikendes disciplinærstraf er nærmere reguleret i straffuldbyrdelseslovens §§ 67 og 68.

Det fremgår af § 67, at en indsat skal ikendes disciplinærstraf ved overtrædelse af § 32, ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå, ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1, og ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a.

Der skal også ikendes disciplinærstraf ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning, ved overtrædelse af de regler eller anvisninger, der gælder for rygning i institutionen, og ved overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen.

Endeligt skal der ikendes disciplinærstraf ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf, og ved overtrædelse af regler fastsat af kriminalforsorgsområdet, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf.

Af § 68, stk. 1, fremgår, at der som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og strafcelle, og i § 68, stk. 2, er det reguleret, hvornår strafcelle kan anvendes.

2.5.1.2. Adgangen til erstatning

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 106, stk. 1, at en indsat har ret til erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a, såfremt den indsatte uforskyldt har 1) udstået fængselsstraf i for lang tid, 2) været anbragt i forhørscelle, strafcelle eller sikringscelle eller 3) været udelukket fra fællesskab.

Dømte, der uforskyldt har afviklet for meget samfundstjeneste eller afsonet for længe i fodlænke, har også ret til erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 106, stk. 2 og 3.

Det følger desuden af straffuldbyrdelseslovens § 107, at der kan tillægges den, der under fuldbyrdelse af straf mv. har været udsat for andre uforskyldte indgreb end de i § 106 nævnte, erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a.

Reglerne i straffuldbyrdelseslovens §§ 106-107 om erstatning ved indgreb under fuldbyrdelse af straf henviser således til retsplejelovens § 1018 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning.

Af retsplejelovens § 1018 a fremgår, at den, der har været anholdt eller varetægtsfængslet som led i en strafferetlig forfølgning, har krav på erstatning for den derved tilføjede skade, såfremt påtale opgives eller tiltalte frifindes, uden at dette er begrundet i, at han findes utilregnelig. Erstatning ydes for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold.

Endvidere følger det af § 1018 a, stk. 2, at selv om betingelserne for at yde erstatning efter stk. 1 ikke er opfyldt, kan erstatning ydes, såfremt den under sagen anvendte frihedsberøvelse ikke står i rimeligt forhold til strafforfølgningens udfald, eller det af andre særlige grunde findes rimeligt.

Af stk. 3 fremgår det dog, at erstatning kan nedsættes eller nægtes, såfremt den sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne. Her gentages altså princippet om egen skyld, der dog i denne sammenhæng allerede er reflekteret i §§ 106 og 107 med formuleringen »uforskyldt«.

Reglerne om erstatning i anledning af indgreb under straffuldbyrdelse mv. i § 106, stk. 1, og § 107 blev indført ved lov nr. 432 af 31. maj 2000 om fuldbyrdelse af straf m.v.

Det fremgår af de almindelige bemærkninger til § 106, stk. 1, og § 107, jf. Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side

3742, at indsatte – i lighed med retsplejelovens regler om erstatning i anledning af straffeprocessuelle indgreb – skal have krav på erstatning på objektivt grundlag, dvs. uafhængigt af, om der er begået fejl eller forsømmelser, når den pågældende uforskyldt har udstået fængselsstraf i for lang tid eller uforskyldt har været anbragt i forhørscelle, strafcelle eller sikringscelle, eller uforskyldt har været udelukket fra fællesskab.

§ 107 giver adgang til, at der på objektivt grundlag kan gives erstatning i anledning af andre uforskyldte indgreb foretaget under straffuldbyrdelsen.

Ifølge bemærkningerne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 3803, sigtes der til en foranstaltning af en vis konkret, indgribende karakter. Som eksempel nævnes uberettiget overførsel fra åben til lukket institution og uberettiget tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang.

Det fremgår også, at selv om en række af de indgreb, som har hjemmel i denne lov eller kan fastsættes med hjemmel i denne lovs bemyndigelsesbestemmelser, ikke vil være af særlig indgribende karakter, er det dog ikke fundet rimeligt på forhånd at udelukke erstatning i anledning af sådanne indgreb. Selv de mindre indgreb vil kunne foretages under omstændigheder, der opleves som så krænkende, at det kan stille sig naturligt at yde en vis kompensation, hvis indgrebet viser sig at være uforskyldt.

Østre Landsret fandt i en afgørelse optrykt som UfR. 2007.2585Ø, at otte urinprøver, som en indsat havde afgivet i forbindelse med stikprøver, og som viste sig at være negative, ikke udløste erstatning, da prøverne under hensyn til kontrollens formål ikke kunne anses for uberettiget, og at de ikke var af særlig indgribende karakter.

Der er således ikke grundlag for erstatning i de tilfælde, hvor hensynet bag er kontrol af, at der ikke begås noget i strid med reglerne, og hvor indgrebet ikke er af særlig indgribende karakter.

I en dom af 28. november 2017 fandt Østre Landsret i en konkret sag om overførsel af en indsat fra åbent til lukket fængsel, at § 107 ikke kan fortolkes således, at det alene er uhjemlede indgreb, der er omfattet af bestemmelsen, og at det ikke havde støtte i loven eller dens forarbejder, at der ikke skulle kunne lægges vægt på omstændigheder indtruffet efter indgrebet. Landsretten fandt i den konkrete sag, at det afgørende for erstatning er, om indgrebet er uforskyldt, og om det har en vis konkret og indgribende karakter.

I den konkrete sag betød det, at selv om kriminalforsorgen på tidspunktet for overførslen fra åbent til lukket fængsel

havde en berettiget grund til at gennemføre overførslen, nemlig at vedkommende af politiet var sigtet for et voldsforhold begået på et tidspunkt, hvor den indsatte skulle have befundet sig i fængslet, blev overførslen anset for erstatningspådragende. Begrundelsen herfor var, at den indsatte efterfølgende blev frifundet for voldsforholdet, og at det i øvrigt ikke ansås for godt gjort, at den indsatte havde været undvejet. Dermed tilkendte landsretten erstatning, selv om kriminalforsorgen på tidspunktet for iværksættelsen af indgrebet havde handlet berettiget og på grundlag af en lovhjemmel.

2.5.1.3. Afgrænsning og øvrige forhold vedrørende erstatningsadgangen

Det følger af straffuldbyrdslovens § 18, at der ved beregningen af straffetiden foretages fradrag, når den indsatte uforskyldt har været anbragt i forhørscele, straffecelle eller sikringscelle eller udelukket fra fællesskab, jf. § 106, stk. 1, nr. 2 og 3. Af § 18, stk. 4, følger det, at i det omfang der foretages fradrag efter stk. 3, ydes der ikke erstatning for indgreb efter § 106, stk. 1, nr. 2 og 3. Det betyder altså, at i de tilfælde, hvor der er grundlag for erstatning for anbringelse i forhørscele, vil den pågældende få forkortet sin afsøgningsstid i stedet for at få udbetalt en erstatning.

Straffuldbyrdslovens § 107 finder i øvrigt også anvendelse ved indgreb over for dømte, der afsøner straf på bopælen under intensiv overvågning og kontrol i medfør af straffuldbyrdslovens kapitel 13 a, eller på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol i medfør af kapitel 13 b.

Straffuldbyrdslovens §§ 106 og 107 finder dog alene anvendelse over for indsatte, der afsøner fængselsstraffe mv., mens varetægtsarrestanter er omfattet af retsplejelovens regler om erstatning i kapitel 93 a, jf. herved § 93 i bekendtgørelse nr. 869 af 25. juni 2018 om ophold i varetægt.

Indsatte, der afsøner fængselsstraffe mv., som udsættes for foranstaltninger, der ikke omfattes af straffuldbyrdslovens §§ 106 eller 107 om erstatning på objektive grundlag eller i øvrigt af retsplejelovens regler i kapitel 93 a, må rejse et eventuelt erstatningskrav på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 15-18, og bemærkningerne hertil.

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser

Når en person udsættes for et uberettiget indgreb fra en myndigheds side, skal vedkommende som udgangspunkt have erstatning. Derfor får en person, som bliver varetægtsfængslet som led i en strafferetlig forfølgning, jf. retsplejelo-

vens § 762, men som efterfølgende frifindes, erstatning i medfør af retsplejelovens § 1018 a, stk. 1, hvis vedkommende ikke har udvist egen skyld.

Erstatning ydes ud fra en betragtning om, at vedkommende aldrig skulle have været involveret i den pågældende straffesag.

Når en person, der afsøner en straf i en af kriminalforsorgens institutioner, udsættes for et uberettiget indgreb af kriminalforsorgens ansatte, skal der også ydes erstatning. Det er imidlertid ikke alle indgreb, hvor det efterfølgende viser sig, at den indsatte ikke har begået noget strafbart eller en disciplinærforseelse, der efter Justitsministeriets opfattelse skal anses for uberettiget.

De ansatte i kriminalforsorgen varetager en vigtig og kompliceret opgave i forhold til frihedsberøvelse af personer, der ikke har kunnet overholde samfundets spilleregler, og som derfor som led i den idømte straf må tåle indgreb i videre omfang end andre, når det er nødvendigt for opretholdelse af ro og orden i fængslerne. Det er i den forbindelse helt afgørende for opretholdelsen af orden, sikkerhed og tryghed i fængslerne, at kriminalforsorgen har adgang til at føre kontrol af de indsatte, ligesom de ansatte hurtigt må kunne reagere, når de har grund til at tro, at der foregår noget, der er strafbart eller i strid med reglerne i fængslerne, uden at det efterfølgende udløser en ret til erstatning for de indsatte.

Det skal ses i lyset af, at kriminalforsorgens ansatte de senere år flere steder har oplevet en stigende forræelse, idet en del af de indsatte er blevet mere socialt og kriminelt belastede over tid. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at der er sket en stigning såvel i antallet af vold og trusler mod de ansatte i fængslerne som i antallet af magtanvendelser. Det er uacceptabelt, at dygtige fængselsbetjente, der passer deres arbejde til gavn for samfundet, udsættes for overgreb.

Sikkerheden i fængslerne skal være i orden, så de ansatte kan gå trygt på arbejde, og der skal være en stærk indsats mod bl.a. indsmugling af narkotika, våben og mobiltelefoner. Der skal slås konsekvent ned, når det kommer til indsatte, som ikke vil respektere de regler, der er i fængslerne, og der skal sættes konsekvent ind over for bandekriminelle i fængslerne, der i de senere år er blevet en stigende udfordring for de ansatte.

Det betyder f.eks., at de ansatte skal kunne træffe de fornødne foranstaltninger over for indsatte i medfør af lovgivningen, hvis de får pålidelige oplysninger om, at en indsat har begået vold. På samme måde skal de ansatte have adgang til at foretage visitationer på en celle eller undersøgelser af den pågældendes person af præventive årsager. Endvidere skal de ansatte også have adgang til at forebygge, at der vil blive begået ny kriminalitet, f.eks. ved at nægte en

indsat udgang fra fængslet, hvis der er mistanke om, at den pågældende har undvejet fængslet.

I disse og lignende situationer er der en forventning om, at kriminalforsorgen reagerer, hvis der f.eks. er mistanke mod indsatte om disciplinære eller strafbare forhold. Dette gælder også for kontroller af selv indgribende karakter, hvor det er nødvendigt for at sikre, at der ikke foregår ulovligheder i fængslerne.

Justitsministeriet vurderer, at det vil svække kriminalforsorgens arbejde med at sikre orden, sikkerhed og tryghed i de danske fængsler, hvis der generelt skal udbetales erstatning i alle de tilfælde, hvor det efter indgrebet viser sig, at det ikke kan bevises, at den indsatte havde begået noget strafbart eller en disciplinærforseelse.

Hvis de ansatte i almindelighed må forudse, at kriminalforsorgen vil blive mødt med et erstatningskrav, hver gang de foretager et i øvrigt lovpligtigt indgreb baseret på en konkret mistanke, kan det potentielt medføre, at de ansatte vil være mere tilbageholdende med at reagere på ellers berettigede mistanker. Det kan føre til flere farlige situationer, mere kriminalitet i fængslerne og en mere utryk hverdag for de ansatte.

Det er derfor Justitsministeriets vurdering, at der i tilfælde, hvor kriminalforsorgen undersøger og forebygger strafbare og disciplinære forhold, ikke skal tilkendes erstatning for indgrebet, hvis indgrebet ikke var uberettiget på tidspunktet for iværksættelsen.

Justitsministeriet finder dog også, at hvis der foreligger særlige omstændigheder, skal der alligevel kunne tilkendes erstatning. Særlige omstændigheder vil foreligge, hvis det må anses for åbenbart urimeligt, at den indsatte ikke får tilkendt erstatning.

2.5.3. Den foreslåede ordning

Justitsministeriet foreslår derfor, at straffuldbyrdslovens §§ 106 og 107 ændres således, at i de tilfælde, hvor et indgreb er sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, såfremt indgrebet ikke må anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Formålet med ændringen er at begrænse erstatning i de tilfælde, hvor kriminalforsorgen med rette har reageret på f.eks. en mistanke ved gennemførelse af et indgreb over for den indsatte, men hvor det efterfølgende viser sig, at krimi-

nalforsorgen ikke havde ret i mistanken, eller at mistanken ikke kunne bevises. Det samme gælder allerede og skal fortsat gælde i det tilfælde, hvor kriminalforsorgen har hjemmel til at foretage indgreb »stikprøvevis« og rent præventivt, f.eks. en rutinemæssig urinprøve for at undersøge, om de indsatte har taget euforiserende stoffer, og hvor indgrebet ikke medfører, at kriminalforsorgen derved får oplysninger, der fører til en straffedom eller disciplinærstraf.

Det foreslås, at begrænsningen af erstatning både skal gælde for de indgreb, som kriminalforsorgen kan anvende, når der er et behov for at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, og de indgreb, som kriminalforsorgen kan anvende, når der er et behov for at forebygge, at vedkommende vil begå yderligere kriminalitet mv.

Indgreb, som foretages for at forebygge kriminalitet, sker både på grundlag af, at vedkommende er mistænkt for at have begået et strafbart forhold, men også præventivt.

Et eksempel på et forebyggende indgreb vil f.eks. være, hvor kriminalforsorgen nægter udgangstilladelse til en indsat, jf. straffuldbyrdslovens § 46, stk. 1, nr. 2, fordi der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte i forbindelse med udgang vil begå ny kriminalitet. En medvirkende årsag til, at der foreligger bestemte grunde, kan være, at vedkommende er straffet eller mistænkt for allerede at have begået et strafbart eller disciplinært forhold.

Hvorvidt et indgreb ikke kan anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, afhænger af en konkret vurdering i lyset af de relevante betingelser for det pågældende indgreb. En række indgreb kræver ikke mistankegrundlag.

Til illustration heraf vil der f.eks. som udgangspunkt ikke gælde et krav om, at kriminalforsorgen har haft en konkret mistanke mod den eller de personer, indgrebet retter sig mod, ved en rutinemæssig kontrol af, om de indsatte har taget euforiserende stoffer. Omvendt stilles der større krav til grundlaget for f.eks. at udelukke en person fra fællesskabet i en længere periode i medfør af straffuldbyrdslovens § 63, da indgrebet i sådanne tilfælde skal være nødvendigt for f.eks. at forebygge strafbare forhold.

Ved vurderingen vil der som udgangspunkt alene skulle indgå de oplysninger om mistankegrundlag og faktiske oplysninger mv., som kriminalforsorgen havde på tidspunktet for indgrebets iværksættelse.

Derudover kan også risikoen ved ikke at foretage et hurtigt indgreb indgå som en del af den konkrete helhedsvurdering. Ved vurderingen kan således efter omstændighederne indgå,

hvorvidt kriminalforsorgen havde mulighed for at indhente yderligere oplysninger forud for indgrebet, og hvorvidt det var nødvendigt med en hurtig reaktion, da øjemedet ellers ville forspildes. Et eksempel, hvor øjemedet vil forspildes, hvis der ikke reageres hurtigt, kunne være, hvor kriminalforsorgen har fået et pålideligt »tip« om, at en indsat har euforiserende stoffer på sig.

Der vil endvidere fortsat skulle foretages en vurdering af, om den indsatte har udvist egen skyld i de tilfælde, hvor det vurderes, at den indsatte som udgangspunkt kan tilkendes erstatning, fordi indgrebet anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, jf. herved formuleringen om, at erstatning ydes for uforholdsmæssigt indgreb i straffuldbyrdslovens §§ 106 og 107, som også er reflekteret i retsplejelovens § 1018 a, stk. 3.

Selv om det viser sig, at indgrebet var berettiget ud fra de oplysninger, der forelå på tidspunktet for indgrebet, vil der alligevel kunne tilkendes erstatning, hvis der foreligger særlige omstændigheder. Særlige omstændigheder vil foreligge, hvis det må anses for åbenbart urimeligt, at den indsatte ikke får tilkendt erstatning.

Denne erstatningsadgang er begrænset til ekstraordinære situationer, hvor der er tale om særligt indgribende foranstaltninger med f.eks. væsentlige indskrænkninger af den indsatte handle- og bevægelsesfrihed over en længere periode, og hvor det viser sig efterfølgende, at den pågældende ikke havde begået det forhold, som begrundede indgrebet. Det kan også være tilfældet, hvor indgrebet har haft utilsigtede og betydelige konsekvenser for den indsatte, der ikke står mål med det forfulgte formål bag indgrebet.

Det skal i øvrigt bemærkes, at indsatte, der afsøner fængselsstraffe mv., og som udsættes for foranstaltninger, der ikke omfattes af straffuldbyrdslovens §§ 106 eller 107 om erstatning på objektive grundlag eller i øvrigt efter retsplejelovens regler i kapitel 93 a, som hidtil må rejse et eventuelt erstatningskrav på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 15-18, og bemærkningerne hertil.

2.6. Begrænsning af brugen af strafcelle over for mindreårige

2.6.1. Gældende ret

2.6.1.1. Anvendelse af strafcelle over for afsonere i kriminalforsorgens institutioner

Straffuldbyrdslovens §§ 67-72 indeholder regler om anvendelse af disciplinærstraf over for afsonere i kriminalfor-

sorgens institutioner. Reglerne finder anvendelse for afsonere uanset alder.

Bestemmelserne i §§ 67-72 blev indført ved lov nr. 432 af 31. maj 2000 om fuldbyrdelse af straf m.v. og afløste de tidligere regler om disciplinærstraf, der fremgik af den dagældende § 47 i straffeloven.

Det følger af straffuldbyrdslovens § 67, at en indsat af kriminalforsorgsområderne skal ikendes disciplinærstraf ved manglende efterkommelse af personalets anvisninger, udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå, tilsidesættelse af beskæftigelsespligten, nægtelse af afgivelse af udåndingsprøve eller urinprøve, indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer mv., overtrædelse af de regler og anvisninger, der gælder for rygning, overtrædelse af straffeloven, når overtrædelsen samtidig indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen, overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf, samt overtrædelse af regler fastsat af kriminalforsorgen, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf.

Efter § 68, stk. 1, kan der som disciplinærstraf anvendes advarsel, bøde og strafcelle. Strafcelle kan dog kun anvendes for visse nærmere opregnede forhold eller forsøg herpå samt andre grove eller oftere gentagne forseelser, jf. § 68, stk. 2. Disciplinærstraf i form af bøde og strafcelle kan ikendes i forening, jf. § 68, stk. 3.

Det følger af § 68, stk. 4, at fuldbyrdelse af disciplinærstraf helt eller delvist kan undlades på betingelse af, at den indsatte i en bestemt periode ikke begår strafbart forhold eller en ny disciplinærforseelse.

Ved ikendelse af bøde som disciplinærstraf fastsættes bødens størrelse under hensyn til overtrædelsens art og omfang. Bøden kan dog højst udgøre et beløb svarende til det almindelige vederlag, der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse, med fradrag af den del af vederlaget, som er beregnet til dækning af personlige fornødenheder, jf. § 69, stk. 1.

Muligheden for at anvende bøde som disciplinærstraf blev indført i forbindelse med gennemførelsen af straffuldbyrdsloven ved lov nr. 432 af 31. maj 2000 om fuldbyrdelse af straf m.v., hvorved reglen om bøde afløste en bestemmelse i den dagældende straffelovs § 47 om disciplinærstraf i form af udelukkelse fra arbejdsgodtgørelse eller inddragelse af allerede erhvervet arbejdsgodtgørelse. Ved samme lejlighed blev det præciseret, at advarsel også kan anvendes som disciplinærstraf, idet en advarsel i praksis tillægges betydning ved senere disciplinærforseelser.

Ved ikendelse af strafcelle som disciplinærstraf fastsættes varigheden under hensyn til overtrædelsens art og omfang til et tidsrum af højst 4 uger, jf. § 70, stk. 1.

I praksis anvendes strafcelle kun i begrænset omfang over for unge under 18 år, og når det sker, er der som udgangspunkt tale om ganske kortvarige anbringelser.

Udståelse af strafcelle indebærer, at den indsatte anbringes i en særlig afdeling, i eget opholdsrum eller i et arresthus, hvor den pågældende er udelukket fra fællesskab i institutionen, jf. straffuldbyrddelseslovens § 70, stk. 2.

Ved § 70, stk. 3, er justitsministeren bemyndiget til at fastsætte regler om udståelse af strafcelle. Denne bemyndigelse er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 1036 af 23. juni 2016 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager (disciplinærstraf-bekendtgørelsen), som i §§ 2 og 3 nærmere regulerer anvendelse af forhørs-celle og udståelse af strafcelle.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 4, kan der i forbindelse med udståelse af strafcelle tillades begrænset fællesskab, hvis særlige forhold i det enkelte tilfælde taler for det. Begrænset fællesskab kan bestå i, at den indsatte afskæres fra samvær med andre indsatte i fritiden, mens der gives mulighed for fællesskab med andre indsatte i forbindelse med beskæftigelse i institutionen, dvs. ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet (f.eks. et behandlingsforløb).

Muligheden for at tillade begrænset fællesskab anvendes i praksis bl.a. i visse sager vedrørende indsatte under 18 år.

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 13 og 14.

2.6.1.2. Anvendelse af strafcelle over for varetægtsarrestanter

Reglerne om anvendelse af disciplinærstraf over for varetægtsarrestanter findes i retsplejelovens § 775.

Efter § 775, stk. 1, kan der ikendes varetægtsarrestanter disciplinærstraf i form af strafcelle i indtil 4 uger eller inddragelse af arbejdspenge. De nævnte disciplinærstraffe kan anvendes i forening.

Reglerne om disciplinærstraf finder anvendelse over for varetægtsarrestanter uanset alder.

Det følger endvidere af § 776, at justitsministeren fastsætter nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter,

samt at justitsministeren i den forbindelse bl.a. kan fastsætte regler om klageadgang, om særlige rettigheder for varetægtsarrestanter, der er isoleret efter rettens bestemmelse, og om den bistand, der ydes for at begrænse de erhvervsmæssige, sociale og personlige ulemper, der følger af varetægten.

Justitsministerens bemyndigelse er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 869 af 25. juni 2018 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det fremgår af varetægtsbekendtgørelsens § 89, stk. 1, at varetægtsarrestanter ikendes disciplinærstraf efter reglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Endvidere fremgår det af varetægtsbekendtgørelsens § 89, stk. 2, at varigheden af en straffuldbyrddelse skal fastsættes til et tidsrum af højst 4 uger, jf. retsplejelovens § 775, stk. 1, 1. pkt.

Af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2, fremgår det, at straffuldbyrddelseslovens regler om disciplinærstraf finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter. Det betyder bl.a., at varetægtsarrestanter – ligesom afsonere – kan ikendes disciplinærstraf i form af advarsel, bøde eller strafcelle.

Som nærmere omtalt under pkt. 2.6.1.1 følger det ligeledes af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 4, at der i forbindelse med udståelse af strafcelle kan tillades begrænset fællesskab, hvis særlige forhold i det enkelte tilfælde taler for det.

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 2, nr. 2 og 3.

2.6.2. Justitsministeriets overvejelser

Anvendelsen af strafcelle som disciplinærstraf er efter Justitsministeriets opfattelse et nødvendigt redskab til at sikre orden og sikkerhed i kriminalforsorgens institutioner. Det gælder bl.a. i sager vedrørende overtrædelse af forbuddet mod mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr, idet forbuddet netop har til formål at forebygge undvigelse og ny kriminalitet og – for varetægtsarrestanter – at forhindre obstruktion af politiets efterforskning.

Strafcelle er imidlertid en meget indgribende form for disciplinærstraf og bør efter Justitsministeriets opfattelse kun anvendes over for indsatte under 18 år, når det er tvingende nødvendigt. Ved ikendelse af strafcelle til indsatte under 18 år bør varigheden af straffuldbyrddelsen af samme grund begrænses mest muligt.

En arbejdsgruppe i form af et underpartnerskab nedsat af Direktoratet for Kriminalforsorgen har set på mulighederne for at begrænse brugen af strafcelle over for indsatte under 18 år. Arbejdet blev iværksat på baggrund af anbefalinger fra bl.a. Europarådets Torturkomité, som har givet udtryk

for bekymring over brugen af isolation som disciplinærstraf, særligt i forhold til unge under 18 år. Torturkomitéen har i den forbindelse henvist til de fysiske og/eller psykiske skadevirkninger, som en isolationsanbringelse kan medføre.

Arbejdsgruppen har vurderet, at der forekommer tilfælde, hvor det er tvingende nødvendigt at anvende strafcelle over for indsatte under 18 år, og at det ikke er muligt at anvise alternative reaktioner, der er egnede eller bedre midler til adfærdsregulering end strafcelle. Arbejdsgruppen har dog fremsat en række anbefalinger om begrænsning af brugen af strafcelle over for indsatte under 18 år, herunder ved nedsettelse af den øvre grænse for varigheden af en strafcelleanbringelse og ved indførelse af en generel mulighed for at tillade begrænset fællesskab med andre under udståelse af strafcelle i forbindelse med deltagelse i beskæftigelse i institutionerne.

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger finder Justitsministeriet, at afsonere såvel som varetægtsarrestanter under 18 år som udgangspunkt højst skal kunne ikendes strafcelle for et tidsrum af 3 dage, dog undtagelsesvist op til 7 dage i særlige tilfælde.

Dog er der efter Justitsministeriets opfattelse behov for, at kriminalforsorgen kan reagere med særligt klare og mærkbare reaktioner i sager om vold mod kriminalforsorgens personale. Justitsministeriet finder således af hensyn til personalets sikkerhed og trivsel, at det er nødvendigt at fastholde muligheden for at ikende strafcelle i op til 4 uger i sager, hvor det disciplinære forhold omfatter vold mod personalet.

Justitsministeriet finder – i lighed med arbejdsgruppen – at der generelt bør være mulighed for at tillade indsatte under 18 år begrænset fællesskab under udståelse af strafcelle, således at de alene afskæres fra samvær med andre indsatte i fritiden, mens beskæftigelsesaktiviteter kan afvikles i fællesskab med andre, medmindre konkrete grunde taler herimod.

Herudover finder Justitsministeriet, at der er behov for en sproglig justering af retsplejelovens bestemmelse om disciplinærstraf med henblik på lovfæste, at de disciplinærstraffe, der kan bringes i anvendelse i dag, er advarsel, bøde og strafcelle. Hermed vil formuleringen også blive bragt i overensstemmelse med den tilsvarende bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven.

2.6.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at det i straffuldbyrdelseslovens § 70, stk. 1, tilføjes, at varigheden af en strafcelleanbringelse for unge under 18 år fastsættes til et tidsrum af højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.

Det forudsættes, at varigheden af en strafcelleanbringelse fastsættes til et tidsrum af maksimum 3 dage i alle almindeligt forekommende tilfælde vedrørende afsonere under 18 år. Kun i særlige tilfælde bør varigheden fastsættes til et tidsrum af mere end 3 dage. Der tænkes herved navnlig på gentagelsestilfælde i sager om besiddelse af mobiltelefon i lukket fængsel, besiddelse af eller handel med hårde euforiserende stoffer og sager vedrørende forseelser af mere alvorlig karakter, herunder sager vedrørende overfald på medindsatte.

Ændringen vil ikke omfatte sager om vold mod kriminalforsorgens personale, hvorfor der i denne type sager fortsat vil kunne ikendes strafcelle i op til 4 uger.

Det foreslås endvidere, at der i retsplejelovens § 775 indsættes et nyt stk. 2, hvorefter varigheden af en strafcelleanbringelse af en varetægtsarrestant under 18 år ligeledes skal fastsættes til et tidsrum af højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.

Også i relation til varetægtsarrestanter under 18 år forudsættes det, at varigheden af en strafcelleanbringelse skal fastsættes til et tidsrum af maksimum 3 dage i alle almindeligt forekommende tilfælde, og at varigheden kun i særlige tilfælde bør fastsættes til et tidsrum af mere end 3 dage, navnlig i gentagelsestilfælde i sager om besiddelse af mobiltelefon i lukket fængsel, besiddelse af eller handel med hårde euforiserende stoffer samt i sager vedrørende forseelser af mere alvorlig karakter, herunder sager vedrørende overfald på personalet og medindsatte.

Ændringen vil ikke omfatte sager om vold mod kriminalforsorgens personale, hvorfor der i denne type sager fortsat vil kunne ikendes strafcelle i op til 4 uger.

Det foreslås herudover, at det tilføjes i straffuldbyrdelseslovens § 70, stk. 2, at unge under 18 år i forbindelse med udståelse af strafcelle kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.

Hensigten hermed er generelt at åbne mulighed for, at unge under 18 år under udståelse af strafcelle kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod. Dette vil indebære, at afsonere under 18 år alene afskæres fra samvær med andre indsatte i fritiden, mens beskæftigelsesaktiviteter som udgangspunkt kan afvikles i fællesskab med andre. Hermed sigtes både til deltagelse i arbejde, uddannelse og andre godkendte aktiviteter, herunder behandlingsforløb.

For så vidt angår varetægtsarrestanter foreslås det, at der i retsplejelovens § 775 indsættes et nyt stk. 3, hvorefter varetægtsarrestanter under anbringelse i strafcelle er udelukket

fra fællesskab i institutionen, dog således at unge under 18 år kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.

Hensigten hermed er – på samme måde som for afsonere – at åbne mulighed for, at unge under 18 år kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod. I forhold til varetægtsarrestanter må det dog antages, at der i praksis oftere vil forekomme situationer, hvor konkrete grunde taler imod afvikling af beskæftigelsesaktiviteter i fællesskab med andre indsatte. Det gælder først og fremmest i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten er isoleret efter rettens bestemmelse, jf. retsplejelovens §§ 770 a-e.

Endelig foreslås en sproglig justering af retsplejelovens § 775, stk. 1, hvorved den gældende bestemmelse om, at der kan ikendes varetægtsarrestanter disciplinærstraf i form af strafcelle i indtil 4 uger eller inddragelse af arbejdspenge, omformuleres til, at der kan ikendes varetægtsarrestanter disciplinærstraf i form af advarsel, bøde og strafcelle.

Formålet hermed er at lovfæste, at varetægtsarrestanter – ligesom afsonere – kan ikendes disciplinærstraf i form af advarsel, bøde og strafcelle. Den ændrede formulering vil ikke have indholdsmæssig betydning, idet det allerede i dag følger af disciplinærstrafbekendtgørelsen, at straffuldbyrde-lovens regler om disciplinærstraf finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter. Med hensyn til den tidsmæssige grænse på 4 uger for anvendelse af strafcelle vil denne i stedet komme til at fremgå af et nyt stk. 2 i samme bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 13 og 14, og § 2, nr. 2 og 3, samt bemærkningerne hertil.

2.7. Undervisning af indsatte i den undervisningspligtige alder

2.7.1. Gældende ret

2.7.1.1. Generel regulering af ret og pligt til undervisning

Grundlovens § 76 fastslår, at alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen. Dog har forældre eller værger, der selv sørger for, at børnene får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, ikke pligt til at lade børnene undervise i folkeskolen.

Spørgsmålet om undervisningspligt er nærmere reguleret i folkeskoleloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1510 af 14. december 2017.

Det følger af folkeskolelovens § 32, at ethvert barn, der bor her i landet eller skal opholde sig her i landet i mindst 6 må-

neder, er undervisningspligtigt efter reglerne i folkeskolelovens §§ 33-35, medmindre barnet omfattes af bestemmelser om undervisningspligt i anden lovgivning.

Det følger endvidere af folkeskolelovens § 33, stk. 1, at undervisningspligten medfører pligt til at deltage i undervisningen i folkeskolens grundskole eller i en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Af folkeskolelovens § 5, stk. 2, fremgår det, at undervisningen i 1.-9. klasse gives inden for 3 fagblokke – humanistiske fag, praktiske/musiske fag og naturfag. Bestemmelsen indeholder desuden en opstilling af de enkelte fag, som undervisningen skal omfatte.

Bilag 1 til folkeskoleloven indeholder en oversigt over minimumstimetal og vejledende timetal for de forskellige fag.

I folkeskolelovens § 33, stk. 2, er der opregnet en række skoleformer, som kan træde i stedet for undervisningen i folkeskolen. Der er ikke i folkeskoleloven eller forarbejderne hertil taget stilling til, om loven er fraveget for så vidt angår undervisningen i kriminalforsorgens institutioner af indsatte i den undervisningspligtige alder.

Det er ikke udtrykkeligt defineret i lovgivningen, hvad der skal forstås ved, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Ved tilrettelæggelsen af en ordning med friskoler og private grundskoler er det antaget, at undervisningen ikke nødvendigvis skal omfatte alle folkeskolens fag, men at der skal tilbydes undervisning inden for hver af de tre fagblokke, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i (humanistiske, praktiske/musiske og naturvidenskabelige), samt at undervisningen ud fra en helhedsvurdering skal give eleverne de samme muligheder for en alsidig personlig udvikling og kundskabstilegnelse, som hvis de havde gået i folkeskolen. Der henvises i den forbindelse til Undervisningsministeriets vejledning nr. 145 af 23. juli 2001 om undervisningspligtens opfyldelse i friskoler og private grundskoler og tilsynet hermed.

Efter folkeskolelovens § 34, stk. 1, indtræder undervisningspligten som udgangspunkt den 1. august i det kalenderår, hvor et barn fylder 6 år, og ophører den 31. juli ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin. Undervisningspligten ophører dog senest den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet uddannelse, der er lige-stillet med grundskolen, jf. § 33, stk. 2-9.

2.7.1.2. Undervisning af varetægtsarrestanter

De overordnede rammer for behandlingen af varetægtsarrestanter er fastlagt i retsplejelovens kapitel 70.

Det følger af retsplejelovens § 770, at en varetægtsarrestant alene er undergivet de indskrænkninger, som er nødvendige til sikring af varetægtsfængslingens øjemed eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 776, at justitsministeren fastsætter nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter, og at justitsministeren i den forbindelse bl.a. kan fastsætte regler om klageadgang, om særlige rettigheder for varetægtsarrestanter, der er isoleret efter rettens bestemmelse, og om den bistand, der ydes for at begrænse de erhvervsmæssige, sociale og personlige ulemper, der følger af varetægten. Bemyndigelsen er bl.a. udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 869 af 25. juni 2018 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen), bekendtgørelse nr. 901 af 25. juni 2018 om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbekendtgørelsen) og bekendtgørelse nr. 499 af 17. maj 2018 om behandlingen af 15-17-årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner.

En varetægtsarrestant har efter varetægtsbekendtgørelsens § 28 ikke pligt til at være beskæftiget, men skal tilbydes beskæftigelse efter reglerne i beskæftigelsesbekendtgørelsen.

Det følger bl.a. af beskæftigelsesbekendtgørelsens § 2, at kriminalforsorgsområdet i tilfælde, hvor en varetægtsfængsling må påregnes at blive af længere varighed, i særlig grad skal tilstræbe, at der tilbydes beskæftigelse, som er egnet til at afbøde manglende skolemæssige kundskaber eller mangel på erhvervsmæssig eller anden uddannelse.

Det følger endvidere af beskæftigelsesbekendtgørelsens § 3, at varetægtsarrestanter, som har været isoleret efter rettens bestemmelse i mere end 14 dage, under fortsat isolation skal tilbydes særlig adgang til eneundervisning og arbejde, herunder anden godkendt aktivitet, som kan medvirke til at mindske den særlige belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred, som er forbundet med isolation.

Når der er tale om 15-17-årige indsatte, skal kriminalforsorgsområdet snarest muligt med udgangspunkt i den unges motivation og samlede forudsætninger søge at etablere et særligt behandlingsprogram, f.eks. i form af undervisnings- eller aktiveringstilbud for den pågældende, jf. § 12, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 499 af 17. maj 2018 om behandlingen af 15-17-årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner.

Af vejledning nr. 9354 af 24. maj 2018 om behandlingen af 15-17-årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, fremgår, at 15-17-årige, der er omfattet af den almindelige undervisningspligt, skal tilbydes undervisning med henblik på at afslutte folkeskolens 9. klasse prøve, hvis de faglige forudsætninger er til stede, samt at der bør tilbydes specialundervisning i dansk og regning/matematik for at rette op på

eventuelle mangler i sådanne basisfag, jf. vejledningens pkt. 10.

Ingen af de ovennævnte bekendtgørelser indeholder særlige regler om indholdet af undervisningen i kriminalforsorgens institutioner, eksempelvis i relation til fagudbud eller time-tal, og der er ikke i retsplejeloven eller forarbejderne hertil taget stilling til, om loven indebærer en fravigelse af folkeskolelovens regler om undervisningens indhold.

2.7.2. Justitsministeriets overvejelser

Unge i den undervisningspligtige alder, som varetægtsfængsles i kriminalforsorgens institutioner, har efter grundloven ret og pligt til en undervisning, som kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Det er imidlertid en naturlig følge af hensynene bag varetægtsfængsling, at varetægtsarrestanten ikke vil kunne følge undervisningen i en almindelig folkeskole, idet varetægtsfængslingens øjemed som udgangspunkt kun vil kunne sikres, hvis undervisningen foregår inden for murene i kriminalforsorgens institution. Det gælder, uanset om varetægtsfængslingen er begrundet i en risiko for undvigelse, gentagelse eller obstruktion af efterforskningen eller i retshåndhævelseshensyn.

Som følge heraf vil det være kriminalforsorgen, der skal sikre, at varetægtsarrestanter i den undervisningspligtige alder, modtager en undervisning, som kan stå mål med undervisningen i folkeskolen.

I praksis forekommer det imidlertid kun i begrænset omfang, at unge i den undervisningspligtige alder varetægtsfængsles i kriminalforsorgens institutioner, idet denne persongruppe som udgangspunkt fængsles i varetægtssurrogat på sikrede institutioner.

De 15-17-årige, der varetægtsfængsles i kriminalforsorgens institutioner, har i en del tilfælde komplekse sociale og psykiske problemer, dårlige skoleerfaringer og et ikke alderssvarende fagligt niveau.

En varetægtsfængsling er desuden typisk af kortere varighed, og fængslingsperioden er ikke fastlagt på forhånd, idet tidspunktet for eventuel løsladelse bl.a. kan bero på kriminalitetens alvor og behovet for tid til efterforskning af straffesagen.

På baggrund af ovenstående kan det give anledning til særlige udfordringer for kriminalforsorgen at planlægge og iværksætte relevante undervisningsforløb for undervisningspligtige arrestanter.

Justitsministeriet finder på den baggrund ikke, at det kan kræves, at kriminalforsorgen skal tilbyde en undervisning, som fuldt ud opfylder folkeskolelovens krav til fagudbud, timetal mv., men alene at undervisningen ud fra en helhedsbetragtning skal stå mål med undervisningen i folkeskolen.

Med henblik på at sikre en klar retstilstand på området finder Justitsministeriet i forlængelse heraf, at der bør indføres særlige regler om, hvilke krav der stilles til undervisningen for at sikre, at den står mål med undervisningen i folkeskolen.

Da de overordnede krav til undervisningen i folkeskolen eventuelt vil kunne ændre sig over tid, vurderes det mest hensigtsmæssigt, at de nærmere regler om fagudbud, timetal mv. fastsættes administrativt.

2.7.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at justitsministerens bemyndigelse efter retsplejelovens § 776 til at fastsætte nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter udvides, således at det udtrykkeligt kommer til at fremgå, at bemyndigelsen også omfatter fastsættelse af særlige regler om undervisning for indsatte i den undervisningspligtige alder.

Bemyndigelsen forudsættes udnyttet til administrativt at indføre regler, som vil betyde, at kriminalforsorgen til arrestanter i den undervisningspligtige alder skal tilbyde en undervisning, som står mål med undervisningen i folkeskolen, men som ikke nødvendigvis skal opfylde folkeskolelovens specifikke krav til timetal, fagudbud mv.

Henset til, at den omfattede persongruppe i en del tilfælde vil have særlige udfordringer i relation til skolegang og/eller sociale forhold, forudsættes det endvidere, at undervisningen i kriminalforsorgen skal tilbydes i form af individuelle uddannelsesforløb, som tager udgangspunkt i den enkelte unges situation og læringsforudsætninger, og som varetages af personale med de nødvendige faglige og pædagogiske forudsætninger.

Det forudsættes samtidig, at undervisningen skal tilrettelægges under behørig hensyntagen til ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i institutionen og på en sådan måde, at formålet med varetægtsfængslingen tilgodeses.

Af ordensmæssige grunde foreslås det samtidig, at der gennemføres en ændring af folkeskolens § 33, stk. 2, hvorved bestemmelsens opregning af persongrupper, som ikke skal følge undervisningen i folkeskolen, udvides til at omfatte børn, der følger undervisningen i kriminalforsorgens institutioner.

I tilknytning til undervisningsopgaven skal kriminalforsorgen ligeledes påse, at der foreligger en uddannelsesplan for 15-17-årige, der afslutter folkeskolens 9. klasse prøve. Uddannelsesplanen kan eventuelt indgå som en del af en generel handlingsplan el.lign.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

2.8. Transport af arrestanter mv.

2.8.1. Gældende ret

2.8.1.1. Anvendelse af magt over for indsatte

Reglerne om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner findes i straffuldbydelseslovens § 62.

Efter straffuldbydelseslovens § 62, stk. 1, kan Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet anvende magt over for en indsat, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse. Endvidere kan Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet anvende magt for at hindre undvigelse eller standse undvegne. Endelig kan Direktoratet for Kriminalforsorgen eller kriminalforsorgsområdet anvende magt for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig, og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom.

Straffuldbydelseslovens § 62, stk. 2, indeholder en udtømmende opregning af, hvilke magtmidler der kan anvendes over for indsatte. Efter bestemmelsen kan magtanvendelse således ske ved greb, skjold, stav, peberspray og tåregas.

Straffuldbydelseslovens § 62, stk. 3, indeholder et almindeligt proportionalitetsprincip, hvorefter magtanvendelse ikke må gennemføres, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Efter straffuldbydelseslovens § 62, stk. 4, skal magtanvendelse endvidere foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, og der skal gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af magt, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Det følger derved af reglerne, at det mindst indgribende magtmiddel skal anvendes i en situation, hvor anvendelse af magt er nødvendig. Hvilket magtmiddel, der skal anvendes i en given situation, beror på en konkret vurdering af, hvad

der er nødvendigt, jf. straffuldbyrdslovens § 62, stk. 1, samt under hensyntagen til proportionalitets- og skånsomhedsprincippet, jf. § 62, stk. 3 og 4.

Justitsministeren fastsætter regler om anvendelse af magt over for indsatte, jf. straffuldbyrdslovens § 62, stk. 5. Ved § 2 i lov nr. 203 af 28. februar 2017 om ændring af retsplejeloven, lov om fuldbyrdelse af straf mv. og lov om elektroniske kommunikationsnet og tjenester, er det præciseret, at justitsministeren endvidere fastsætter regler om bæring af magtmidler, jf. § 62, stk. 5.

Straffuldbyrdslovens bestemmelser om magtanvendelse over for indsatte suppleres af bekendtgørelse nr. 296 af 28. marts 2017 om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (magtanvendelsesbekendtgørelsen).

Det følger af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2, at der kun må anvendes greb, skjold, peberspray og tåregas i overensstemmelse med retningslinjer fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Reglerne om bæring af magtmidler i kriminalforsorgens institutioner findes i magtanvendelsesbekendtgørelsens § 4 samt skrivelse nr. 9315 af 30. marts 2017 om bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Efter § 4, stk. 1, må peberspray kun bæres i lukket fængsel og arresthus. Herudover må peberspray kun bæres, hvis der foreligger en særlig risikosituation, hvor anvendelse af peberspray kan blive nødvendig. Det følger af bestemmelsens stk. 2, at stav kun må bæres, hvis der konkret foreligger en særlig risikosituation, hvor anvendelse af stav kan blive nødvendig.

De særlige risikosituationer, hvor peberspray kan bæres, er nærmere beskrevet i skrivelse om bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Det fremgår herunder, at den, der er bemyndiget hertil, kan give tilladelse til at udlevere og bære peberspray i en række særlige risikosituationer, hvor der er en klart forøget risiko for personalet. Dette omfatter bl.a. transport af indsatte fra lukkede afdelinger, lukkede fængsler og arresthuse, jf. skrivelsens pkt. 2.1.

Særligt for så vidt angår magtanvendelse i forbindelse med transport fremgår det endvidere af skrivelse om bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner, at brug af håndjern som sikringsmiddel som udgangspunkt vil være mere hensigtsmæssigt og skånsomt end anvendelse af førergreb. Vedrørende anvendelse af

sikringsmidler, herunder håndjern, henvises der til pkt. 2.8.1.2 nedenfor.

Såfremt magt har været anvendt over for en indsat, følger det af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 1, at kriminalforsorgsområdet så hurtigt som muligt skal udarbejde en rapport herom, der bl.a. skal indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om reglerne for at påklage afgørelsen om magtanvendelsen til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. bekendtgørelsens § 9.

Straffuldbyrdslovens § 62 om magtanvendelse finder efter bestemmelsens ordlyd alene anvendelse over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Med hjemmel i retsplejelovens § 776, 1. pkt., er bestemmelsen administrativt udvidet til også at omfatte varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelse nr. 296 af 28. marts 2017 om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (magtanvendelsesbekendtgørelsen) § 1, og bekendtgørelse nr. 869 af 25. juni 2018 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen) § 85. Begrebet »varetægtsfængsel« omfatter ud over arresthusene også Københavns Fængsler og arrestafdelinger i de lukkede fængsler.

Fængselspersonalet kan derved anvende magt over for en varetægtsarrestant efter reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 85 og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1.

2.8.1.2. Anvendelse af sikringsmidler i forbindelse med transport af indsatte mv.

Reglerne om anvendelse af sikringsmidler i straffuldbyrdslovens §§ 65 og 66 regulerer brugen af henholdsvis håndjern og sikringscelle over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Efter straffuldbyrdslovens § 65, stk. 1, kan håndjern anvendes, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse, eller for at hindre undvigelse.

Straffuldbyrdslovens § 65, stk. 2, indeholder et almindeligt proportionalitetsprincip, hvorefter håndjern ikke må anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Efter straffuldbyrdslovens § 65, stk. 3, skal håndjern endvidere anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader, og der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den ind-

satte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Om håndjern skal anvendes i forbindelse med transport af indsatte beror på en konkret vurdering af, hvorvidt det er nødvendigt for eksempelvis at hindre undvigelse, jf. straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, nr. 3, samt under hensyntagen til proportionalitets- og skånsomhedsprincippet, jf. § 65, stk. 2 og 3. Det følger heraf, at kriminalforsorgsområdet ikke vil være berettiget til at træffe bestemmelse om, at håndjern skal anvendes i alle tilfælde af transport.

Justitsministeren fastsætter regler om anvendelse af håndjern over for indsatte, herunder om lægetilsyn og andet tilsyn, jf. straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 4.

2.8.1.2.1 Straffuldbyrdelseslovens bestemmelser om anvendelse af sikringsmidler, herunder håndjern, over for indsatte suppleres af bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner (sikringsmiddelbekendtgørelsen).

Det følger af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 4, at ved anvendelse af håndjern, der ikke finder sted i forbindelse med, at den indsatte flyttes fra én lokalitet til en anden, skal den indsatte tilses af personalet med korte mellemrum, der ikke må overstige en time.

Efter § 5 i bekendtgørelsen må der endvidere kun anvendes håndjern af en type, der er godkendt af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Af skrivelse nr. 9374 af 26. april 2016 om anvendelse af sikringsmidler og godkendelse af håndjern, fremgår, at der ud over almindelige håndjern også kan anvendes plasticstrips og håndjernstransportbælte.

I overensstemmelse med skånsomhedsprincippet i straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 3, skal det i forbindelse med længevarende transporter overvejes at anvende håndjernstransportbælte som alternativ til almindelige håndjern, medmindre det konkret skønnes, at håndjernstransportbælte ikke vil være et tilstrækkeligt sikringsmiddel.

Af vejledning nr. 9819 af 18. august 2018 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner fremgår, at kriminalforsorgsområdet ved anvendelse af håndjern som sikringsmiddel endvidere bør være opmærksom på den særlige krænkelse, som kan være forbundet med at bære håndjern under ophold sammen med andre mennesker i offentlige venteværelser mv. Under transport uden for institutionens område skal håndjernene således så vidt muligt være skjult under den indsatte tøj eller lignende, hvis diskretionshensyn taler for det.

Såfremt håndjern har været anvendt over for en indsat, følger det af sikringsbekendtgørelsens § 14, at kriminalforsorgsområdet så hurtigt som muligt skal udarbejde en rapport herom, der bl.a. skal indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen, om dato og klokkeslæt for, hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt samt om at indsatte er orienteret om reglerne for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. bekendtgørelsens § 17.

Det følger af retsplejelovens § 775, stk. 2, at bestemmelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65 om anvendelse af håndjern finder tilsvarende anvendelse på varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, i sikringsmiddelbekendtgørelsen og varetægtsbekendtgørelsens §§ 87-88.

2.8.1.2.2. Reglerne om kriminalforsorgsrådets anvendelse af magt- og sikringsmidler finder ikke anvendelse over for personer, der i medfør af straffelovens §§ 68 og 69 er dømt til anbringelse i hospital for sindslidende eller i institution for personer med vidtgående psykiske handicap (foranstaltningssdomte).

Uden for reglerne falder endvidere personer, der efter retens beslutning i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3 eller 4, skal opholde sig i hospital for sindslidende eller i institutioner inden for det sociale område, eksempelvis institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap eller institutioner for unge mennesker, der i stedet for varetægtsfængsel i arresthuse og lukkede fængsler er frihedsberøvet i sikret døgninstitution mv. (surrogatanbragte).

Det samme gør sig gældende for varetægtsarrestanter, der i medfør af retsplejelovens § 777, 1. pkt., anbringes i hospital mv., jf. straffelovens §§ 68 og 69, hvis den pågældende selv, anklagemyndigheden og kriminalforsorgsområdet samtykker heri (anticiperet afsoning), f.eks. fordi der i forbindelse med eller under en varetægtsfængsling fremkommer oplysninger om, at sigtede er psykisk syg eller mentalt retarderet og derfor bør opholde sig på psykiatrisk afdeling, institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller anden egnet institution i stedet for arresthus (anticiperet afsoning). Det følger af § 777, 3. pkt., at disse personer skal behandles efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt dér i henhold til dom.

Endelig omfatter reglerne om kriminalforsorgsrådets anvendelse af magt- og sikringsmidler ikke personer, der i medfør af retsplejelovens § 802, stk. 2, er indlagt til mentalundersøgelse på hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller i anden egnet institution.

2.8.2. Justitsministeriets overvejelser

På baggrund af flerårssaftalen for politiet og anklagemyndighedens økonomi for 2016-2019 har Rigspolitiet gennemført en analyse af mulighederne for at lade andre aktører håndtere ikke-politimæssige opgaver for politiet med det formål at frigøre politiresourcer til operativt politiarbejde. Analysen har vist, at størstedelen af politiets arrestanttransporter vil kunne overdrages til kriminalforsorgen.

I forbindelse med flerårssaftalen for kriminalforsorgens økonomi for 2018-2021 har aftaleparterne besluttet, at størstedelen af arrestanttransporterne overdrages fra politiet til kriminalforsorgen med henblik på at frigøre politiresourcer til operativt arbejde samt at styrke kriminalforsorgens samlede transportorganisation. Dermed skal kriminalforsorgen bl.a. overtage transporten af unge og psykisk syge, der er anbragt i varetægtssurrogat, samt domfældte, der i medfør af straffelovens §§ 68-69 er anbragt i hospital for sindslidende eller i institutioner inden for det sociale område, herunder institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap.

Kriminalforsorgen har allerede i dag ansvaret for transport af personer, der afsoner fængselsstraf, ligesom Københavns Fængsler varetager ca. halvdelen af arrestanttransporterne i Københavnsområdet. Det drejer sig bl.a. om transport af personer, der er varetægtsfængslet, og som skal til retsmøder, fristforlængelser, lægebesøg mv. Opgavens indhold er derfor kendt for kriminalforsorgen. Samtidig vil transportopgaven kunne optimeres gennem en mere effektiv tilrettelæggelse, når opgaven samles på landsplan.

Kriminalforsorgens overtagelse af transportopgaver i forhold til domfældte og arrestanter, der er anbragt i hospital for sindslidende mv., vil forudsætte, at kriminalforsorgens personale har mulighed for om nødvendigt at anvende magt og sikringsmidler over for disse personer, bl.a. for at hindre undvigelse under transporten. For så vidt angår anvendelsen af sikringsmidler, er det på nuværende tidspunkt alene reglerne for brugen af håndjern over for indsatte, der har relevans for transport, der skal forestås af kriminalforsorgen.

Justitsministeriet finder i den forbindelse, at der bør tilvejebringes lovhjælp for adgangen til administrativt at fastsætte regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgens varetagelse af transport af personer, der efter dom skal opholde sig på hospital for sindslidende eller i institutioner inden for det sociale område, herunder i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, jf. straffelovens §§ 68 og 69.

Det samme gør sig gældende for så vidt angår kriminalforsorgens varetagelse af transport af varetægtsarrestanter, der i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 2 og 3, er anbragt i varetægtssurrogat, varetægtsarrestanter, der i medfør af retsplejelovens § 777, 1. pkt., anbringes i hospital mv., jf. straffelovens §§ 68 og 69, samt varetægtsarrestanter,

der i medfør af retsplejelovens § 809, stk. 2, er indlagt til mentalundersøgelse på hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller i anden egnet institution.

2.8.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i retsplejelovens § 765 som stk. 7, § 777 som stk. 2, og § 811 som stk. 3, samt i straffelovens § 73 a som stk. 2, indsættes bemyndigelsesbestemmelser, hvorved justitsministeren tildeles kompetence til administrativt at fastsætte regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med transport af visse domfældte og arrestanter.

Hvis lovforslaget vedtages, vil justitsministeren fastsætte nærmere regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med transport af personer, der efter dom skal opholde sig på hospital for sindslidende eller i institutioner inden for det sociale område, herunder i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, jf. straffelovens §§ 68 og 69.

Det samme gør sig gældende for så vidt angår kriminalforsorgens varetagelse af transport af varetægtsarrestanter, der i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 2 og 3, er anbragt i varetægtssurrogat, varetægtsarrestanter, der i medfør af retsplejelovens § 777, 1. pkt., anbringes i hospital mv., jf. straffelovens §§ 68 og 69, samt varetægtsarrestanter, der i medfør af retsplejelovens § 809, stk. 2, er indlagt til mentalundersøgelse på hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller i anden egnet institution.

Formålet hermed er at give mulighed for, at kriminalforsorgens personale kan anvende samme magt- og sikringsmidler i forbindelse med transport af de nævnte persongrupper, som de kan i dag i forbindelse med transport af indsatte og visse arrestanter.

De administrative regler, der skal fastsættes i medfør af bemyndigelsesbestemmelserne i retsplejeloven og straffeloven, forudsættes bl.a. at omfatte kriminalforsorgens varetagelse af de samme magt- og sikringsmidler, som fængselspersonalet hidtil har haft hjemmel til at benytte over for indsatte og arrestanter, herunder i forbindelse med transport, idet der dog kan være behov for mindre variationer mellem ordningerne som følge af anbringelsens karakter.

Det bemærkes, at adgangen til at fastsætte regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler ikke har nogen indflydelse på, hvornår anvendelse af magt kan finde sted, og det forudsættes som hidtil, at det mindst indgribende magtmiddel anvendes i en situation, hvor anvendelse af magt er nødvendig. Hvilket magtmiddel, der i en konkret situation skal anvendes, må bero på en konkret vurdering af, hvad der i den på-

gældende situation er nødvendigt, jf. straffuldbyrdslovens § 62, stk. 1, samt under hensyntagen til proportionalitets- og skånsomhedsprincippet, jf. bestemmelsens stk. 3 og 4.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2, nr. 1, 6 og 7, og § 3, nr. 1, samt bemærkningerne hertil.

3. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonventionens (EMRK) artikel 8, stk. 1, har enhver ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund (proportionalt) af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder, jf. artikel 8, stk. 2.

EMRK artikel 8 gælder også for indsatte i fængsler, og indgreb omfattet af bestemmelsen over for indsatte skal derfor kunne retfærdiggøres, jf. bl.a. Menneskerettighedsdomstolens dom af 4. december 2007 i sagen Dickson mod Storbritannien, præmis 68.

Den foreslåede ordning indebærer, at indsatte, som er dømt for overtrædelse af bestemmelserne i 12. eller 13. kapitel i straffeloven (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det, skal have overværet deres besøg, gennemlæst deres breve og optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Kriminalforsorgen vil i den forbindelse endvidere i visse tilfælde kunne bestemme, at et besøg eller en telefonsamtale skal afbrydes, eller at et brev skal tilbageholdes.

Ordnningen vil indebære, at der foretages indgreb omfattet af EMRK artikel 8 over for de pågældende indsatte.

Det er kriminalforsorgens vurdering, at den pågældende persons uhindrede kontakt til omverdenen efter omstændighederne vil kunne fastholde den indsatte i et radikaliseret eller ekstremistisk miljø eller påvirke den indsatte til at blive en del af et sådant miljø. Ordningen skal på den baggrund understøtte kriminalforsorgens resocialiserende arbejde med disse indsatte. Efter Justitsministeriets vurdering varetager

ordningen derfor et anerkendelsesværdigt hensyn omfattet af EMRK artikel 8, stk. 2.

Det er endvidere Justitsministeriets vurdering, at ordningen ikke går videre, end hvad der er nødvendigt for at varetage dette hensyn.

Der er herved navnlig lagt vægt på, at ordningen omfatter indsatte, der er dømt for overtrædelse af bestemmelserne i 12. eller 13. kapitel i straffeloven om bl.a. terror og indsatte, som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det. Der gør sig over for sådanne indsatte tungtvejende hensyn gældende til at sikre, at kriminalforsorgens resocialiserende arbejde ikke hindres som følge af, at den indsatte fastholdes i et radikaliseret eller ekstremistisk miljø eller påvirkes til at blive en del af et sådant miljø igennem sin kontakt til omverdenen.

Der er endvidere lagt vægt på, at nærtstående som udgangspunkt ikke vil være omfattet af ordningen, medmindre den nærtstående er dømt for overtrædelse af bestemmelserne i 12. eller 13. kapitel i straffeloven, er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, eller politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at den indsatte har misbrugt eller vil misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående. Samtidig fremgår det udtrykkeligt, at der ikke kan gribes ind over for besøg fra eller korrespondance med bl.a. den indsatte advokat.

Desuden er der lagt vægt på, at indsatte kun skal have overværet deres besøg, gennemlæst deres breve og optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

I den forbindelse er der tillige lagt vægt på, at kriminalforsorgen i hvert enkelt tilfælde vil skulle overveje, om formålet med at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse vil kunne tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger.

Justitsministeriet vurderer på den baggrund, at den foreslåede ordning kan gennemføres inden for rammerne af EMRK artikel 8.

EMRK artikel 14 indeholder et diskriminationsforbud, hvorefter nydelsen af de i konventionen anerkendte rettigheder og friheder skal sikres uden forskel på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller ethvert andet forhold.

Hvis den foreliggende situation ligger inden for en anden bestemmelses anvendelsesområde, f.eks. EMRK artikel 8 om ret til bl.a. privat- og familieliv og korrespondance, indeholder artikel 14 et forbud mod usaglig forskelsbehandling.

Efter Menneskerettighedsdomstolens praksis indebærer dette, at personer i sammenlignelige situationer som udgangspunkt skal behandles ens, og at forskelsbehandling kun er berettiget, hvis den har et legitimt formål og samtidig står i et rimeligt forhold til dette formål.

Den foreslåede ordning vil som nævnt gælde for indsatte, som er dømt for overtrædelse af bestemmelserne i 12. eller 13. kapitel i straffeloven, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det. Med hensyn til den sidstnævnte gruppe – det vil sige indsatte, som kriminalforsorgen skønner er radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det – vil ordningen kunne indebære forskelsbehandling i forhold til indsatte, der har begået tilsvarende kriminalitet, men som ikke skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det.

Justitsministeriet vurderer imidlertid, at en sådan forskelsbehandling, der som nævnt skal understøtte kriminalforsorgens resocialiserende arbejde med de pågældende indsatte, varetager et legitimt formål og står i et rimeligt forhold hertil. Der henvises herved til det, der er anført ovenfor under pkt. 2.3.4.1.

Justitsministeriet vurderer på den baggrund, at den foreslåede ordning er forenelig med EMRK artikel 14 sammenholdt med artikel 8.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Forslaget om styrkelse af kriminalforsorgens efterretningsarbejde vil blive understøttet af et nyt IT-system til håndtering af relevant information om de indsatte. Udgifterne her til vil blive afholdt inden for kriminalforsorgens eksisterende økonomiske rammer.

Forslaget om ændring af erstatningsadgangen i straffuldbydelseslovens §§ 106 og 107 vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser af betydning.

Forslaget om at udvide kriminalforsorgens magtbeføjelser som led i overtagelsen af opgaver med transport af bl.a. arrestanter har ikke i sig selv økonomiske konsekvenser for det offentlige, idet det med forslaget alene sikres, at kriminalforsorgens personale har de fornødne magtbeføjelser over for de grupper, der fremover skal transporteres til retsmøder mv.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget vurderes ikke at have erhvervsøkonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Forslaget om kriminalforsorgens adgang til undersøgelse af ulovlige elektroniske effekter indebærer, at kriminalforsorgen, uden retskendelse, kan gøre sig bekendt med indholdet af sådanne effekter.

Forslaget om øget kontrol med og mulighed for afskæring af terrordømte og radikaliseredes kommunikation begrænser den nævnte gruppe af indsatte ukontrollerede kommunikation med omverdenen, ligesom forslaget begrænser omverdenens ukontrollerede at kunne kommunikation med indsatte.

Forslaget om fotografering og optagelse af fingeraftryk af varetægtsarrestanter giver kriminalforsorgen mulighed for at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter.

Forslaget om revision af reglerne om erstatning i anledning af indgreb under straffuldbydelse vil begrænse indsatte adgang til erstatning, således at indsatte, der udsættes for indgreb med henblik på at undersøge eller forebygge strafbare handlinger og disciplinærforsøelser, ikke vil have ret til erstatning, hvis indgrebet på tidspunktet for iværksættelsen ikke var uberettiget.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Advokatrådet – Advokatsamfundet, AOF Danmark, Amnesty International, Bedre Psykiatri, Bestyrelsesforeningen for professionshøjskoler, Bestyrelsesforeningen for Social- og Sundhedsskoler, Bestyrelsesforeningen for VUC, Børnerådet, Børns Vilkår, Daghøjskoleforeningen, Danmarks Evalueringsinstitut, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Erhverv, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Handicap Forbund, Dansk Industri, Dansk Metal, Dansk Oplysnings Forbund, Dansk Psykolog Forening, Dansk Selskab for Patientsikkerhed, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Erhvervsskoler og Gymnasier – lederne, Danske Erhvervsskoler og Gymnasier – bestyrelserne, Dan-

ske Handicaporganisationer, Danske Patienter, Danske Regioner, Danske SOSU-skoler, Datatilsynet, De Danske Sprogcentre, Den Danske Dommerforening, Det Centrale Handicapråd, Det Kriminalpræventive Råd, DIGNITY, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Ergoterapeutforeningen, Fagligt Fælles Forbund – 3F, FOA – Fag og arbejde, Folkeligt Oplysnings Forbund, Foreningen af Døgn- og Dagtilbud til udsatte børn og unge (FADD), Foreningen af Fængselsinspektører og Viceinspektører, Foreningen af Institutionschefer og Områdechefer m.fl., Foreningen af Ledere ved Danskuddannelserne, Landsforeningen af nuværende og tidligere Psykiatribrugere (LAP), Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Speciallæger, Foreningen af Statsadvokater, Foreningen for Private Uddannelsesudbydere i Danmark, Forstanderkredsen for Produktionsskoler og Produktionshøjskoler, ForældreLANDSforeningen (FBU), Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF), Fængselsforbundet, Handelsskolernes Lærerforening, HK Danmark, HK - Landsklubben Danmarks Domstole, HK -

Landsklubben for Kriminalforsorgen, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Kriminalforsorgsforeningen, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen KRIM, Landsforeningen SIND, Landsklubben af Socialrådgivere ansat i Kriminalforsorgen, Landsorganisationen i Danmark, Lederforeningen for VUC – Danske HF & VUC, Ledernes, Hovedorganisation, Liberalt Oplysningsforbund, Livsværk, LOS – de private sociale tilbud, Lægeforeningen, Patientforeningen, Patientforeningen i Danmark, Politidirektørforeningen, Politiets Efterretningstjeneste, Politiforbundet i Danmark, Praktiserende Lægers Organisation, Procesbevillingsnævnet, Produktionsskoleforeningen, Professionshøjskolernes Rektorkollegium, Red Barnet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Rigsrevisionen, Rådet for Socialt Udsatte, Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU), Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser, Rådet for Voksen- og Efteruddannelse (VEU-rådet), Styrelsen for, Undervisning og Kvalitet, Uddannelsesforbundet, Yngre Læger, Samtlige byretter, Vestre Landsret, Østre Landsret.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	<p>Forslaget om kriminalforsorgens adgang til undersøgelse af ulovlige elektroniske effekter indebærer, at kriminalforsorgen, uden retskendelse, kan gøre sig bekendt med indholdet af sådanne effekter.</p> <p>Forslaget om øget kontrol med og mulighed for afskæring af terrordømte og radikaliseredes kommunikation begrænser den nævnte gruppe af indsattes ukontrollerede kommunikation med omverdenen, ligesom forslaget begrænser omverdens mulighed for ukontrollerede kommunikation med indsatte.</p> <p>Forslaget om fotografering og optagelse af fingeraftryk af varetægtsarrestanter giver kriminalforsorgen mulighed for at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter.</p>

		Forslaget om revision af reglerne om erstatning i anledning af indgreb under straffuldbyrdelse vil begrænse indsattes adgang til erstatning, således at indsatte, der udsættes for indgreb med henblik på at undersøge eller forebygge strafbare handlinger og disciplinærforseelser, ikke vil have ret til erstatning, hvis indgrebet på tidspunktet for iværksættelsen ikke var uberettiget.
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	
Er i strid de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering / Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt kryds)	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det er i dag alene muligt at overvære besøg til indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), eller som skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det, hvis det i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det foreslås, at der i straffuldbyrdelseslovens § 53 indsættes et nyt stk. 2, hvorefter den nævnte gruppe af indsatte skal have overværet deres besøg, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det bemærkes, at anvendelsen af den foreslåede ordning ikke er betinget af, at den indsatte samtaler med besøgende har et nærmere bestemt indhold. Samtaler under et besøg, hvis indhold må formodes ikke at være af religiøs eller ekstremistisk karakter, vil således også kunne overværes som led i den foreslåede ordning.

Det bemærkes endvidere, at den foreslåede ordning vil kunne finde anvendelse, uanset hvilken af bestemmelserne i straffelovens 12. eller 13. kapitel, den indsatte er dømt for overtrædelse af, og uanset baggrunden herfor. Det er således

ikke en betingelse, at den pådømte kriminalitet udspringer af f.eks. religiøs ekstremisme.

Det bemærkes endelig, at den foreslåede ordning tillige vil finde kunne anvendelse, hvis kriminalforsorgen skønner, at den indsatte er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det.

I forhold til de nævnte grupper af indsatte, er det afgørende for at bringe den foreslåede foranstaltning i anvendelse alene, at det ifølge kriminalforsorgens skøn er påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Ved vurderingen heraf vil kriminalforsorgen – afhængig af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

Det bemærkes dog i den forbindelse, at ikke enhver ændring i den indsatte adfærd, der kan være tegn på radikalisering eller ekstremisme, vil udgøre et tilstrækkeligt grundlag for kriminalforsorgen til at iværksætte en eller flere af de foreslåede foranstaltninger. Der må således være tale om holdpunkter af en mere fast karakter, der sandsynliggør, at den indsatte er radikaliseret eller i risiko for at blive det.

Spørgsmålet om, hvorvidt det er påkrævet at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse må i øvrigt afgøres konkret i hver enkelt sag ud fra en samlet vurdering af de tilgængelige oplysninger om den indsatte. I denne vurdering kan bl.a. indgå oplysninger om den pådømte kriminalitet og kriminalforsorgens egne observationer under afsoning eller varetægtsfængsling, herunder observationer relateret til den indsatte adfærd, udtalelser, brug af litteratur, effekter, symboler og besøgende. Også oplysninger

modtaget fra andre myndigheder vil kunne inddrages i vurderingen.

Det må endvidere overvejes i hvert enkelt tilfælde, om formålet med at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse vil kunne tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger. Eksempelvis vil der ikke være grundlag for at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse, hvis formålet kan opnås ved personalet i institutionens samtaler med den indsatte.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet i kriminalforsorgens institutioner.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at de indsatte undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at indsatte begår kriminalitet under afsoningen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

For så vidt angår den nærmere forståelse af begreberne »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises i øvrigt til side 106 i betænkning om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. nr. 1181/1989 afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet.

Med begrebet »hensyn til at forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Begreberne »radikalisering« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikalisering er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliseringen kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål. Radikaliseringen kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglen-

de respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Den foreslåede foranstaltning vil kunne finde anvendelse både i forhold til personer, der har – eller er i risiko for – at udvikle radikale eller ekstremistiske holdninger, men som ikke nødvendigvis søger at fremme disse gennem ulovlige midler, og i forhold til personer, der søger at fremme radikale og ekstreme holdninger gennem vold eller andre ulovlige midler.

Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil bero på kriminalforsorgens skøn. Ved vurderingen heraf vil kriminalforsorgen – afhængig af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

Forslaget indebærer, at kriminalforsorgen skal tage stilling til, om en indsat, der tilhører den nævnte persongruppe, skal have overværet sine besøg. Det vil være personalet i den institution, hvor den indsatte er placeret, der i givet fald vil skulle overvære besøg.

I de tilfælde, hvor der er tale om besøg af nærtstående, vil der være en vis formodning for, at det ikke er påkrævet at iværksætte den foreslåede foranstaltning.

Ved nærtstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at denne kan ligestilles med disse familiebånd.

Dette gælder dog ikke besøg af nærtstående, der er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, hvor den foreslåede foranstaltning derfor vil kunne iværksættes.

Også i situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en nærtstående er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil den foreslåede foranstaltning kunne iværksættes i forhold til denne persongruppe.

I situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en indsat har misbrugt eller vil

misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående, vil den foreslåede foranstaltning ligeledes kunne iværksættes i forhold til nærtstående.

Det bemærkes, at besøg af en advokat fortsat altid vil skulle være uoverværet, og at en indsat fortsat vil have ret til ukontrolleret brevveksling og telefonsamtaler med en række nærmere angivne danske og internationale myndigheder, institutioner og personer mv., herunder advokater i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens regler herom. Disse regler er nærmere omtalt under pkt. 2.3.1 ovenfor.

Det bemærkes, at besøg af advokat fortsat altid skal være uoverværet, jf. straffuldbyrdelseslovens regler herom, som er nærmere omtalt under pkt. 2.3.1.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det bemærkes i den forbindelse, at institutionen i forbindelse med et overværet besøg i overensstemmelse med de gældende regler i bekendtgørelse nr. 852 af 28. juni 2017 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbekendtgørelsen) vil kunne træffe afgørelse om, at besøget skal afbrydes, hvis det findes påkrævet.

Hvis lovforslaget vedtages, vil det administrativt blive fastsat, at kriminalforsorgens beslutning om, at besøg skal være overværet, i almindelighed ikke vil kunne påklages administrativt. Det vil dog samtidig administrativt blive fastsat, at kriminalforsorgens beslutning om, at besøg af en nærtstående person skal overværes, vil kunne påklages administrativt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Efter straffuldbyrdelseslovens § 53, stk. 2, kan justitsministeren alene fastsætte regler om begrænsninger i indsattes ret til besøg ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn og ud fra hensyn til at forebygge kriminalitet.

Der foreslås en udvidelse af straffuldbyrdelseslovens § 53, stk. 2, 2. pkt., der med lovforslaget bliver til stk. 3, 2. pkt., således at justitsministeren tillige bemyndiges til at fastsætte regler om begrænsninger i de indsattes ret til besøg ud fra hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme.

Begreberne »radikaliserings« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikaliserings er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliserings kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål. Radikaliserings kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Med udtrykket »kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme« sigtes til kriminalforsorgens resocialiserende påvirkning af den nævnte gruppe af indsatte i bredeste forstand, dvs. enhver indsats, der tager sigte på at ansøre og understøtte den indsatte i at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Hvis lovforslaget vedtages, vil justitsministeren således kunne fastsætte administrative regler om, at indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal afskæres fra at modtage besøg fra en eller flere nærmere angivne personer.

Det bemærkes i den forbindelse, at afskæring af retten til at modtage besøg af en eller flere nærmere angivne personer ikke er betinget af, at den indsattes eventuelt tidligere samtaler med den eller de pågældende personer har haft et nærmere bestemt indhold eller at eventuelt tidligere besøg har været overværede. Retten til at modtage besøg vil således kunne afskæres alene med det formål at sikre, at der ikke er kontakt mellem en indsat og én eller flere nærmere bestemte personer.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Efter straffuldbyrdelseslovens § 55 stk. 2, kan kriminalforsorgen uden retskendelse åbne og lukke breve til og fra den

indsatte. Det sker i den indsatte påsyn bortset fra de tilfælde, der er omfattet af stk. 3 eller stk. 4.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 3, kan gennemlæsning af breve til og fra den indsatte kan alene ske, hvis dette af kriminalforsorgsområdet skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

Med lovforslagets § 1, nr. 5, foreslås, at der i straffuldbyrdelseslovens § 55 indsættes et nyt stk. 5, hvorefter breve til og fra en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal gennemlæses, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliseret og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det foreslås på den baggrund, at også breve til og fra indsatte, der tilhører den nævnte persongruppe åbnes uden, at det sker i den indsatte påsyn.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Efter straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 3, kan gennemlæsning af breve til og fra indsatte alene ske, hvis dette af kriminalforsorgsområdet skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

Der foreslås en udvidelse af straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 3, således at gennemlæsning tillige skal kunne finde sted af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliseret og ekstremisme.

Begreberne »radikaliseret« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikaliseret er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliseret kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og

have forskellige endemål. Radikaliseret kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Med udtrykket »kriminalforsorgens indsats mod radikaliseret og ekstremisme« sigtes til kriminalforsorgens resocialiserende påvirkning af den nævnte gruppe af indsatte i bredeste forstand, dvs. enhver indsats, der tager sigte på at anspre og understøtte den indsatte i at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5

Det er i dag alene muligt at gennemlæse breve til og fra indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), eller som skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det, hvis det i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det foreslås, at der i straffuldbyrdelseslovens § 55 indsættes et nyt stk. 5, hvorefter den nævnte gruppe af indsatte skal have gennemlæst deres breve, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliseret og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det bemærkes, at anvendelsen af den foreslåede ordning ikke er betinget af, at den indsatte brevveksling har et nærmere bestemt indhold. Brevveksling, hvis indhold må formodes ikke at være af religiøs eller ekstremistisk karakter, vil således også kunne gennemlæses som led i den foreslåede ordning.

Det bemærkes endvidere, at den foreslåede ordning vil finde anvendelse, uanset hvilken af bestemmelserne i straffelovens 12. eller 13. kapitel den indsatte er dømt for overtrædelse af, og uanset baggrunden herfor. Det er således ikke en betingelse, at den pådømte kriminalitet udspringer af f.eks. religiøs ekstremisme.

Det bemærkes endelig, at den foreslåede ordning tillige vil finde anvendelse, hvis kriminalforsorgen skønner, at den indsatte er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det.

I forhold til de nævnte grupper af indsatte, er det afgørende for at bringe den foreslåede foranstaltning i anvendelse alene, at det ifølge kriminalforsorgens skøn er påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Ved vurderingen heraf vil kriminalforsorgen – afhængig af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

Det bemærkes dog i den forbindelse, at ikke enhver ændring i den indsatte adfærd, der kan være tegn på radikalisering eller ekstremisme, vil udgøre et tilstrækkeligt grundlag for kriminalforsorgen til at iværksætte en eller flere af de foreslåede foranstaltninger. Der må således være tale om holdepunkter af en mere fast karakter, der sandsynliggør, at den indsatte er radikaliseret eller i risiko for at blive det.

Spørgsmålet om, hvorvidt det er påkrævet at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse må i øvrigt afgøres konkret i hver enkelt sag ud fra en samlet vurdering af de tilgængelige oplysninger om den indsatte. I denne vurdering kan bl.a. indgå oplysninger om den pådømte kriminalitet og kriminalforsorgens egne observationer under afsoning eller varetægtsfængsling, herunder observationer relateret til den indsatte adfærd, udtalelser, brug af litteratur, effekter, symboler og besøgende. Også oplysninger modtaget fra andre myndigheder vil kunne inddrages i vurderingen.

Det må endvidere overvejes i hvert enkelt tilfælde, om formålet med at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse vil kunne tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger. Eksempelvis vil der ikke være grundlag for at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse, hvis formålet kan opnås ved personalet i institutionens samtaler med den indsatte.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø

og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet i kriminalforsorgens institutioner.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at de indsatte undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at indsatte begår kriminalitet under afsoningen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

For så vidt angår den nærmere forståelse af begreberne »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises i øvrigt til side 106 i betænkning om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. nr. 1181/1989 afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet.

Med begrebet »hensyn til at forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Begreberne »radikalisering« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikalisering er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliseringsprocessen kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål. Radikaliseringsprocessen kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Den foreslåede foranstaltning vil kunne finde anvendelse både i forhold til personer, der har – eller er i risiko for – at udvikle radikale eller ekstremistiske holdninger, men som ikke nødvendigvis søger at fremme disse gennem ulovlige midler, og i forhold til personer, der søger at fremme radika-

le og ekstreme holdninger gennem vold eller andre ulovlige midler.

Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil bero på kriminalforsorgens skøn. Ved vurderingen heraf, vil kriminalforsorgen – afhængig af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund, eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

Forslaget indebærer, at kriminalforsorgen skal tage stilling til, om en indsat, der tilhører den nævnte persongruppe, skal have gennemlæst sine breve. Det vil være personalet i den institution, hvor den indsatte er placeret, der i givet fald vil skulle gennemlæse den indsatte breve.

I de tilfælde, hvor der er tale om brevveksling med nærtstående, vil der være en vis formodning for, at det ikke er påkrævet at iværksætte den foreslåede foranstaltning.

Ved nærtstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at denne kan ligestilles med disse familieband.

Dette gælder dog ikke brevveksling med nærtstående, der er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, hvor den foreslåede foranstaltning derfor vil kunne iværksættes.

Også i situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en nærtstående er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil den foreslåede foranstaltning kunne iværksættes i forhold til denne persongruppe.

I situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en indsat har misbrugt eller vil misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående, vil den foreslåede foranstaltning ligeledes kunne iværksættes i forhold til nærtstående.

Det bemærkes, at en indsat fortsat vil have ret til ukontrolleret brevveksling med en række nærmere angivne danske og internationale myndigheder, institutioner og personer mv., jf. straffuldbyrdslovens regler herom. De nævnte regler er nærmere omtalt under pkt. 2.3.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Hvis lovforslaget vedtages, vil det administrativt blive fastsat, at indsatte, der får gennemlæst deres breve, vil skulle orienteres herom.

Det bemærkes endvidere, at i tilfælde, hvor gennemlæsning af et brev har fundet sted, kan brevet efter omstændighederne tilbageholdes af kriminalforsorgen, jf. straffuldbyrdslovens § 55, stk. 5, der med lovforslaget bliver til stk. 6.

Kriminalforsorgens afgørelser om, at en indsatte breve skal gennemlæses vil ikke kunne påklages administrativt. Kriminalforsorgens afgørelser om, at brevveksling med en nærtstående skal gennemlæses vil dog kunne påklages administrativt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Efter straffuldbyrdslovens § 55, stk. 5, kan et brev alene tilbageholdes hvis det af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen ikke bør afsendes.

Med lovforslagets § 1, nr. 5, foreslås det, at der i straffuldbyrdslovens § 55 indsættes et nyt stk. 5, hvorefter indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det, skal have gennemlæst deres breve, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme.

Som en konsekvens heraf foreslås det tilføjet i straffuldbyrdslovens § 55, stk. 5, der med lovforslaget bliver til stk. 6, at i tilfælde, hvor gennemlæsning har fundet sted, kan et brev tilbageholdes af kriminalforsorgen af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme.

Begreberne »radikaliserings« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikaliserings er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliserings kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål. Radikaliserings kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold

eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkledede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Med udtrykket »kriminalgforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme« sigtes til kriminalforsorgens resocialiserende påvirkning af den nævnte gruppe af indsatte i bredeste forstand, dvs. enhver indsat, der tager sigte på at ansøre og understøtte den indsatte i at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Det bemærkes, at brevet indhold ikke er afgørende for, om det kan tilbageholdes som led i den foreslåede ordning. Breve, hvis indhold ikke er af religiøst eller ekstremistisk karakter, vil således også kunne tilbageholdes alene med det formål at sikre, at der ikke er kontakt mellem en indsat og én eller flere nærmere bestemte personer.

Til nr. 7

Med lovforslagets § 1, nr. 5, foreslås der indsat et nyt stk. 5 i straffuldbyrdelseslovens § 55. Stk. 5-8 bliver herefter stk. 6-9.

Henvisningen til stk. 5 i lovens § 55, stk. 6, 1. pkt., der med lovforslaget bliver til stk. 7, 1. pkt., foreslås som en konsekvens heraf ændret til en henvisning til stk. 6.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 8

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, kan indsat adgang til at føre telefonsamtaler alene nægtes, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen.

Med lovforslagets § 1, nr. 9 foreslås det, at der i straffuldbyrdelseslovens § 57 indsættes et nyt stk. 5, hvorefter tele-

fonsamtaler til og fra en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal optages, påhøres eller aflyttes, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet

Som en konsekvens heraf foreslås der en udvidelse af straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, således at indsat adgang til at føre telefonsamtaler tillige kan nægtes, hvis dette findes nødvendigt af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Begreberne »radikaliserings« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikaliserings er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliserings kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål. Radikaliserings kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkledede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Med udtrykket »kriminalgforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme« sigtes til kriminalforsorgens resocialiserende påvirkning af den nævnte gruppe af indsatte i bredeste forstand, dvs. enhver indsat, der tager sigte på at ansøre og understøtte den indsatte i at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Med udtrykket »hensyn til at forebygge kriminalitet sigtes til kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner«.

Hvis lovforslaget vedtages, vil justitsministeren således kunne fastsætte administrative regler om, at indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal nægtes adgang til at føre telefonsamtaler med en eller nærmere angivne personer.

Det bemærkes i den forbindelse, at afskæring af retten til at føre telefonsamtaler med en eller flere nærmere angivne personer ikke er betinget af, at den indsatte eventuelt tidligere telefonsamtaler med den eller de pågældende personer har haft et nærmere bestemt indhold eller at eventuelt tidligere telefonsamtaler har været optaget, påhørt eller aflyttet. Retten til at føre telefonsamtaler vil således kunne afskæres alene med det formål at sikre, at der ikke er kontakt mellem en indsat og én eller flere nærmere bestemte personer.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9

Der kan i dag ikke ske optagelse, påhøring eller aflytning af telefonsamtaler, hvis det alene er begrundet i hensynet til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme.

Det foreslås, at der i straffuldbyrdelseslovens § 57 indsættes et nyt stk. 4, hvorefter indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistiske eller i risiko for at blive det, skal have optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det bemærkes, at anvendelsen af den foreslåede ordning ikke er betinget af, at den indsatte telefonsamtaler har et nærmere bestemt indhold. Telefonsamtaler, hvis indhold må formodes ikke at være af religiøs eller ekstremistisk karakter, vil således også kunne optages, påhøres eller aflyttes som led i den foreslåede ordning.

Det bemærkes endvidere, at den foreslåede ordning vil kunne finde anvendelse, uanset hvilken af bestemmelserne i straffelovens 12. eller 13. kapitel, den indsatte er dømt for overtrædelse af, og uanset baggrunden herfor. Det er således ikke en betingelse, at den pådømte kriminalitet udspringer af f.eks. religiøs ekstremisme.

Det bemærkes endelig, at den foreslåede ordning tillige vil finde anvendelse, hvis kriminalforsorgen skønner, at den indsatte er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det.

I forhold til de nævnte grupper af indsatte, er det afgørende for at bringe den foreslåede foranstaltning i anvendelse alene, at det ifølge kriminalforsorgens skøn er påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Ved vurderingen heraf vil kriminalforsorgen – afhængig af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

Det bemærkes dog i den forbindelse, at ikke enhver ændring i den indsatte adfærd, der kan være tegn på radikalisering eller ekstremisme, vil udgøre et tilstrækkeligt grundlag for kriminalforsorgen til at iværksætte en eller flere af de foreslåede foranstaltninger. Der må således være tale om holdpunkter af en mere fast karakter, der sandsynliggør, at den indsatte er radikaliseret eller i risiko for at blive det.

Spørgsmålet om, hvorvidt det er påkrævet at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse må i øvrigt afgøres konkret i hver enkelt sag ud fra en samlet vurdering af de tilgængelige oplysninger om den indsatte. I denne vurdering kan bl.a. indgå oplysninger om den pådømte kriminalitet og kriminalforsorgens egne observationer under afsoning eller varetægtsfængsling, herunder observationer relateret til den indsatte adfærd, udtalelser, brug af litteratur, effekter, symboler og besøgende. Også oplysninger modtaget fra andre myndigheder vil kunne inddrages i vurderingen.

Det må endvidere overvejes i hvert enkelt tilfælde, om formålet med at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse vil kunne tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger. Eksempelvis vil der ikke være grundlag for at bringe en eller flere af de foreslåede foranstaltninger i anvendelse, hvis formålet kan opnås ved personalet i institutionens samtaler med den indsatte.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet i kriminalforsorgens institutioner.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at de indsatte undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at indsatte begår kriminalitet under afsoningen, f.eks. i form af trusler eller vold mod per-

sonalet eller medindsatte, fængselsoptøjer samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

For så vidt angår den nærmere forståelse af begreberne »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises i øvrigt til side 106 i betænkning om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. nr. 1181/1989 afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet.

Med begrebet »hensyn til at forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Begreberne »radikalisering« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikalisering er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliseringen kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål. Radikaliseringen kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og retigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Den foreslåede foranstaltning vil kunne finde anvendelse både i forhold til personer, der har – eller er i risiko for – at udvikle radikale eller ekstremistiske holdninger, men som ikke nødvendigvis søger at fremme disse gennem ulovlige midler, og i forhold til personer, der søger at fremme radikale og ekstreme holdninger gennem vold eller andre ulovlige midler.

Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil bero på kriminalforsorgens skøn. Ved vurderingen heraf vil kriminalforsorgen – afhængig af omstændighederne i den konkrete sag – enten kunne lægge egne oplysninger til grund eller indhente en udtalelse fra politiet eller andre myndigheder.

Forslaget indebærer, at kriminalforsorgen skal tage stilling til, om en indsat, der tilhører den nævnte persongruppe, skal have overværet sine besøg. Det vil være personalet i den institution, hvor den indsatte er placeret, der vil skulle overvære besøg.

I de tilfælde, hvor der er tale om telefonsamtaler med nærtstående, vil der være en vis formodning for, at det ikke er påkrævet at iværksætte den foreslåede foranstaltning.

Ved nærtstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at denne kan ligestilles med disse familiebånd.

Dette gælder dog ikke telefonsamtaler med nærtstående, der er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, hvor den foreslåede foranstaltning vil kunne iværksættes.

Også i situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en nærtstående er radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, vil den foreslåede foranstaltning kunne iværksættes i forhold til denne persongruppe.

I situationer, hvor politiet eller kriminalforsorgen er i besiddelse af oplysninger om, at en indsat har misbrugt eller vil misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående, vil den foreslåede foranstaltning ligeledes kunne iværksættes i forhold til nærtstående.

Det bemærkes, at en indsat fortsat vil have ret til ukontrollerede telefonsamtaler med en række nærmere angivne danske og internationale myndigheder, institutioner og personer mv., jf. straffuldbyrdelseslovens regler herom. De nævnte regler er nærmere omtalt under pkt. 2.3.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Hvis lovforslaget vedtages, vil det administrativt blive fastsat, at indsatte, der får optaget, påhørt eller aflyttet deres telefonsamtaler, vil skulle orienteres herom.

Kriminalforsorgens afgørelser om, at en indsats telefonsamtaler skal optages, påhøres eller aflyttes, vil ikke kunne påklages administrativt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 10

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 6, er justitsministeren bemyndiget til at fastsætte regler om optagelse af telefonsamtaler efter lovens § 57, stk. 3.

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 3, at i lukkede institutioner optages, påhøres eller aflyttes telefonsamtaler uden retskendelse, medmindre dette ikke findes nødvendigt af de i stk. 2 nævnte hensyn, dvs. ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

Det følger endvidere af straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 4, at telefonsamtaler til og fra en indsat, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal optages, påhøres eller aflyttes, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Såfremt samtalen optages, påhøres eller aflyttes, skal samtaleparterne forinden gøres bekendt hermed. Optagelser af telefonsamtaler slettes, senest 6 måneder efter at de er foretaget.

Med lovforslagets § 1, nr. 9, foreslås der indsat et nyt stk. 5 i straffuldbyrdelseslovens § 57, hvorefter telefonsamtaler til og fra en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliserede, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal optages, påhøres eller aflyttes, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Straffuldbyrdelseslovens stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 6 og 7.

Den gældende henvisning til stk. 3 og 4 i lovens § 57, stk. 6, 2. pkt., der med lovforslaget bliver til stk. 7, 2. pkt., foreslås som følge heraf udvidet med en henvisning til lovens § 57, stk. 5.

Den foreslåede ordning indebærer, at justitsministeren også vil være bemyndiget til at fastsætte regler om optagelse af de indsatte telefonsamtaler efter den bestemmelse, der med lovforslagets § 1, nr. 9, foreslås indsat i straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 5.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 11

Kriminalforsorgen har i dag ikke adgang til gøre sig nærmere bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Det foreslås derfor, at der indsættes en ny bestemmelse i straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 10, hvorefter kriminalforsorgen uden retskendelse kan gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Med udtrykket »gøre sig bekendt med« sigtes til, at kriminalforsorgen under de nævnte omstændigheder kan undersøge, om indholdet af fundne effekter har betydning for ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, for hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller for hensyn til at forebygge kriminalitet.

Det bemærkes i den forbindelse, at kriminalforsorgen vil kunne anmode andre myndigheder, herunder politiet, om bistand i forbindelse med undersøgelsen af den fundne effekt.

Det kan dreje sig om teknisk bistand til at tilgå den fundne effekts indhold, ligesom det kan dreje sig om bistand af mere faglig karakter i forbindelse med vurderingen af, om indholdet af den fundne effekt har betydning for ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn i kriminalforsorgens institutioner, for hensyn til at forebygge kriminalitet eller for kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme.

Det bemærkes, at kriminalforsorgen vil kunne udveksle oplysninger om indholdet af fundne effekter med andre myndigheder, herunder politiet, inden for rammerne af retshåndhævelsesloven, der er nærmere omtalt under pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Med udtrykket »indholdet« sigtes til alt, hvad der er lagret på eller kan tilgås via den elektroniske effekt.

Med udtrykket »elektroniske effekter« sigtes til mobiltelefoner, tablets, kameraer, bærbare computere, musikafspillere og lignende elektronisk udstyr. Det kan imidlertid også dreje sig om lagringsmedier, der ikke i sig selv er elektroniske, men som kræver tilslutning til elektronisk udstyr for at kunne anvendes. Som eksempler herpå kan nævnes harddiske, usb-stik, cd-rom og lignende lagringsenheder, der kan anvendes til opbevaring af data.

Det bemærkes, at der efter den foreslåede ordning ikke stilles krav om, at fundne elektroniske effekter kan knyttes til en bestemt indsat eller til en bestemt gruppe af indsatte. Den omstændighed, at en elektronisk effekt er fundet i én af kriminalforsorgens institutioner er således tilstrækkeligt til at bringe den foreslåede ordning i anvendelse, hvis effekten ikke lovligt kan besiddes af indsatte i den pågældende institution eller hos den indsatte, hvor effekten er fundet.

Med udtrykket »som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde« sigtes til de regler, der følger af den til enhver tid gældende lovgivning og administrative regler udstedt i medfør heraf.

I den forbindelse bemærkes, at kriminalforsorgen i forhold til visse elektroniske effekter, som indsatte undtagelsesvis kan få tilladelse til at besidde, efter fast praksis betinger udleveringen af, at kriminalforsorgen uden retskendelse kan gøre sig bekendt med indholdet heraf. Denne ordning kan fortsætte uafhængigt af den foreslåede bestemmelse.

Det bemærkes endvidere, at den foreslåede ordning ikke vil have indflydelse på kriminalforsorgens praksis i forhold til at anmelde fundet af ulovlige effekter til politiet.

Kriminalforsorgen vil således med forslaget få adgang til uden retskendelse at gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, hvis de nævnte betingelser er opfyldt. Forslaget vil således – i sammenhæng med de lignende bestemmelser i straffuldbyrdslovens § 60 – udgøre en særegen undtagelse til grundlovens § 72, hvorefter bl.a. brud på post- og telefonhemmeligheden alene må ske efter en retskendelse, hvor ingen lov hjemler en særegen undtagelse.

Hvis lovforslaget vedtages, vil det administrativt blive fastsat, at kriminalforsorgen som udgangspunkt vil skulle orientere en indsat, hvis kriminalforsorgen har gjort sig bekendt med indholdet af en elektronisk effekt, som er fundet i en indsats besiddelse, og som den indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 12

Lov nr. 410 af 27. april 2017 om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger (retshåndhævelsesloven) gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2016/680/EU af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med kompetente myndigheders behandling af personoplysninger med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner og om fri udveksling

af sådanne oplysninger og om ophævelse af Rådets rammeafgørelse 2008/977/RIA (retshåndhævelsesdirektivet).

Retshåndhævelsesloven sætter således de ydre rammer for, under hvilke omstændigheder danske retshåndhævende myndigheder må behandle personoplysninger.

Det foreslås, at der i straffuldbyrdslovens § 66 b etableres et udtrykkeligt grundlag for, at kriminalforsorgen kan indsamle, behandle og videregive oplysninger til andre myndigheder, herunder politiet, om indsatte, og personer indsatte har kontakt til, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til kriminalforsorgens eller andre myndigheders indsats mod radikaliserings og ekstremisme eller hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet eller herfor.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet i kriminalforsorgens institutioner.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til hensyn til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at de indsatte undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at indsatte begår kriminalitet under afsoningen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

For så vidt angår den nærmere forståelse af begreberne »ordensmæssige hensyn« og »sikkerhedsmæssige hensyn« henvises i øvrigt til side 106 i betænkning om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. nr. 1181/1989 afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet.

Med begrebet »hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsbekæmpelse og kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Begreberne »radikaliserings« og »ekstremisme« er ikke entydige begreber, men dækker over varierende grader af tilslutning til radikale og ekstreme synspunkter og handlinger.

Radikaliserings er en proces, som kan foregå på forskellige måder, og som kan ske over kortere eller længere tid. Der er ingen simple årsagssammenhænge, og radikaliserings kan igangsættes på baggrund af mange forskellige faktorer og have forskellige endemål.

Radikaliseringen kan komme til udtryk ved støtte til radikale synspunkter eller en ekstremistisk ideologi og kan også medføre accept af brugen af vold eller andre ulovlige midler for at opnå et politisk eller religiøst mål.

Ekstremisme er bl.a. kendetegnet ved forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende, samt intolerance og manglende respekt for andre menneskers synspunkter, frihed og rettigheder.

Begrebet omfatter endvidere afvisning af grundlæggende demokratiske værdier og normer, manglende accept af demokratiske beslutningsprocesser og anvendelse af ulovlige og eventuelt voldelige metoder for at opnå et politisk eller religiøst ideologisk mål.

Kriminalforsorgen vil med hjemmel i den foreslåede bestemmelse af egen drift kunne iværksætte efterretningsarbejde med henblik på at indsamle oplysninger, som kan videregives til andre myndigheder, herunder politiet. Det skal dog bemærkes, at de indgreb over for indsatte, hvor der sker indsamling af oplysninger, skal gennemføres inden for de eksisterende lovgivningsmæssige rammer, herunder straffuldbydelsesloven, og der gives således ikke med dette forslag adgang til at foretage yderligere eller mere intensive indgreb over for indsatte eller personer, som indsatte har kontakt til.

Det bemærkes desuden, at kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte og personer, som indsatte har kontakt til, som led i den foreslåede ordning ligeledes vil skulle ske inden for rammerne af retshåndhævelsesloven, herunder §§ 4, 9 og 10.

Justitsministeriet finder endvidere, at der bør indsættes en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbydelseslovens § 66 b, hvorefter justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om kriminalforsorgens virksomhed efter stk. 2.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse forudsættes anvendt til at fastsætte eventuelle regler om den fremtidige organisering mv. af kriminalforsorgens sikkerheds- og efterretningsenhed som beskrevet i pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 13

Efter den gældende bestemmelse i straffuldbydelseslovens § 70, stk. 1, skal kriminalforsorgen ved ikendelse af strafcel-

le som disciplinærstraf fastsætte varigheden under hensyn til overtrædelsens art og omfang til et tidsrum af højst 4 uger. Bestemmelsen finder anvendelse for afsonere uanset alder.

Med forslaget vil der i § 70, stk. 1, blive indsat et nyt 2. punktum, hvorefter varigheden af en strafcelleanbringelse for unge under 18 år fastsættes til et tidsrum af højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.

Ændringen vil indebære, at maksimumgrænsen på 4 uger fraviges i forhold til afsonere under 18 år i alle andre tilfælde end sager om vold mod personalet, således at unge under 18 år højst kan ikendes strafcelle for et tidsrum af 7 dage.

Det forudsættes, at varigheden af en strafcelleanbringelse fastsættes til et tidsrum af maksimum 3 dage i alle almindeligt forekommende tilfælde vedrørende afsonere under 18 år. Kun i særlige tilfælde bør varigheden fastsættes til et tidsrum af mere end 3 dage. Der tænkes herved navnlig på gentagelsestilfælde i sager om besiddelse af mobiltelefon i lukket fængsel, besiddelse af eller handel med hårde euforiserende stoffer og sager vedrørende forseelser af mere alvorlig karakter, herunder sager vedrørende overfald på medindsatte.

Ændringen vil ikke omfatte sager om vold mod kriminalforsorgens personale, hvorfor der i denne type sager fortsat vil kunne ikendes strafcelle i op til 4 uger.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 14

Efter den gældende bestemmelse i straffuldbydelseslovens § 70, stk. 2, indebærer udståelse af strafcelle, at den indsatte anbringes i en særlig afdeling, i eget opholdsrum eller i et arresthus, hvor den pågældende er udelukket fra fællesskab i institutionen. Bestemmelsen finder anvendelse for afsonere uanset alder.

Ved straffuldbydelseslovens § 70, stk. 3, er justitsministeren bemyndiget til at fastsætte regler om udståelse af strafcelle. Denne bemyndigelse er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 1036 af 23. juni 2016 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørsrelle og behandlingen af disciplinær-sager (disciplinærstrafbekendtgørelsen), som i §§ 2 og 3 nærmere regulerer anvendelse af forhørsrelle og udståelse af strafcelle.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 4, kan der i forbindelse med udståelse af strafcelle tillades begrænset fællesskab, hvis særlige forhold i det enkelte tilfælde taler

for det. Begrænset fællesskab kan bestå i, at den indsatte afskæres fra samvær med andre indsatte i fritiden, mens der gives mulighed for fællesskab med andre indsatte i forbindelse med beskæftigelse i institutionen, dvs. ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet (f.eks. et behandlingsforløb). Muligheden for at tillade begrænset fællesskab anvendes i praksis bl.a. i visse sager vedrørende indsatte under 18 år.

Med forslaget vil der i straffuldbyrdelseslovens § 70, stk. 2, blive indsat et nyt 3. punktum, hvorefter unge under 18 år i forbindelse med udståelse af straffecelle kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.

Hensigten hermed er generelt at åbne mulighed for, at unge under 18 år under udståelse af straffecelle kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod. Ændringen vil således indebære, at afsonere under 18 år alene afskæres fra samvær med andre indsatte i fritiden, mens beskæftigelsesaktiviteter som udgangspunkt kan afvikles i fællesskab med andre. Hermed sigtes både til deltagelse i arbejde, uddannelse og andre godkendte aktiviteter, herunder behandlingsforløb.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 15

Det følger af § 106, stk. 1, at en indsat har ret til erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a, såfremt den indsatte uforskyldt har 1) udstået fængselsstraf i for lang tid, 2) været anbragt i forhørs-celle, straffecelle eller sikringscelle eller 3) været udelukket fra fællesskab.

Det foreslås, at der i *stk. 1*, indsættes en henvisning, der medfører, at der i § 106, stk. 2, er en undtagelse til bestemmelsen. Den foreslåede ændring har sammenhæng med den foreslåede nye bestemmelse i § 106, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 16.

Ændringen af § 106, stk. 1, vil betyde, at der vil ske en begrænsning af adgangen til erstatning i de tilfælde, hvor anbringelse i forhørs-celle eller udelukkelse fra fællesskabet er sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse. I sådanne tilfælde vil den indsatte i medfør af det foreslåede § 106, stk. 2, ikke kunne tilkendes erstatning, såfremt indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebet iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Der henvises i det hele til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 16, vedrørende den foreslåede nye bestemmelse i § 106, stk. 2.

Til nr. 16

Det følger af § 106, stk. 1, at en indsat har ret til erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a, såfremt den indsatte uforskyldt har 1) udstået fængselsstraf i for lang tid, 2) været anbragt i forhørs-celle, straffecelle eller sikringscelle eller 3) været udelukket fra fællesskab.

Erstatning ydes for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold, jf. § 1018 a, stk. 1, 2. pkt. Af straffuldbyrdelseslovens § 18 følger, at i de tilfælde, hvor der er grundlag for erstatning efter § 106, stk. 1, nr. 2 og 3, vil den pågældende få forkortet sin afsoningstid i stedet for at få udbetalt en erstatning.

Henvisningen i straffuldbyrdelseslovens § 106, stk. 1, til retsplejelovens § 1018 a medfører, at indsatte – i lighed med retsplejelovens regler om erstatning i anledning af straffeprocessuelle indgreb – har krav på erstatning på objektivt grundlag, dvs. uafhængigt af, om der er begået fejl eller forsømmelser, når den pågældende uforskyldt har udstået fængselsstraf i for lang tid eller uforskyldt har været anbragt i forhørs-celle, straffecelle eller sikringscelle eller uforskyldt har været udelukket fra fællesskab.

Indsatte kan anbringes i forhørs-celle i medfør af § 71, hvis der er begrundet mistanke om, at den indsatte har overtrådt bestemmelser, der må antages at medføre straffecelle som disciplinærstraf, hvis det er nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen. En indsat kan udelukkes fra fællesskab, hvis betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 63 er opfyldt, herunder hvis der f.eks. er nødvendigt for at forebygge, at den indsatte vil begå strafbar virksomhed.

En person har som udgangspunkt været udsat for et uberettiget indgreb, der giver grundlag for erstatning, hvis den indsatte ikke har foretaget det strafbare eller disciplinære forhold, som udgjorde grundlaget for indgrebet. Det er ikke udelukket, at omstændigheder, som først viser sig efter indgrebet, kan inddrages ved vurderingen af, om der skal tilkendes erstatning.

I en dom af 28. november 2017 fandt Østre Landsret i en konkret sag om overførsel af en indsat fra åbent til lukket fængsel, at § 107 ikke kan fortolkes således, at det alene er uhjemlede indgreb, der er omfattet af bestemmelsen, og at det ikke havde støtte i loven eller dens forarbejder, at der ikke skulle kunne lægges vægt på omstændigheder indtruffet

efter indgrebet. Landsretten fandt i den konkrete sag, at det afgørende for erstatning er, om indgrebet er uforskyldt, og om det har en vis konkret og indgribende karakter. Dommen har også betydning for fortolkningen af straffuldbyrdslovens § 106.

Et krav på erstatning kan nedsættes eller nægtes, såfremt den sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne, jf. herved formuleringen om, at erstatning ydes for uforskyldte indgreb i straffuldbyrdslovens § 106, som også er reflekteret i retsplejelovens § 1018 a, stk. 3.

Der foreslås indsat et nyt stykke i straffuldbyrdslovens § 106, der bliver *stk. 2*, hvoraf fremgår, at hvis anbringelse i forhørs-celle eller udelukkelse fra fællesskabet er sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, såfremt indgrebet ikke må anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Formålet med det nye stykke er at begrænse erstatning i de tilfælde, hvor kriminalforsorgen med rette har reageret på f.eks. en mistanke ved gennemførelse af et indgreb over for den indsatte, men hvor det efterfølgende viser sig, at kriminalforsorgen ikke havde ret i mistanken, eller at mistanken ikke kunne bevises.

Det bemærkes, at begrænsningen alene foreslås at gælde for tilfælde, hvor der er sket anbringelse i forhørs-celle eller udelukkelse fra fællesskabet. Strafcelle anvendes som straf og således ikke med det formål at undersøge eller forebygge strafbare handlinger. Sikringscelle anvendes heller ikke med det formål at undersøge eller forebygge kriminelle handlinger, som der kan være mistanke til, og som efterfølgende kan vise sig ikke at være korrekt eller ikke at kunne bevises. Det er heller ikke relevant at begrænse erstatning i de tilfælde, hvor en person har udstået for meget fængselsstraf, afsønet for længe i fodlænke eller afviklet for meget samfundstjeneste, da disse foranstaltninger ikke kan være sket med det formål at undersøge eller forebygge brud på regler.

Formuleringen om, at det pågældende indgreb skal være sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller disciplinærforseelse dækker over de indgreb, som kriminalforsorgen kan anvende til at opklare sagen eller afdække eller påvise, om der er foregået noget strafbart eller en disciplinær forseelse, eller hvad der i øvrigt er foregået.

Med begrebet »strafbart forhold« henvises til forhold, der er strafbelagt i medfør af straffeloven og særlovgivning, og med begrebet »disciplinærforseelse« menes forhold, der

medfører disciplinærstraf, jf. straffuldbyrdslovens §§ 67 og 68.

Et indgreb er sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller disciplinærforseelse, hvor forhørs-celle findes nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen, jf. straffuldbyrdslovens § 71, stk. 1.

Formuleringen om, at det pågældende indgreb skal være sket med henblik på at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, dækker over de indgreb, som kriminalforsorgen kan anvende som led i at hindre, at den indsatte begår ny kriminalitet eller bryder reglerne i fængslet. Den foreslåede bestemmelse sigter således mod at begrænse erstatning i de tilfælde, hvor indgrebets formål er at hindre noget fremadrettet. Indgreb, der har til formål umiddelbart at afværge f.eks. vold mod andre indsatte i en konkret situation, vil ikke være omfattet af det nye stykke.

Hvorvidt et indgreb ikke kan anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, vil afhænge af en konkret vurdering i lyset de relevante betingelser for, at det pågældende indgreb kan iværksættes.

Til illustration kan nævnes den situation, hvor kriminalforsorgen vil udelukke en indsat fra fællesskabet for at forebygge strafbar virksomhed, jf. straffuldbyrdslovens § 63, stk. 1, nr. 1. I sådanne tilfælde er det bl.a. en betingelse, at kriminalforsorgen på tidspunktet for indgrebet finder, at indgrebet er »nødvendigt«.

I vurderingen vil der som udgangspunkt alene skulle indgå de oplysninger om mistankegrundlag og faktiske oplysninger mv., som kriminalforsorgen havde på tidspunktet for indgrebets iværksættelse.

Derudover kan også risikoen ved ikke at foretage et hurtigt indgreb indgå i vurderingen. Anbringelse i forhørs-celle, jf. straffuldbyrdslovens § 71, har bagudrettet karakter, da formålet er at afdække, hvorvidt der er foregået noget, der kan medføre disciplinærstraf. Det vil således ikke i alle tilfælde være nødvendigt, at afhøringen skal ske hurtigt. Det kan således have betydning for vurderingen, om kriminalforsorgen havde mulighed for at indhente yderligere oplysninger forud for indgrebet.

Til gengæld kan det være nødvendigt med en hurtig reaktion, hvor øjemedet vil forspildes, hvis der ikke reageres hurtigt. Et eksempel herpå kunne være, hvor kriminalforsorgen har fået et pålideligt »tip« om, at en indsat vil undvige fængslet, og hvor det efter omstændighederne er nødvendigt

at reagere hurtigt med en midlertidig udelukkelse fra fællesskabet, jf. § 63.

Det bør også indgå i vurderingen, hvorvidt et mindre indgribende middel efter omstændighederne burde have været anvendt, dvs. have været mere proportionalt.

Formuleringen om, at det er tidspunktet for iværksættelsen, der er afgørende, betyder, at hvis kriminalforsorgen under indgrebet finder, at vedkommende ikke havde begået noget strafbart, f.eks. under forklaringen i forhørscellen, er det uden betydning for vurderingen. Det forudsættes i den forbindelse, at kriminalforsorgen afbryder indgrebet på det tidspunkt, hvor kriminalforsorgen bliver bekendt med, at indgrebet ikke længere er berettiget.

Viser det sig, at et indgreb var uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, vil betingelserne i medfør af det foreslåede § 106, stk. 2 for at begrænse erstatning ikke være opfyldt.

Der vil endvidere fortsat skulle foretages en vurdering af, om den indsatte har udvist egen skyld i de tilfælde, hvor det vurderes, at den indsatte kan tilkendes erstatning, fordi indgrebet anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, jf. herved formuleringen i § 106, stk. 1, om, at der ydes erstatning for uforskyldte indgreb, som også fremgår af retsplejelovens § 1018 a, stk. 3.

Selv om det viser sig, at indgrebet må anses for berettiget ud fra de oplysninger, der forelå på tidspunktet for indgrebet, vil der alligevel kunne tilkendes erstatning, hvis der foreligger særlige omstændigheder. Særlige omstændigheder vil foreligge, hvis det må anses for åbenbart urimeligt, at den indsatte ikke får tilkendt erstatning.

Denne erstatningsadgang er begrænset til ekstraordinære situationer, hvor der er tale om særligt indgribende foranstaltninger med f.eks. væsentlige indskrænkninger af den indsatte handle- og bevægelsesfrihed, og hvor det viser sig efterfølgende, at den pågældende ikke havde begået det forhold, som begrundede indgrebet. Det kan også være tilfældet, hvor indgrebet har haft utilsigtede og betydelige konsekvenser for den indsatte, der ikke står mål med det forfulgte formål bag indgrebet.

Til nr. 17

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 107, at der kan tillægges den, der under fuldbyrdelse af straf mv. har været udsat for andre uforskyldte indgreb end de i § 106 nævnte, erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a.

Det foreslås, at der i § 107 indsættes en henvisning, der medfører, at der i § 107, stk. 2, er en undtagelse til bestemmelsen. Den foreslåede ændring har sammenhæng med den foreslåede nye bestemmelse i § 107, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 17.

Ændringen af § 107, der bliver § 107, stk. 1, vil betyde, at der vil ske en begrænsning af adgangen til erstatning i de tilfælde, hvor et indgreb er sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse. I sådanne tilfælde kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, såfremt indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 18, vedrørende den foreslåede nye bestemmelse i § 107, stk. 2.

Til nr. 18

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 107, at der kan tillægges den, der under fuldbyrdelse af straf mv. har været udsat for andre uforskyldte indgreb end de i § 106 nævnte, erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a.

Erstatning ydes for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold, jf. § 1018 a, stk. 1, 2. pkt.

§ 107 gælder for indgreb, der er rettet mod alle, der fuldbyrder straf mv. Bestemmelsen er rettet mod indsatte, der afsøner straf i fængsler, men omfatter også dømte, der afsøner straf i på bopælen under intensiv overvågning og kontrol i medfør af straffuldbyrdelseslovens kapitel 13 a, eller på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol i medfør af kapitel 13 b.

Henvisningen til retsplejelovens § 1018 a medfører, at indsatte – i lighed med retsplejelovens regler om erstatning i anledning af straffeprocessuelle indgreb – har krav på erstatning på objektivt grundlag, dvs. uafhængigt af, om der er begået fejl eller forsømmelser, når den pågældende har været udsat for andre uforskyldte indgreb, end dem som er nævnt i § 106, under straffuldbyrdelsen.

En person har som udgangspunkt været udsat for et uberettiget indgreb, der giver grundlag for erstatning, hvis den indsatte ikke har foretaget det strafbare eller disciplinære forhold, som udgjorde grundlaget for indgrebet. Det er ikke udelukket, at omstændigheder, som først viser sig efter indgrebet, kan inddrages ved vurderingen af, om der skal tilkendes erstatning.

I en dom af 28. november 2017 fandt Østre Landsret i en konkret sag om overførsel af en indsat fra åbent til lukket fængsel, at en fortolkning af § 107, hvor det alene er uheldige indgreb, der er omfattet af bestemmelsen, og at der ikke skulle kunne lægges vægt på omstændigheder indtruffet efter indgrebet, ikke havde støtte i lovens ordlyd eller forarbejder. Landsretten fandt i den konkrete sag, at det afgørende for erstatning er, om indgrebet er uforskyldt, og om det har en vis konkret og indgribende karakter.

Det er alene indgreb, der udgør foranstaltninger af en vis konkret, indgribende karakter, som kan udgøre grundlag for erstatning. Som eksempler herpå nævnes der i bemærkningerne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 3803, uberettiget overførsel fra åben til lukket institution og uberettiget tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang.

Af bemærkningerne fremgår også, at selv om en række af de indgreb, som har hjemmel i straffuldbydelsesloven eller kan fastsættes med hjemmel i straffuldbydelseslovens bemyndigelsesbestemmelser, ikke vil være af særlig indgribende karakter, er det dog ikke fundet rimeligt på forhånd at udelukke erstatning i anledning af sådanne indgreb. Selv de mindre indgreb vil kunne foretages under omstændigheder, der opleves som så krænkende, at det kan stille sig naturligt at yde en vis kompensation, dersom indgrebet viser sig at være uforskyldt.

Østre landsret fandt i en afgørelse optrykt som UfR 2007.2585 Ø, at otte urinprøver, som en indsat havde afgivet i forbindelse med stikprøver, og som viste sig at være negative, under hensyn til kontrollens formål ikke kunne anses for uberettiget, og idet indgrebet ikke kan anses som særligt indgribende, var der ikke grundlag for erstatning.

Et krav på erstatning kan dog bortfalde eller nedsættes, såfremt den sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne, dvs. på grund af indsattes egen skyld, jf. herved formuleringen om, at erstatning ydes for uforskyldte indgreb i straffuldbydelseslovens § 107, som også er reflekteret i retsplejelovens § 1018 a, stk. 3.

Det foreslås, at der indsættes et nyt stykke i § 107, der bliver *stk. 2*, hvoraf fremgår, at er et indgreb sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, såfremt indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Formålet med det nye stykke er at begrænse erstatning i de tilfælde, hvor kriminalforsorgen med rette har reageret på f.eks. en mistanke ved gennemførelse af et indgreb over for den indsatte, men hvor det efterfølgende viser sig, at kriminalforsorgen ikke havde ret i mistanken, eller at mistanken ikke kunne bevises.

Indgreb, der udføres eller kan udføres rutinemæssigt eller stikprøvevis med det formål at undersøge, om der er begået et strafbart eller disciplinært forhold, vil også være omfattet af det nye stykke. Det bemærkes, at det nye stykke ikke vil ændre på, at visse indgreb har en så lav intensitet, at de ikke udgør indgreb, der kan udgøre et grundlag for erstatning.

Formuleringen om, at det pågældende indgreb skal være sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller disciplinærforseelse, dækker over de indgreb, som kriminalforsorgen kan anvende til at opklare sagen eller afdække eller påvise, om der er foregået noget strafbart eller en disciplinær forseelse, eller hvad der i øvrigt er foregået.

Med begrebet »strafbart forhold« henvises til forhold, der er straffebelagt i medfør af straffeloven og særlovgivning, og med begrebet »disciplinærforseelse« menes forhold, der medfører disciplinærstraf, jf. straffuldbydelseslovens §§ 67 og 68.

Et eksempel herpå er gennemførelse af en legemsundersøgelse af indgribende karakter, hvor der er bestemte grunde til at antage, at en indsat er i besiddelse af narkotika, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 3. Besiddelse af narkotika kan medføre disciplinærstraf i form af strafcelle, jf. straffuldbydelseslovens § 68, stk. 2, nr. 2.

Formuleringen om, at det pågældende indgreb skal være sket med henblik på at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, dækker over de indgreb, som kriminalforsorgen kan anvende som led i at hindre, at den indsatte begår ny kriminalitet eller bryder reglerne i fængslet. Den foreslåede bestemmelse sigter således mod at begrænse erstatning i de tilfælde, hvor indgrebets formål er at hindre noget fremadrettet. Indgreb, der har til formål umiddelbart at afværge f.eks. vold mod andre indsatte i en konkret situation, vil ikke være omfattet af det nye stykke.

Til illustration kan nævnes en situation, hvor kriminalforsorgen vil nægte udgangstilladelse til en indsat, jf. straffuldbydelseslovens § 46, stk. 1, nr. 2, fordi der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte i forbindelse med udgang vil begå ny kriminalitet. En medvirkende årsag hertil kan være, at vedkommende er mistænkt for allerede at have begået et strafbart eller disciplinært forhold.

Hvorvidt et indgreb ikke kan anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, vil afhænge af en konkret vurdering i lyset de relevante betingelser for, at det pågældende indgreb kan iværksættes.

I vurderingen vil der som udgangspunkt alene skulle indgå de oplysninger om mistankegrundlag og faktiske oplysninger mv., som kriminalforsorgen havde på tidspunktet for indgrebets iværksættelse.

Derudover kan også risikoen ved ikke at foretage et hurtigt indgreb indgå i vurderingen. Det kan have betydning for vurderingen, om kriminalforsorgen havde mulighed for at indhente yderligere oplysninger forud for indgrebet. Et eksempel herpå kunne være en sag om nægtelse af udgang, hvor der i visse tilfælde ville kunne være tid til at foretage yderligere oplysning af sagen, herunder undersøge nærmere, om der er grundlag for at antage, at en indsat vil begå ny kriminalitet i forbindelse med udgang, før der træffes afgørelse om at nægte udgang, jf. straffuldbyrdslovens § 25, stk. 1, nr. 2.

Til gengæld kan det være nødvendigt med en hurtig reaktion, hvor øjemedet vil forspildes, hvis der ikke reageres hurtigt. Et eksempel herpå kunne være, hvor kriminalforsorgen har fået et pålideligt »tip« om, at en indsat har euforiserende stoffer på sig, og hvor en undersøgelse af den pågældendes person, jf. straffuldbyrdslovens § 60, derfor skal iværksættes med det samme, for at øjemedet ikke forspildes.

Det bør også indgå i vurderingen, hvorvidt et mindre indgribende middel efter omstændighederne burde have været anvendt, dvs. have været mere proportionalt.

Formuleringen om, at det er tidspunktet for iværksættelsen, der er afgørende, betyder, at hvis kriminalforsorgen under indgrebet finder, at vedkommende ikke havde begået noget strafbart, f.eks. under legemsundersøgelsen, er det uden betydning for vurderingen. Det forudsættes i den forbindelse, at kriminalforsorgen afbryder indgrebet på det tidspunkt, hvor kriminalforsorgen bliver bekendt med, at indgrebet ikke længere er berettiget.

Viser det sig, at et indgreb var uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, vil betingelserne i medfør af stk. 2 for at begrænse erstatning ikke være opfyldt.

Der vil endvidere fortsat skulle foretages en vurdering af, om den indsatte har udvist egen skyld i de tilfælde, hvor det vurderes, at den indsatte kan tilkendes erstatning, fordi indgrebet anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, jf. herved formulering

ringen i § 107, stk. 1, om, at der ydes erstatning for ufor skyldte indgreb og retsplejelovens § 1018 a, stk. 3.

Selv om det viser sig, at indgrebet må anses for berettiget ud fra de oplysninger, der forelå på tidspunktet for indgrebet, vil der alligevel kunne tilkendes erstatning, hvis der foreligger særlige omstændigheder. Særlige omstændigheder vil foreligge, hvis det må anses for åbenbart urimeligt, at den indsatte ikke får tilkendt erstatning.

Denne erstatningsadgang er begrænset til ekstraordinære situationer, hvor der er tale om særligt indgribende foranstaltninger med f.eks. væsentlige indskrænkninger af den indsatte handle- og bevægelsesfrihed, men hvor det viser sig efterfølgende, at den pågældende ikke havde begået det forhold, som begrundede indgrebet. Det kan også være tilfælde, hvor indgrebet har haft utilsigtede og betydelige konsekvenser for den indsatte, der ikke står mål med det forfulgte formål bag indgrebet.

Til nr. 19

Med lovforslagets § 1, nr. 6, foreslås der indsat et nyt stk. 5 i straffuldbyrdslovens § 55.

Stk. 5-8 bliver herefter stk. 6-9.

Henvisningen til § 55, stk. 5 i lovens § 112, nr. 2, foreslås ændret som en konsekvens heraf til en henvisning til stk. 6.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Til nr. 1

Efter retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3, kan retten bestemme, at sigtede i stedet for varetægtsfængsling skal tage ophold i egnet hjem eller institution. Retten kan efter § 765, stk. 2, nr. 4, også træffe afgørelse om, at sigtede i stedet for varetægtsfængsling skal undergive sig bl.a. psykiatrisk behandling i hospital eller behandling i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.

Som anført under pkt. 2.8.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger finder Justitsministeriet, at der bør tilvejebringes en lovhjemmel for adgangen til at fastsætte regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgsområdets overtagelse af transportopgaven fra politiet vedrørende denne arrestantgruppe.

Det foreslås på denne baggrund, at der i retsplejelovens § 765 som stk. 7, indsættes en bestemmelse, der bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i institution eller hospital mv. i medfør af stk. 2, nr. 3 eller 4, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.

Bemyndigelsen forudsættes udnyttet til at indføre regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler over for surrogatbragte varetægtsarrestanter i lighed med reglerne for anvendelse af magt- og sikringsmidler over for indsatte og øvrige arrestanter, idet der dog kan være behov for mindre variationer mellem ordningerne som følge af surrogatfængslingens karakter.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Det følger af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 775, stk. 1, at varetægtsarrestanter kan ikendes disciplinærstraf i form af strafcelle i indtil 4 uger eller inddragelse af arbejdspenge.

Med forslaget vil bestemmelsen blive omformuleret, således at det i stedet angives, at der kan ikendes varetægtsarrestanter disciplinærstraf i form af advarsel, bøde og strafcelle.

Den ændrede formulering vil ikke have indholdsmæssig betydning, idet det allerede i dag følger af disciplinærstrafbekendtgørelsen, at straffuldbydelseslovens regler om disciplinærstraf finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

Den tidsmæssige grænse på 4 uger for anvendelse af strafcelle vil i stedet blive reguleret af et nyt stk. 2, som tilføjes i bestemmelsen.

Ændringen foretages af fremstillingsmæssige grunde og ændrer ikke ved den maksimale grænse for varigheden af en strafcelleanbringelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 775, stk. 1, kan varetægtsarrestanter bl.a. ikendes disciplinærstraf

i form af strafcelle i indtil 4 uger. Bestemmelsen gælder for varetægtsarrestanter uanset alder.

Ved retsplejelovens § 776 er justitsministeren bemyndiget til at fastsætte nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter, herunder om klageadgang, om særlige rettigheder for varetægtsarrestanter, der er isoleret efter rettens bestemmelse, og om den bistand, der ydes for at begrænse de erhvervsmæssige, sociale og personlige ulemper, der følger af varetægten.

Justitsministerens bemyndigelse er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 869 af 25. juni 2018 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det fremgår af varetægtsbekendtgørelsens § 89, stk. 1, at varetægtsarrestanter ikendes disciplinærstraf efter reglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Endvidere fremgår det af varetægtsbekendtgørelsens § 89, stk. 2, at varigheden af en strafcelleanbringelse skal fastsættes til et tidsrum af højst 4 uger, jf. retsplejelovens § 775, stk. 1, 1. pkt.

Af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2, fremgår det, at straffuldbydelseslovens regler om disciplinærstraf finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter. Det betyder bl.a., at varetægtsarrestanter – ligesom afsonere – kan ikendes disciplinærstraf i form af advarsel, bøde eller strafcelle.

Som nærmere omtalt under pkt. 2.6.1.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger følger det ligeledes af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 4, at der i forbindelse med udståelse af strafcelle kan tillades begrænset fællesskab, hvis særlige forhold i det enkelte tilfælde taler for det.

Med forslaget indsættes der i § 775 to nye stykker (stk. 2 og 3).

Efter den foreslåede bestemmelse i § 775, stk. 2, skal varigheden af en strafcelleanbringelse af en varetægtsarrestant under 18 år fastsættes til et tidsrum af højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.

Dette betyder, at maksimumgrænsen på 4 uger fraviges i forhold til varetægtsarrestanter under 18 år, således at disse – ligesom afsonere – højst kan ikendes strafcelle for et tidsrum af 7 dage i alle andre tilfælde end sager om vold mod personalet.

Også i relation til varetægtsarrestanter under 18 år forudsættes det, at varigheden af en strafcelleanbringelse skal fastsættes til et tidsrum af maksimum 3 dage i alle almindeligt forekommende tilfælde, og at varigheden kun i særlige tilfælde bør fastsættes til et tidsrum af mere end 3 dage, navn-

lig i gentagelsestilfælde i sager om besiddelse af mobiltelefon i lukket fængsel, besiddelse af eller handel med hårde euforiserende stoffer samt i sager vedrørende forseelser af mere alvorlig karakter, herunder sager vedrørende overfald på medindsatte.

Ændringen vil ikke omfatte sager om vold mod kriminalforsorgens personale, hvorfor der i denne type sager fortsat vil kunne ikendes strafcelle i op til 4 uger.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 775, stk. 3, er varetægtsarrestanter under anbringelse i strafcelle udelukket fra fællesskab i institutionen. Unge under 18 år kan dog deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.

Hermed præciseres det, at varetægtsarrestanter under anbringelse i strafcelle som udgangspunkt er udelukket fra fællesskab i institutionen.

Samtidig åbnes der generelt mulighed for, at varetægtsarrestanter under 18 år kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod. Dette vil indebære, at varetægtsarrestanter under 18 år alene afskæres fra samvær med andre indsatte i fritiden, mens beskæftigelsesaktiviteter som udgangspunkt kan afvikles i fællesskab med andre. Hermed sigtes både til deltagelse i arbejde, uddannelse og andre godkendte aktiviteter, herunder behandlingsforløb.

Bestemmelsen har til formål i videst muligt omfang at stille varetægtsarrestanter på samme måde som afsonere i relation til udståelse af strafcelle. Henset til varetægtsfængslingens formål må det dog antages, at der i forhold til varetægtsarrestanter oftere vil forekomme situationer, hvor konkrete grunde taler imod afvikling af beskæftigelsesaktiviteter i fællesskab med andre indsatte. Det gælder først og fremmest i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten er isoleret efter rettens bestemmelse, jf. retsplejelovens §§ 770 a-e.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Justitsministeren er efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 776 bemyndiget til at fastsætte nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter og kan i den forbindelse bl.a. fastsætte regler om klageadgang, om særlige rettigheder for varetægtsarrestanter, der er isoleret efter rettens bestemmelse, og om den bistand, der ydes for at begrænse de erhvervmæssige, sociale og personlige ulemper, der følger af varetægten.

Der er ikke i retsplejelovens § 776 eller forarbejderne hertil taget stilling til, om bestemmelsen indebærer en fravigelse af folkeskolelovens regler om undervisningens indhold i relation til fagudbud, timetal mv.

Med forslaget vil der i retsplejelovens § 776 blive indsat et nyt 4. punktum, hvorved justitsministerens bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter udvides til udtrykkeligt at omfatte fastsættelse af særlige regler om undervisning af varetægtsarrestanter i den undervisningspligtige alder.

Bemyndigelsen forudsættes udnyttet til administrativt at indføre regler, som vil betyde, at kriminalforsorgen til arrestanter i den undervisningspligtige alder – i overensstemmelse med grundlovens § 76 – skal tilbyde en undervisning, som står mål med undervisningen i folkeskolen, men som ikke nødvendigvis skal opfylde folkeskolelovens specifikke krav til timetal, fagudbud mv.

Henset til, at den omfattede persongruppe i en del tilfælde vil have særlige udfordringer i relation til skolegang og/eller sociale forhold, forudsættes det endvidere, at undervisningen i kriminalforsorgen skal tilbydes i form af individuelle uddannelsesforløb, som tager udgangspunkt i den enkelte unges situation og læringsforudsætninger, og som varetages af personale med de nødvendige faglige og pædagogiske forudsætninger.

Det forudsættes samtidig, at undervisningen skal tilrettelægges under behørig hensyntagen til ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i institutionen og på en sådan måde, at formålet med varetægtsfængslingen tilgodeses.

Til nr. 5

Kriminalforsorgen har i dag ikke adgang til at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter.

Det foreslås derfor, at der indsættes en ny bestemmelse som retsplejelovens § 776 a, stk. 1, således at kriminalforsorgen har ret til at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation.

Det bemærkes, at den foreslåede ordning vil finde anvendelse, uanset grundlaget for varetægtsfængslingen og uanset den varighed, som varetægtsfængslingen på indsættelsestidspunktet forventes at have.

Det er således ikke en betingelse for den foreslåede ordnings anvendelse, at der eksisterer en særlig risiko for, at den pågældende vil unddrage sig varetægtsfængslingen eller at va-

retægtsfængslingen forventes udstrakt over en given varighed.

Justitsministeriet finder endvidere, at de nærmere regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk hos varetægtsarrestanter, herunder regler om opbevaring og destruktion, bør fastsættes administrativt af justitsministeren.

Dette bør gennemføres ved at indsætte en ny bestemmelse som retsplejelovens § 776 a, stk. 2, således at justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 1, herunder om opbevaring og destruktion.

Kriminalforsorgen vil således med forslaget få mulighed for at fotografere og optage fingeraftryk af samtlige varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation, ligesom justitsministeren vil få mulighed for at fastsætte nærmere regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk, herunder om opbevaring og destruktion.

Det bemærkes, at kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte som led i den foreslåede ordning vil skulle ske inden for rammerne af retshåndhævelsesloven, herunder §§ 4, 9 og 10.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Efter retsplejelovens § 777, 1. pkt., kan varetægtsarrestanter anbringes i hospital mv., jf. straffelovens §§ 68 og 69, hvis den pågældende selv, anklagemyndigheden og kriminalforsorgsområdet samtykker heri (anticiperet afsoning), f.eks. fordi der i forbindelse med eller under en varetægtsfængsling fremkommer oplysninger om, at sigtede er psykisk syg eller mentalt retarderet, og derfor bør opholde sig på psykiatrisk afdeling, institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller anden egnet institution i stedet for arresthus. Det følger af § 777, 3. pkt., at disse personer skal behandles efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt dér i henhold til dom.

Som anført under pkt. 2.8.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger finder Justitsministeriet, at der bør tilvejebringes en lovhjemmel for adgangen til at fastsætte regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgsområdets overtagelse af transportopgaven fra politiet vedrørende denne arrestantgruppe.

Det foreslås på den baggrund, at der i retsplejelovens § 777 som stk. 2, indsættes en bestemmelse, der bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i hospital mv., jf. straffelovens §§ 68 og 69 i medfør af stk. 1, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.

Bemyndigelsen forudsættes udnyttet til at indføre regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgsområdets varetagelse af transport af denne arrestantgruppe i lighed med reglerne for anvendelse af magt- og sikringsmidler over for indsatte og øvrige arrestanter, idet der dog kan være behov for mindre variationer mellem ordningerne som følge af surrogatfængslingens karakter.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 7

Findes det påkrævet, at sigtede indlægges til mentalundersøgelse på hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller i anden egnet institution, træffer retten ved kendelse afgørelse herom, jf. retsplejelovens § 809, stk. 2.

Som anført under pkt. 2.8.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger finder Justitsministeriet, at der bør tilvejebringes en lovhjemmel for adgangen til at fastsætte regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgsområdets overtagelse af transportopgaven fra politiet vedrørende denne arrestantgruppe.

Det foreslås på den baggrund, at der i retsplejelovens § 811 som stk. 3, indsættes en bestemmelse, der bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er indlagt på hospital for sindslidende mv. i medfør af § 809, stk. 2, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.

Bemyndigelsen forudsættes udnyttet til at indføre regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgsområdets varetagelse af transport af denne arrestantgruppe i lighed med reglerne for anvendelse af magt- og sikringsmidler over for indsatte og øvrige arrestanter, idet der dog kan være behov for mindre variationer mellem ordningerne som følge af surrogatfængslingens karakter.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Til nr. 1

Hvis en person frifindes for straf i medfør af straffelovens § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. § 68. Herunder kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende eller i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. Det samme gør sig gældende for så vidt angår personer, der ved den straffbare handling foretog sig befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed, jf. straffelovens § 69.

Som anført under pkt. 2.8.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger finder Justitsministeriet, at der bør tilvejebringes en lovhjemmel for adgangen til at fastsætte regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgsrådets overtagelse af transportopgaven fra politiet af personer, der efter en straffedom skal opholde sig på hospital for sindslidende eller i institutioner inden for det sociale område, herunder institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap.

Det foreslås på den baggrund, at der i straffelovens § 73 a indsættes en bestemmelse som stk. 2, der bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i hospital for sindslidende mv. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.

Bemyndigelsen forudsættes udnyttet til at indføre regler om anvendelse af magt- og sikringsmidler i forbindelse med kriminalforsorgsrådets varetagelse af transport af disse personer i lighed med reglerne for anvendelse af magt- og sikringsmidler over for indsatte og varetægtsarrestanter, idet der dog kan være behov for mindre variationer mellem ordningerne som følge af særforanstaltningens karakter.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 4

I folkeskolelovens § 33, stk. 2, er der opregnet en række skoleformer, som kan træde i stedet for undervisningen i folkeskolen. Der er ikke i folkeskoleloven eller forarbejderne hertil taget stilling til, om loven er fraveget for så vidt angår undervisningen i kriminalforsorgens institutioner af indsatte i den undervisningspligtige alder.

Med forslaget ændres § 33, stk. 2, således at børn, der følger undervisningen i kriminalforsorgens institutioner, udtrykkeligt medtages i opregningen af persongrupper, som ikke skal følge undervisningen i folkeskolen.

Hermed tydeliggøres det, at personer i den undervisningspligtige alder, som er indsat i kriminalforsorgens institutioner, ikke skal følge undervisningen i folkeskolen, hvis de i stedet modtager undervisning i den institution, hvor de er indsat.

Der henvises til pkt. 2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger og til bemærkningerne til lovforslagets § 2, nr. 4.

Til § 5

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. februar 2019.

Det foreslås i *stk. 2*, at de foreslåede ændringer af straffuldbyrdslovens §§ 106 og 107, jf. lovforslagets § 1, nr. 15-18, om begrænsning af erstatning alene skal finde anvendelse for indgreb, der er iværksat efter lovens ikrafttræden.

De nye bestemmelser i § 106, stk. 2, og § 107, stk. 2, medfører en begrænsning af indsattes adgang til erstatning i forhold til de gældende regler. Begrænsningen af erstatningsadgangen skal alene gælde for indgreb, som kriminalforsorgen iværksætter efter lovens ikrafttræden.

Det betyder, at sager, hvor indgrebet er foretaget før lovens ikrafttræden, men hvor spørgsmålet om erstatning først viser sig efter lovens ikrafttræden, skal behandles efter de gældende regler i §§ 106 og 107 og uden de foreslåede begrænsninger i § 106, stk. 2 og § 107, stk. 2. Det samme gælder for indgreb, der har været foretaget over en periode både før og efter lovens ikrafttræden, f.eks. anbringelse i forhørs-celle, da indgrebet vil være iværksat før lovens ikrafttræden.

Til § 6

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale anvendelsesområde.

Efter bestemmelsen gælder loven ikke for Færøerne og Grønland.

Straffuldbyrdsloven er ikke sat i kraft på Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger. Det foreslås på den baggrund, at lovens § 1 ved kongelig anordning helt eller delvis kan sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.

Straffuldbyrdelsesloven er heller ikke sat i kraft for Grønland, hvor de gældende regler om fuldbyrdelse af straf findes i den grønlandske kriminallov.

Færøerne og Grønland har egne retsplejelove, hvorfor det ikke vil være relevant at sætte lovens § 2 i kraft for hverken Færøerne eller Grønland.

Færøerne har pr. 1. marts 2010 overtaget lovgivningskompetencen på det strafferetlige område. For Grønland gælder

en særlig kriminallov. Der er derfor ikke foreslået hjemmel til at sætte lovens § 3 i kraft for Færøerne og Grønland.

Både Færøerne og Grønland har overtaget lovgivningskompetencen på folkeskoleområdet. Der er derfor heller ikke foreslået hjemmel til at sætte lovens § 4 i kraft for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om fuldbyrdelse af straf m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 1491 af 13. december 2017, som ændret ved § 1 i lov nr. 713 af 8. juni 2018, foretages følgende ændringer:

§ 53. Besøg til en indsat, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal overværes af personalet i institutionen, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes ret til besøg. Justitsministeren fastsætter endvidere regler om begrænsninger i denne ret ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet, herunder om adgang for kriminalforsorgsområdet til at træffe bestemmelse om forbud mod besøg af bestemte personer og om gennemførelse af besøg under overværelse af personale i institutionen. Besøg af advokat, jf. § 51, stk. 2, skal dog altid være uoverværet.

Stk. 3. ---

§ 53. ---

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes ret til besøg. Justitsministeren fastsætter endvidere regler om begrænsninger i denne ret ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet, herunder om adgang for kriminalforsorgsområdet til at træffe bestemmelse om forbud mod besøg af bestemte personer og om gennemførelse af besøg under overværelse af personale i institutionen. Besøg af advokat, jf. § 51, stk. 2, skal dog altid være uoverværet.

Stk. 3. ---

§ 55. ---

Stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse åbne og lukke breve til og fra den indsatte. Det sker i den indsattes påsyn bortset fra de tilfælde, der er omfattet af stk. 3 eller stk. 4.

Stk. 3. Gennemlæsning af breve til og fra den indsatte kan alene ske, hvis dette af kriminalforsorgsområdet skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

1. I § 53 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Besøg til en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal overværes af personalet i institutionen, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme eller af hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

2. I § 53, *stk. 2, 2. pkt.*, der bliver stk. 3, 2. pkt., ændres »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn« til: »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme«.

3. I § 55, *stk. 2, 2. pkt.*, ændres »stk. 3 eller stk. 4« til: »stk. 3-5«.

4. I § 55, *stk. 3*, indsættes efter »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn,«: »af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme,«.

Stk. 4. Breve til og fra en indsat, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal gennemlæses, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Stk. 5. I tilfælde, hvor gennemlæsning har fundet sted, kan et brev efter bestemmelse af kriminalforsorgsområdet tilbageholdes, hvis det af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen ikke bør afsendes.

Stk. 6. Et tilsendt brev, der af grunde som nævnt i stk. 5 ikke bør udleveres, skal tilbageendes. Et tilsendt brev kan dog tilbageholdes, hvis det af sikkerhedsmæssige hensyn anses for påkrævet.

Stk. 7. Afsenderen skal gøres bekendt med tilbageholdelsen af brevet. Orientering af afsenderen kan dog undlades i indtil 4 uger, i det omfang formålet med tilbageholdelsen ellers ville forspildes.

Stk. 8. ---

§ 57. ---

Stk. 2. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan nægtes, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen.

Stk. 3. ---

Stk. 4. Telefonsamtaler til og fra en indsat, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal optages, påhøres eller aflyttes, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Såfremt samtalen optages, påhøres eller aflyttes, skal samtaleparterne forinden gøres bekendt hermed. Optagelser af telefonsamtaler slettes, senest 6 måneder efter at de er foretaget.

Stk. 5. Telefonsamtaler med de i § 56, stk. 1, nævnte personer og myndigheder m.v. optages, påhøres eller aflyttes ikke.

Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler. Der kan endvidere fastsættes regler om optagelse af telefonsamtaler efter stk. 3 og 4 og om kontrol af optagelserne.

§ 60. ---

Stk. 2-8. ---

Stk. 9. Endvidere kan kriminalforsorgsområdet uden retskendelse gennemlæse og træffe bestemmelse om tilbageholdelse af breve og andre optegnelser, som findes i den indsat-tes besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller

5. I § 55 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»*Stk. 5.* Breve til og fra en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal gennemlæses, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet.«

Stk. 5-8 bliver herefter stk. 6-9.

6. I § 55, *stk. 5*, der bliver *stk. 6*, indsættes efter »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn,«: »af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme,«.

7. I § 55, *stk. 6*, der bliver *stk. 7*, ændres »*stk. 5*« til: »*stk. 6*«.

8. § 57, *stk. 2*, ændres »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn« til: »ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme, af hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet«.

9. I § 57 indsættes efter *stk. 4* som nyt stykke:

»*Stk. 5.* Telefonsamtaler til og fra en indsat, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, eller som af kriminalforsorgen skønnes at være radikaliseret, ekstremistisk eller i risiko for at blive det, skal optages, påhøres eller aflyttes, hvis dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme eller af hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter *stk. 6* og *7*.

10. I § 57, *stk. 6*, 2. pkt., der bliver *stk. 7*, 2. pkt., ændres »*stk. 3* og *4*« til: »*stk. 3-5*«.

11. I § 60 indsættes efter *stk. 9* som nyt stykke:

»*Stk. 10.* Kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som

sikkerhedsmæssige hensyn. § 56 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 10. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af undersøgelser af den indsatte person og opholdsrum.

§ 70. Ved ikendelse af straffecelle som disciplinærstraf fastsættes varigheden under hensyn til overtrædelsens art og omfang til et tidsrum af højst 4 uger.

Stk. 2. En indsat, der er ikendt straffecelle, anbringes i særlig afdeling eller eget opholdsrum eller i et arresthus. Under anbringelsen er den indsatte udelukket fra fællesskab i institutionen.

Stk. 3. ---

15. I § 106, stk. 1, ændres »uforskyldt« til: »uforskyldt, jf. dog stk. 2,«.

- 1) udstået fængselsstraf i for lang tid,
- 2) været anbragt i forhørs-celle, straffecelle eller sikrings-celle eller
- 3) været udelukket fra fællesskab.

Stk. 2. En dømt, der har udstået straf på bopælen under intensiv overvågning og kontrol, jf. kapitel 13 a, eller som har udstået straf på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol, jf. kapitel 13 b, har ret til erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a, hvis den dømt-uforskyldt har udstået straf i for lang tid.

Stk. 3. ---

en indsat har i sin besiddelse eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.«

Stk. 10 bliver herefter stk. 11.

12. Efter kapitel 10 a indsættes:

»Kapitel 10 b

Kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte mv.

§ 66 b. Kriminalforsorgen kan indsamle, behandle og videregive oplysninger om indsatte og personer, som indsatte har kontakt til, til andre myndigheder, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til kriminalforsorgens eller andre myndigheders indsats mod radikaliserings og ekstremisme eller hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet taler herfor.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om kriminalforsorgens virksomhed efter stk. 1.«

13. I § 70, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

»For unge under 18 år fastsættes tidsrummet dog til højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.«

14. I § 70, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:

»Unge under 18 år kan dog deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.«

15. I § 106, stk. 1, ændres »uforskyldt« til: »uforskyldt, jf. dog stk. 2,«.

16. I § 106 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Er anbringelse i forhørs-celle eller udelukkelse fra fællesskabet sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforsøelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforsøelse, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, hvis indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebet iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

17. I § 107 ændres »§ 1018 a« til: »§ 1018 a, jf. dog stk. 2«.

18. I § 107 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Er et indgreb sket med henblik på at undersøge, om den indsatte har begået et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, eller at forebygge, at den indsatte vil begå et strafbart forhold eller en disciplinærforseelse, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, hvis indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.«

19. I § 112, nr. 2, ændres »§ 55, stk. 5« til: »§ 55, stk. 6«.

§ 107. Der kan tillægges den, der under fuldbyrdelse af straf mv. har været udsat for andre uforskyldte indgreb end de i § 106 nævnte, erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a.

§ 112. Endelige administrative afgørelser kan inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den dømte, af denne kræves indbragt til prøvelse for retten, hvis der er tale om

- 1) ---
- 2) en afgørelse efter § 55, stk. 5, om tilbageholdelse af brev, såfremt afgørelsen er begrundet i hensynet til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen,
- 3)-9) ---

§ 2

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1101 af 22. september 2017, som ændret senest ved § 4 i lov nr. 713 af 8. juni 2018, foretages følgende ændringer:

1. I § 765 indsættes som *stk. 7*:

»*Stk. 7.* Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i institution eller hospital m.v. i medfør af stk. 2, nr. 3 eller 4, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

2. I § 775, *stk. 1*, ændres »strafcelle i indtil 4 uger eller inddragelse af arbejdspenge« til: »advarsel, bøde og strafcelle«.

§ 765. ---

Stk. 2-5.

Stk. 6. Justitsministeren kan efter forhandling med social- og integrationsministeren og ministeren for sundhed og forebyggelse fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er anbragt i institution eller hospital mv. i medfør af stk. 2, nr. 3 eller 4, når der ikke i øvrigt er taget stilling hertil. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

§ 775. Der kan ikendes varetægtsarrestanter disciplinærstraf i form af strafcelle i indtil 4 uger eller inddragelse af arbejdspenge. De nævnte disciplinærstraffe kan anvendes i forening.

Stk. 2. Bestemmelserne i §§ 65 og 66 i lov om fuldbyrdelse af straf m.v. om anvendelse af håndjern og sikringscelle finder tilsvarende anvendelse på varetægtsarrestanter.

§ 776. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at afgørelser, der er truffet af kriminalforsorgsområderne vedrørende varetægtsarrestanter, kan indbringes for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om klagefrist, behandling af klagesager og opsættende virkning af klager. For arrestanter, der er isoleret efter rettens bestemmelse, fastsætter justitsministeren særlige regler om øget personalekontakt, udvidet adgang til besøg, særlig adgang til eneundervisning og bestemte typer af arbejde samt tilbud om regelmæssige og længerevarende samtaler med præster, læger, psykologer eller andre. Justitsministeren fastsætter endvidere regler om den bistand, der i øvrigt ydes varetægtsarrestanter for at begrænse de erhvervsmæssige, sociale og personlige ulemper, der følger af varetægten. Justitsministeren kan herudover fastsætte nærmere regler om kriminalforsorgens adgang til at foretage konfiskation af genstande og penge hos varetægtsarrestanter, når genstandene eller pengene er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i institutionen eller i øvrigt er medtaget, besiddet eller rådet over i strid med regler eller anvisninger for ophold i institutionen.

§ 777. En varetægtsarrestant kan anbringes i en anstalt for personer, der udstår fængselsstraf eller forvaring, eller i hospital m.v., jf. straffelovens §§ 68 og 69, hvis den pågældende selv, anklagemyndigheden og kriminalforsorgsområdet samtykker heri. Hvis helbredsmæssige hensyn eller hensynet til andres sikkerhed gør det påkrævet, kan retten undtagelsesvis godkende en sådan anbringelse uden arrestantens samtykke. I institutionen behandles den frivilligt overførte

3. I § 775 indsættes efter stk. 1 som nye stykker:

»*Stk. 2.* Ved ikendelse af strafcelle som disciplinærstraf fastsættes varigheden til et tidsrum af højst 4 uger. For unge under 18 år fastsættes tidsrummet dog til højst 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen.

Stk. 3. Under anbringelse i strafcelle er varetægtsarrestanten udelukket fra fællesskab i institutionen. Unge under 18 år kan dog deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 4.

4. I § 776 indsættes efter 3. pkt. som nyt punktum:

»For indsatte i den undervisningspligtige alder fastsætter justitsministeren særlige regler om undervisning.«

5. Efter § 776 indsættes:

»§ 776 a. Kriminalforsorgen har ret til at fotografere og optage fingeraftryk af varetægtsarrestanter med henblik på senere identifikation.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 2, herunder om opbevaring og destruktion.«

varetægtsarrestant efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt dér i henhold til dom, mens den tvangsmæssigt overførte varetægtsarrestant behandles efter reglerne om varetægtsarrestanter, i det omfang hensynet til orden og sikkerhed i institutionen gør det muligt. Arrestanten må dog ikke uden rettens godkendelse forlade institutionen, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § 771, stk. 2.

§ 811. ---

Stk. 2. Justitsministeren kan efter forhandling med social- og integrationsministeren og ministeren for sundhed og forebyggelse fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er indlagt på hospital for sindslidende mv. i medfør af § 809, stk. 2, når der ikke i øvrigt er taget stilling hertil. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

§ 73 a. Justitsministeren kan efter forhandling med social- og integrationsministeren og ministeren for sundhed og forebyggelse fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

§ 33. ---

6. I § 777 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i hospital m.v. i medfør af stk. 1, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

7. I § 811 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er indlagt på hospital for sindslidende m.v. i medfør af § 809, stk. 2, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

§ 3

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1156 af 20. september 2018, foretages følgende ændring:

1. I § 73 a indsættes som *stk. 2*:

»Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.«

§ 4

I lov om folkeskolen, jf. lovbekendtgørelse nr. 1510 af 14. december 2017, som ændret ved § 13 i lov nr. 1746 af 27. december 2016, § 2 i lov nr. 397 af 2. maj 2018, § 2 i lov nr. 554 af 29. maj 2018 og § 9 i lov nr. 745 af 8. juni 2018, foretages følgende ændring:

Stk. 2. Børn, der følger undervisningen i en fri grundskole, i en kommunal international grundskole, i et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge, i en statsskole, i en europaskole eller i en gymnasieskole, eller som modtager hjemmeundervisning efter reglerne i lov om friskoler og private grundskoler mv., skal ikke deltage i folkeskolens undervisning. Det samme gælder elever, som efter 7. klassetrin deltager i undervisning, der svarer til folkeskolens, på en godkendt efterskole, en fri fagskole eller en ungdomskostskole.

Stk. 3-9. ---

§ 5

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. februar 2019.

Stk. 2. § 1, nr. 15-18, der ændrer i straffuldbyrdelseslovens §§ 106 og 107, finder anvendelse for indgreb, der er iværksat efter lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsi-ger.